

ఆంధ్ర సాహిత్య పరిషత్తు కాశితము. సంఖ్య—౨౪.

శ్రీరస్తు.

శాసన వద్యమంజరి.

12

ఇది

జయంతి రామయ్య పంతులు బి. ఏ., బి. ఎల్. గారిచే
సంపాదించబడి

కాకినాడ

ఆంధ్ర సాహిత్య పరిషత్తు వారిచే ప్రకటింపబడినది.

మొదటికూర్పు ౧౦౦౦ ప్రతులు.

కాకినాడ ముద్రాక్షరశాల.

1930.

వేల రు. 0—12—0.

ANDHRA SREE CO
BOOK SELLERS & STATIONERS
230 SULTAN BAZAR
HYDERABAD-DECCAN.

బట్టి కవిప్రయుక్తపాఠముల నిర్ణయించుట శ్రమసాధ్యము. ఈశాసన పద్యము లన్ననో కపులజీవితకాలములో నెట్లు లిఖింపఁబడినవో యట్లే మనకు లభించుటచేఁ గవిప్రయుక్తపాఠనిర్ణయమున కత్యంత ప్రబలసాధనములుగా నున్నవి. ఈవిషయములో నేమి యితరవిషయములలో నేమి వీనిస్తామాణ్య మేమాత్రమును జెడకుండుటకై పద్యపాఠములు తూచాలు తప్పకుండ నున్నవి యున్నట్లే ముద్రింపఁబడినవి. ప్రమాదముచే నెక్కడనయిన నొక్కపాఠము తప్పి యుండిన నుండు నేమో కాని తప్పకుండ నుండవలయుననియే సర్వప్రయత్నములు చేసినారము.

ఈపద్యములం దయినను గవ్యద్విష్టములు కానిపాఠములు కొన్నిప్రవేశించి యుండఁగూడదా యన్నచో, బ్రవేశించి యున్న వని యొప్పుకొనక తప్పదు. లేఖకప్రమాదజనితదుష్టప్రయోగము లనేకము లచ్చటచ్చటఁ గన్పట్టుచున్నవి. ఆపాఠము లున్నవి యున్నట్లే మూలము దుంచి వానిని సవరించువిధ మాయాపుటలయం దడుగున సూచింపఁబడినది.

ఇవి గాక కవిప్రయుక్తము లనఁదగిన పాఠములలోఁ గూడ వర్ణక్రమమునందును శబ్దలక్షణముందును నిప్పటి సదాచారమునకు విరుద్ధము లయిన ప్రయోగములు కొన్ని కనఁబడుచున్నవి. ఇవి కూడ లేఖకప్రమాదజనితములే కాఁగూడదా యన్న నట్లు కానేర దని చెప్పవలసియున్నది. వివిధ కాలముల వివిధప్రదేశములందుఁ బుట్టిన వివిధ శాసనము లన్నింటిలో నొక్కవిధముగా నున్న ప్రయోగము లాయా కాలములందు జనసామాన్యసమ్మతము లయినవే గాని యాయాయితే ఖకులు కల్పించినవి కా వని చెప్పక తప్పదు. అట్టిప్రయోగములతో ముఖ్యమైన వీక్రింద వివరింపఁబడుచున్నవి. వీనిలో I, వర్ణక్రమమునకు సంబంధించినవి కొన్ని, II, శబ్దలక్షణమునకు సంబంధించినవి కొన్ని—

I. వర్ణక్రమసంబంధములు-

౧. అనుస్వారస్వరూపమును గుఱించి ముందుగా విచారితము. అనుస్వారము తెనుఁగులోఁ బూర్ణ మనియు సర్థ మనియు రెండువిధములు. నిండునున్న పూర్ణానుస్వార రేఖ. అఱసున్న యథానుస్వార రేఖ. శాసనములందుఁ గాని పూర్వపువ్రాతపుస్తకములందుఁ గాని యఱసున్న యెచ్చటను గానరాదు. అది యుండవలసినచోటఁ గూడ నిండునున్నయే కనఁబడుచున్నది. ప్రాచీనశాసనములలో నిండునున్నకు బదులు వర్ణాంత్యానునాసికాక్షరములు కనఁబడుచున్నవి. అనఁగా-కట్టిచ్చి, తమ్ముణ్ణు, అస్త యేనియు, ఫలమ్ము, ఇత్యాది రూపంబులు కనఁబడుచున్నవి. దీనిని బట్టి చూడఁగాఁ దెలుఁగులో ననుస్వార మని వాడఁబడుచున్నది వర్ణాంత్యానునాసికాక్షరరూప మని యు, అది తొలుత ననునాసికాక్షరముగానే వ్రాయఁబడుచుండి కొంతకాల మైన పిదప సాకర్యార్థము బిందురూపముగా వ్రాయఁబడె నని యు, ఆబిందువు తొలుతఁ బూర్ణముగానే యుచ్చరింపఁబడి రాను రాను లాఘువార్థము దీర్ఘముమీఁద నిత్యముగాను ప్రాస్వముమీఁద సైకల్పికముగాను దేల్చి పలుకఁబడసాగె నని యు దీనివలననే పూర్ణాథానుస్వార భేద మేర్పడియె ననియుఁ దేలుచున్నది.

౨. శాసనములలోఁ గొన్నిచోటుల వ్రాత యొకవిధముగాను బలుకుబడి యొకవిధముగాను గనఁబడుచున్నది. ఉదాహరణము:—

(క) పెండవశాసనములో “నెగి దీచ్చెన్ మరంబు” (౨ వ పద్యము) “అశ్వమేధంబు ఫలంబు” (౩ వ పద్యము) అనుచోటుల మరము, ఫలము అని చదువవలయును. లేకున్న ఛందోభంగ మగును. మరశబ్దమునకు మరంబు, మరమ్ము, మరము నని మూఁడురూపములున్నవి. అందు మరంబు అనునదియే మొదటిరూప మయినట్లును అది మాటి మరమ్ము, అయినట్లు ను, అది లేలిచి పలుకుటచేత మరము

అయినట్లును గనఁబడుచున్నది. పలుకుబడి యీవిధముగా మాతీనను వ్రాతమాత్రము మతంబు అనియే కొంతకాలమువఱకు నుండెను. మతము అనురూపము గ్రంథములందుఁ గానవచ్చుచున్నది, గాని, శాసనములం దంతగాఁ గనుపడుటలేదు. ప్రాసాధము కవు లారూపము నంగీకరించియుందురు.

(చ) మూడవ శాసనములో “బురుడించునట్లు” అనుచోట “బురుడించునట్టల” అనియు నాలుగవ శాసనములో “శ్రీ శకు నేణ్ణు” అనుచో “శ్రీ శకు నేణ్ణులు” అనియుఁ దొమ్మిదవ శాసనములో “ఇష్ట కు” అనుచోట “ఇష్టలకు” అనియు “గుడ్లకు” అన్నచోట “గు డులకు” అని యు, నిరువదియొకటవ శాసనములో “చెఱ్ఱు” (అ వ పద్యము) అనుచోట “చెఱువు” అనియుఁ జదువవలయును. ఈజంట రూపములం దసంయుక్తరూపములే పూర్వరూపములు. సంయుక్త రూపములు తరువాత వచ్చినవి. అయినను వాని క్లాకానొకప్పు డసం యుక్తోచ్చారణమే చెప్పవలసియున్నది. సంశ్లేష్టములుగా నుండవలసిన యక్షరములు కొన్నితావుల విడిగా వ్రాయఁబడినవి. ఉదా:—నిలిపె (39 వ శాసనము.)

(ట) ఋకారమునకు బదులుగా ఇకారసహిత రేఫమే ప్రాచీన శాసనములలోఁ గనఁబడుచున్నది. ఉదా:—బ్రింద, విక్షము, మ్రిగాంక (10 వ శాసనము) సమ్రద్ధి (41-6). ఒకానొకప్పుడు “నృ” అనుదానికి బదులుగా “ంద్రి” అనురూపము కనఁబడుచున్నది. ఉదా:—సూంద్రిత (41-2) సకంద్రి పావనీపాల (41-13).

(త) పాదాంతములందుఁ గేవలము హల్లుగా నుండవలసిన నకార లకారములు సాధారణముగా అజంతములుగానె కనఁబడుచు న్నవి. అచ్చునకుఁ బలుకుబడి లేదు. ఒకానొకచోట నకారము హల్లు రూపమును గలదు. ఉదా:—అర్థిక్ (2-1) హేతిచేక్ (52-2) పదము

ధ్యమందుఁగూడ హల్లుమాత్రముగానె యుండవలసిన నకారలకారము లచ్చుతోఁ గూడి కనఁబడుచున్నవి. ఉదా:- శకాబ్దములు (55-5) దువ్వెవసాయలను (7-4) భంగదులు (12-4).

(ప) ఐ కి మాటుగా, అయి, అయికి మాటుగా; ఐ, తఱచుగా వ్రాయఁబడినవి.

(గ) అనుస్వారపూర్వకాక్షరము పెక్కుతావుల ద్విగుణీకరింపఁ బడినది. అట్లు కానిచోటులునుం గలవు.

(జ) సంయుక్తాక్షరములలో రేఫపరక మగునక్షరము తఱచు గ ద్విగుణీకరింపఁ బడినది. ఉదా:-క త్త (58-2) ధమ్మంబు (58-3).

(ఙ) క్రావడియుండవలసినచో శకటరేఫముండుట- ఉదా:- వడ్డెణ్ణ (1) చేబ్బోలనుడ్డ (2-4).

(ఠ) బస్సి, అఱిసిన (2-3) ఇత్యాది శబ్దములందు ట యను వింతయక్షరమొక్కటికనఁబడుచున్నది. ఇది యఱవములోని ట్రి, కన్న డములోని ట యనునక్షరములకు సజాతీయమైనది. దీనియుచ్చారణ మిప్పుడు డకారోచ్చారణముగా మాఱినది. ఈయక్షరమును గూర్చిన విమర్శన మాంధ్రసాహిత్యపరిక్షత్పత్రికలోఁ గననగు.

వైనుదాహరింపఁబడిన వర్ణక్రమదోషముల నన్నింటిని నవరించినచో గ్రంథవిస్తర మగునని విడిచిపెట్టినారము. పాఠకులు యథో చితముగ నవరించుకొనవలయును.

II. శబ్దలక్షణమునకు సంబంధించిన ప్రయోగవిశేషములు-

౧. సంస్కృతశబ్దములు కొన్నింటికి లక్షణవిరుద్ధములైన రూపములు కనఁబడుచున్నవి.

(క) కల్హరగంధి యనుటకు బడులుగా కలుహరగంధి యని (15-3).

(చ) కమలనేత్రి (3-1) వనజనేత్రి (4-1) విశాలనేత్రి (5-5)
అంభోరుహనేత్రి (15-3) ఇత్యాదిస్థలములందు నేత్ర యనుటకు నేత్రి
యని ప్రయోగించుట.

(ట) వల్లభ యనుటకు బదులుగా వల్లభి యనుట (4-1, 5-3)

(త) బాలిక యనుటకు బదులుగా బాలకి యనుట (5-5)

(ప) ఉదయించె ననుటకు బదులుగా ఉదియించె నని తఱచుగాఁ గన్పట్టుచున్నది.

(గ) అకారాంతశబ్దములకు డుప్రత్యయము పరమైనప్పుడు ప్రకృతిరూపమందలి చివరియకారమున కుకారము రాకుండుట- బ్రహ్మదేవండు (40-3,5) శరణండు (46-14) భీమనిఁ (48-2) మల్లిదేవండు (58-12,13).

2. డుప్రత్యయాంత శబ్దములు కొన్ని డుప్రత్యయము లేకయే కనఁబడుచున్నవి. చోడుండు అనుటకు బదులు చోడు (58-7) తమ్ముండు అనుటకు బదులు తమ్ము (58-15,16)

3. నన్నయ శబ్దారకుని కవిత్వమందుఁ గలప్రయోగవిశేషములు కొన్ని యీశాసనములందుఁ గనుపట్టుచున్నవి.

(క) “అందు” నకుఁ బ్రయోగవిశేషము. (16-6)

(చ) ప్రథమకు బదులుగా వష్టివిభక్తి ప్రయోగము. నీపడసి న (9) వెలనాంటిచోడినృపునిచ్చిన (42-1)

(ట) అస్యమేధంబున ఫలంబు (1)

౪. కళలపైవచ్చు కచటతపలకు గనడదవాదేశము సాంస్కృతికములందునైతము తఱచుగాఁ గనఁబడుచున్నది. ఈయాదేశము నిత్యమనియే పూర్వులు భావించినట్లు కనుపట్టుచున్నది.

ఛందోవిషయము.

1. రెండవశాసనములోనిమధ్యాక్షరలలో యతి ప్రతిపాదము నందు నైదవగణము మొదటఁ గనఁబడుచున్నది. నన్నయభట్టారకుని కవిత్వమందు నిట్లే యున్నది. కవిజనాశ్రయమునందుఁ గూడ నిట్లే విధింపఁబడియున్నది కాని యిటీవలి కవిత్వమందు నాలుగవగణము మొదటఁ గనఁబడుచున్నది. అప్పకవ్యాదు లగులాక్షణికులు నిట్లే నిబంధించినారు.

2. మొదటిశాసనములో “గొళల్చి” యనుచోటను, రెండవశాసనములో “గొరగల్గొ కొరు లిందు” అనుచోటను లకారము విడిచి యుచ్చరింపవలయును. ఈసంప్రదాయము కన్నడములో నక్షడక్షడఁ గలదు.

ఇంతకంటె ఛందస్సులో విశేషము లగవడవు.

వర్ణక్రమమందుఁ దప్ప నితరవిషయములందు శాసనపద్యభాషకును నేటిపద్యభాషకును భేద మంతగాఁ గనఁబడదు. ఆనాటికే భాషాలక్షణము చాలవఱకు స్థిరపడి యున్నది.

పద్యసంజ్ఞలును పద్యసంఖ్యయు మేము చేర్చినవి గాని మాతృకలోనివి కా వని గ్రహింపవలయును. ఒక్కొక్కచో మాతృకలో కందం, ప్రితం అని యున్నచోటులు చూపింపఁబడినవి.

జ. రామయ్య.

నవరణపత్రము.

పుట.	శాసనము.	పద్యము.	తప్పు.	ఒప్పు.
12	9	అవతారిక	Collections	Collection
13	10	పుటయడుగున	3. గుడులకు	3. గుడుల
16	12	౧	పుట్టపుంబట్టను	పట్టపు నెట్టను (చూ 25- 3)
17	13	అవతారిక	Collections	Collection
19	15	పుటయడుగున	9. ప్రస్తుతింప	9. ప్రస్తుతింపుం
32	23	పుటయడుగున	3. తృతీయ్య	2. తృతీయ
43	35	౨	గొంక్కనిపు	గొంక్కనిపు
49	40	3	ధితి	ధితి
53	41	౧౩	డిటు	డిట్లు
		పుటయడుగున	16. నెట్టనిన	16. నెట్టనినం
57	45	౧	డిప్ట(జన)	డిప్ట(జన)?
66	51	అవతారిక	ద. శా. ౧-183	South Indian Inscriptions Vol. VI. No. 183.
68	53	౧	జగప్రఖ్యాతి	జగత్ప్రఖ్యాతి
71	56	అవతారిక	list	Collection
77		పుటయడుగున	24. మింద=మింద	24. మింద=మింద
83	62	అవతారిక	నెట్లూరు	గుంటూరు
91	69	అవతారిక	౧౪౧౦	౧౩౦౦
100	77	అవతారిక	ఈశాసనము	ఇది

శాసన ప్రతిబింబములు.

1. పండరంగుని అద్దంకిశాసనము—మొదటిపుట కెదురుగా.
2. యుద్ధమల్లుని బెజవాడశాసనము—౨, ౩, పుటలనడుమ.
3. చేబ్రోలుశాసనభాగము—౨౭ వ పుట కెదురుగా.
4. ఫిరంగిపురశాసనభాగము—౯౪ వ పుట కెదురుగా.

పండరంగుని అద్వైతాసనము.

(౧ వ పుట కెదురుగా)

శాసనపద్యమంజరి.

1. ✓

శ. స. 220 ప్రాంతము.

(ఈ శాసనము గుంటూరుమండలమునందు అద్దంకి గ్రామమున నొకపొలములో నున్న తాతిమీద చెక్కబడియున్నది. శాసనము వైభాగము కొంతయు నడుగుభాగము కొంతయు శిథిల మైపోయినది. Epigraphia Indica Vol. XIX)

తరువోజ. II

పట్టంబుగట్టిన ప్రథమంబునేఁజ్ఞు

బలగవ్వంబొప్పంగ బైలేచి¹ సేన

పట్టంబు గట్టిచ్చి² ప్రభుబణ్ణరంగు³

బచ్చిన సమత్త⁴ పడువతో బోయ

కొట్టంబు ల్వణ్ణెఁజ్ఞు గొణి⁵ వేంగినాణ్ణిం

గొళచ్చి⁶ యాత్రిభువనాంకుశబణ్ణినిల్పి

కట్టెపుదుగ్గంబు గడు బయల్పేసి

కణ్ణుకూ ర్పజవాడ⁷ గావిచ్చె మెచ్చి.

పణ్ణరంగు పరమమహేశ్వరుణ్ణు ఆదిత్యభటారనికి⁸ ఇచ్చినభూమి యెనుబాదిపుడ్ల ఆడపట్టు⁹ నేల దమ్మపురంబున దమ్మపులు వీని రక్షింపినవారికి అస్వమేధంబున పలంబు¹⁰ అగు.

1. బొప్పంగం బైలేచి - అనిచదువునది. 7. త్రిభువనాంకుశమున - అని చదువునది.

2. గట్టిచ్చి ,, 8. కందుకూ ర్పజవాడ ,,

3. ప్రభుం బణ్ణరంగుం ,, 9. భటారకునకు ,,

4. సామంత ,, 10. పుట్లఆళ్లపట్టు ,,

5. కొట్టము ల్వణ్ణెఁజ్ఞు గొని ,, 11. అశ్వమేధంబునఫలంబు ,,

6. గొళచ్చి - అని యుండనోవు.

2. ✓

శ. స. ౮౨౦ ప్రాంతము.

(ఈ శాసనము బెజవాడ గ్రామమందు మల్లేశ్వరస్వామియాలయములో నొకతాతి
మీఁద మూఁడు ప్రక్కలను చెక్కబడియున్నది. Epigraphia Indica Vol. XV)

మధ్యాక్షర.

స్వస్తి నృపాంకుశాత్యస్తవత్సల సత్యత్రిణేత్ర
విస్తరశ్రీయుద్ధమల్లు ణ్ణనవద్యవిఖ్యాతకీర్తిః
ప్రస్తుతరాజాశ్రయుణ్ణ ద్రిభువనాభరనుణ్ణ సకల
వస్తుసమేతుణ్ణ రాజసత్త్విభూవల్లభు ణ్ణతిః¹

౧

పరగంగ బెజవాడ గొమరస్వామికి² భక్తుణ్ణై గుడియు
నిరుపమమతి నృపధాము ణ్ణైత్తిచ్చె నెగి దీచ్చె³ మతంబు³
గొరగల్గా కొరు⁴ లిన్దు విడిసి బృన్దంబు గొని యుణ్ణవారు
...రిగాక యబ్బరణాసి న్రచ్చినపాపంబు గొణ్ణు.

౨

నెలయంగ నియ్యొట్టు అస్సి మలినురై విడిసిన వ్రోల⁵
గలతానక్షతులును రాజు పట్టంబు గట్టినపతియు
నలియం బయాళ్వరల⁶ వెల్వడించిన నశ్వమేధంబు
ఫలం బు⁷ పేక్షించిన లింగం బుతెసిన⁸ పాపంబు దమకు

3

1. వల్లభుణ్ణై- అనిబడువునది.

2. గొమరస్వామికి ,,

3. మతము ,,

4. ఇక్కడ "గొరగల్గాక" అనుచో

లకారము లేల్లి బలంకవలయును.

5. విడిసినం బ్రోలం అనిచడువునది.

6. నలియం బైవారల ,,

7. ఫలము ,,

8. మఱిసిన ,,

(ఈ శాసనము గుంటూరుకుండలములో అమరావతీగ్రామమందు అమరేశ్వర స్వామిమూలయమునందు పెద్దపండపము దక్షిణపుగోడలోఁ గట్టబడియున్న యొక తాతిమీఁద చెక్కఁబడియున్నది. South Indian Inscriptions Vol. VI, No. 240.)

ఉ. శ్రీరమశిష్యుణ్ణద్ధిజనసేవ్యుణ్ణ భవ్యుణ్ణ దివ్యమూర్తిశ్శౌ
య్యారభ(టీఘతా?)తినిశితాశివిదారితశత్రువగ్గుణ్ణ
ధారితబద్ధమిత్ర(జ)నతామశి గొంక్తనరేండుమంత్రి(వో)
తానితలోభమోహవితసత్వ్యుణ్ణ(వో)లణ్ణ ధన్యుణ్ణన్నతిని. ౧

క. శ్రీరాజవ్రోలిశాసను

ణ్ణారాధితసీలకణ్ణ ణ్ణ(భి)నవమదనా

కారుణ్ణ వ్రోలణ్ణ విబుధా

ధారుణ్ణనం బొన్నరాంబతనయుణ్ణ నెగడెను. ౨

క. ఆతనివల్లభి గొమ్మమ

మాతంగమరాలయాన మనసిజరతివి

ఖ్యాతయశోనిధి గొంక్తను

హీతలపతికరుణ లక్ష్మి నెంతయు వెలసెను. 3

ఉ. చారువిశుద్ధవంశదధిసాగ(ర)సంభవితేండ్లులేఖ ల

క్తీరుచితాంగ(భాతి) నుపమింపు సతీత్వగుణప్రసిద్ధిమెయి¹

నారయ సెజ్జప్రోలనికులాంగన గొమ్మమ మేలు సీతకును

వారిజబద్ధకాంతకును వాసపుకాంతకు లక్ష్మి దేవికిని. ౪

ఉ. అంబరమూర్తిశ్శేండుమితమై సక²వత్సరములు సనంగ భూ

మ్యంబుదివాకరాత్మకల యంతకు భక్తి నఖణ్ణమైన దీ

5. ✓

శ. స. ౧౦౩౦.

(ఈ శాసనము గుంటూరునుండలములో అమరావతీగ్రామమందు అమరేశ్వర స్వామిమూలయమునందు పెద్దమండపము దక్షిణపుగోడలోఁ గట్టబడియున్న యొక తాతిమీఁద చెక్కఁబడియున్నది. South Indian Inscriptions Vol. VI, No. 240.)

ఉ. శ్రీరమశియున్ డ్డధిఁజనసేవ్యుణ్ణ భవ్యుణ్ణ దివ్యమూర్తిఁ శౌ
య్యారభ(టీఘతా?)తినిశితాశివిదారితశత్రువర్గుణ్ణ
ధారితబద్ధమిత్ర(జ)నతామశి గొంక్తనరేంద్రమంత్రి(వో)
తానితలోభమోహవితసత్వ్యుణ్ణ(వో)లణ్ణ ధన్యుణ్ణన్నతిని. ౧

క. శ్రీరాజవ్రోలిశాసను

న్దారాధితసీలకణ్ణ డ్డ(భీ)నవమదనా
కారుణ్ణ వ్రోలణ్ణ విబుధా
ధారుణ్ణం బొన్నరాంబతనయుణ్ణ నెగడెను. ౨

క. ఆతనివల్లభి గొమ్మమ

మాతంగమరాలయాన మనసిజరతివి
ఖ్యాతయశోనిధి గొంక్తను
హీతలపతికరుణ లక్ష్మీ నెంతయు వెలసెను. 3

ఉ. చారువిశుద్ధవంశదధిసాగ(ర)సంభవితేంద్రులేఖ ల

క్తిరుచితాంగ(భాతి) నుపమింపు సతీత్వగుణప్రసిద్ధిమెయి¹
నారయ సెజ్జప్రోలనికులాంగన గొమ్మమ మేలు సీతకును
వారిజబద్ధకాంతకును వాసపుకాంతకు లక్ష్మీదేవికిని. ౪

ఉ. అంబరమూర్తిఁ ఘేందుమితమై సక²వత్సరములు సనంగ భూ
మ్యంబుదివాకర్తృకల యంతకు భక్తి నఖిణ్ణమైన దీ

1. మై అని చదువవలయును.

2. శక అని చదువవలయును.

పం బమరేశ్వరాధ్కముగ బాలకి లోలవిశాలనేత్రి గా
మూంబిక నిల్పె భక్తిమతి యై యెఱియాంబతనూజ ప్రీతితోను. ౫

స్వస్తి సమస్తప్రశస్తిసహితం శ్రీమన్మహామణ్డలేశ్వరకులోత్తుంగ
చోడగొంక్తరాజుల దివ్యశ్రీపాదపద్మోపజీవి యైన సెజ్జ ప్రోలనాయ
కుని పెణ్ణము విణ్ణల కొమ్మసాని శ్రీమదమరేశ్వరమహాదేవర కాచం
ద్రాక్షతార మఖణ్ణనర్తి దీపంబున కిచ్చిన గొఱియలు ౫౫॥
(ఇత్యాది)

6.

శ. స. ౧౦౪౬.

(ఈశాసనము కృష్ణామండలములో బెజవాడగ్రామమందు ఇంద్రకీలపర్వతము
క్రిందిభాగమున ఖిలమయి యున్న మండపములో నొకతాళిస్తంభముమీఁద చెక్కఁబడి
యున్నది. మొదటి ౧౧ పంక్తులు వచనము. దానితరువాత నొకకండపద్యమును నొక
వచనమును గలవు. అవి చాలవఱకు ఖలమైనవి. దయవాత సీక్రిందిపద్యము లున్నవి-
South Indian Inscriptions Vol. IV. No. 737.)

ఉ. ఆతనితమ్ము ణ్ణన్వయవియ తలమిత్తు ణ్ణసేష¹దిక్తట
ఖ్యాతయశోర్తి² భీ(మ)ణ్ణ సుఖసితి రాజై³ యభివేషిత
త్వైతలనాథు లెల్ల నరిగాపులమాడ్చిన తీటువెట్ట మాం
ధాతయయాతివేణు నిగధర్ముజాల ట్ట⁴తిప్రగల్భుండై. ౧

1. శేష అని చదువవలయును.

8. రాజయి అని చదువవలయును.

2. యశోర్తి ”

4. లట్టులతి ”

5.

శ. స. ౧౦౩౦.

(ఈ శాసనము గుంటూరుమండలములో అమరావతీగ్రామమందు అమరేశ్వర స్వామియాలయమునందు పెద్దచండపము దక్షిణపుగోడలోఁ గట్టఁబడియున్న యొక తాతిమీఁద చెక్కఁబడియున్నది. South Indian Inscriptions Vol. VI. No. 240.)

ఉ. శ్రీరమణియ్య ణ్ణఱ్ఱజనసేవ్యుణ్ణ భవ్యుణ్ణ దివ్యమూర్తిక శౌ
య్యారభ(టీధుతా?)తినిశితాశివిదారితశత్రువగ్గణ్ణ
ధారితబద్ధమిత్ర(జ)నతామణి గొంక్కనరేంద్రమంత్రి(వ్రో)
తానితలోభమోహవితసత్వుణ్ణ(వ్రో)లణ్ణ ధన్యుణ్ణన్నతిని. ౧

క. శ్రీరాజవ్రోలిశాసను
ణ్ణారాధితసీలకణ్ణ ణ్ణ(భి)నవమదనా
కారుణ్ణ వ్రోలణ్ణ విబుధా
ధారుణ్ణనం బొన్నరాంబతనయుణ్ణ నెగడెను. ౨

క. ఆతనివల్లభి గొమ్మమ
మాతంగమరాలయాన మనసిజరతివి
ఖ్యాతయశోనిధి గొంక్కమ
హీతలపతికరుణ లక్ష్మి నెంతయు వెలసెను. 3

ఉ. చారువిశుద్ధవంశదధిసాగ(ర)సంభవితేంద్రలేఖ ల
క్ష్మీరుచితాంగ(భాతి) నుపమింపు సతీత్వగుణప్రసిద్ధిమెయి¹
నారయ సెజ్జప్రోలనికులాంగన గొమ్మమ మేలు సీతకును
వారిజబన్ధుకాంతకును వాసపుకాంతకు లక్ష్మి దేవికిని. ౪

ఉ. అంబరమూర్తికేంద్రమితమై సక? వత్సరములు సనంగ భూ
మ్యంబుదివాకరాత్మకల యంతకు భక్తి నఖిణ్ణమైన దీ

1. మై. అని చెడవలయును,

2. కక-అని చెడవలయును,

పం బమరేశ్వరాధ్యక్షముగ బాలకి లోలవిశాలనేత్రి గొ
మ్మాంబిక నిల్పె భక్తిమతియై యెఱియాంబతనూజ వీరితోను. గి

స్వస్తిసమస్తప్రశస్తిసహితం శ్రీమన్మహామణ్డలేశ్వరకులోత్తుం
గ్గ చోడగొంక్కరాజుల దివ్యశ్రీపాదపద్మోపజీవి యైన సెజ్జప్రోలనాయ
కుని పెణ్ణము విణ్ణల కొమ్మాసాని శ్రీమదమరేశ్వరమహాదేవర కాచం
ద్రాక్కతార మఖిణ్ణవర్తి దీపంబున కిచ్చిన గొఱియలు గిగి॥
(ఇత్యాది)

6.

శ. స. ౧౦౮౦.

(ఈశాసనము గుంటూరునండలములో చేబ్రోలుగ్రామమందు తురకవీధిలోఁ
బడియున్న రాతిమీఁద చెక్కఁబడి యున్నది. South Indian Inscriptions
Vol. VI. No. 117.)

సీ. శకమహీపాలక సంవత్సరంబులు

గ)గనాభివి(య)దిందు(గణ)నం దనర

వడి.... స్వరంబున మహా

ద్వాద(శి)తిథి నుదితోదయుణ్ణ

.....సూద్రకప్రభృతులతోడి

కులమువాడను కలితనమువాడు

మ(ణ్ణ)భూపాలకు మహనీయ్య¹ సాంబ్రాజ్య²

రాజ్యాభివృద్ధిపరా(య)నుండు

సూరం డ(తులశౌయ్య)సారుణ్ణ సేంబ్రోల

బహివాహనునకు భక్తివెల(య)

.....సఖిణ్ణదీపంబు నిల్పె నా

చంద్రతారకముగ రుంద్రయశుణ్ణ.

1. మహనీయ. అనిచదువవలయును.

2 సామ్రాజ్య. అని చదువవలయును.

(ఈ శాసనము గుంటూరుపండలములో చేబ్రోలుగ్రామమందు తురకపీఠిలోఁ బడియున్న రాతిమీఁద 'చెక్కబడియున్న మతియొక్క' శాసనము. ఇందు కాలము నూదింపబడలేదు గాని 6వ సంఖ్య శాసనము నిదియు నొక్కనివే. ఒక్కరాతిమీఁద నేచెక్కబడియున్నది. South Indian Inscriptions Vol. VI. No. 117.)

క. శ్రీరమ(ణీయు)ణ్ణ గులని

స్తారకుణ్ణన....వ్యచంన్రు(ణ్ణ)సుజ(నా)

ధారుణ్ణ గన్నయపుత్రుణ్ణ

సూరణ్ణ(నూ)...పత్తికొణ్ణసూరక పేర్పుని.

౧

చ. జితరిపు(బే)తమ్మలికసంఘము¹ జేగిరి² పశ్చిమ(ంబు)న

పతి యగు³ (నె)ట్టమ్మజనపాలకు లేతమహాప్రధానిక

స్థితియును నం(ద)లంబును విశేషవిభూతియుం (బే)ర్పుతోడ ప్ర⁴

స్తుత(మ)గుచుణ్ణం గండ డనిసూర(ణ్ణ)పారుషధర్ముసారుణ్ణై.

౨

చ. తన.....లోకవిదితంబుగా బ్రచ్చీచిన⁵ పద్మధరుణీ⁶

జనపతిమ స్తవంబున⁷ చ్చిత్ర స్థితి⁸ నబ్బెజవాడ నన్యసా

ధనసుభటావలిం దున్న్తి⁹ తమ్ములు దానునుం బోరిలోనం బే

క్రొంని గెలిపించె నా(డు)నధికు ల్లుగుసూరణ్ణ కౌయ్యసారుణ్ణై.

౩

1. సింహము- అని చదువవలయును.

2. శ్రీగిరి- అని యుండనోపు.

3. పశ్చిమంబునం బతియగు- అని చదువవలయును.

4. తోడంబ్ర- అనిచదువవలయును.

5. తంబుగంబ్రోచిన- అనిచదువవలయును.

6. ధారుణీ

7. సంస్తవంబున- అనియుండనోపు.

8. భృశస్థితి- అని చదువవలయును.

9. దునిమి.

- ఉ. బిరుదుమాడలుం¹⁰ జెనదెపెళ్లు(ను)నింత్రియ కాని (త)మ్ములో
 పారయలేనిపందల దురాత్తుల దువ్వెవ¹¹ సాయులను దురా
 చారులం జెప్పనేటికి లసద్గణధీరు.....వీరదు
 వ్వాఁర(ణ)విస్వకర్ము¹² కులవల్లభు సూరనిం జెప్ప జ్ఞిమ్మహీని.చ
 చ. అనుపమసాహసస్ఫురన¹³ నమ్మకమెయి దలపోయ నా(ళిం?)జే
 క్కొని కడువీరులై నెగడుకున్నులు బొం(ద్రి)లతోడియిడనం
 జనునసహాయసాహసరసప్రియు మణ్ణమహీలతలేశుక
 ట్టనుంగు నుదగ్రశౌయ్యుక సుభటాగ్రణిం భోలమపుత్రసూరణిని.
 ఉ. రాజవిభూషణుణ్ణు సురరాజవిలాసు ణ్ణనన్తకీర్తిక వి
 భ్రాజితం డెట్టిమణ్ణజనపాలకునచ్చినవజ్రదండగ
 న్నోజుసుతుణ్ణు సూరని మహోర్వికవసన్నిధిం చెక్కు రాజస
 తోజిత విశ్వకర్ముకులభూషణు వైరినరేంద్రభీషణు. ౬
 చ. గొడుగులు నందలంబును నగు(వ్వె)గుచున్న మహావిభూతియుం
 బృడసెను¹⁴ విశ్వకర్ముముని బావ్వతివల్లభుచేత విద్యమెయి¹⁵
 గొడుగులు నన్దలంబును నగువ్వెగుచున్న మహావిభూతియుం
 బృడసెను¹⁴ నెట్టిమణ్ణజనపాలకుచేతను సూరం డమ్మకమెయి.¹⁶
 క. శ్రీపవ్వతంబు చుట్టునుం
 జేహాప్ప(ం)గ(ం) బహిడతీవసను¹⁷గీర్తిక
 శ్రీపతి యగురిషిమన్త
 డ్దాపున.....స్వర.....ణ్ణనంగా.

౮

10. మొదట గణముతప్పినది.	14. బడసెను- అని పదువలయును.
11. దువ్వెవ్వనసాయు-అనిపదువలయు.	15. మె-
12. విశ్వకర్ము-	16. మె-
13. స్ఫురణ	17. ఇచ్చట ఛందోభంగము కలిగినది.
అన్వయము కుదురుటలేదు.

8.

శ. స. ౧౦౮౬.

(ఈ శాసనము కృష్ణాపండులములో బెజవాడ గ్రామమందు ఇంద్రకీలపర్వతము క్రిందిభాగమున భిల నయియున్న మండపములో నొకతాతి స్తంభముమీ ద చెక్కబడి యున్నది. మొదటి ౧౧ పంక్తులు వచనము. దానితరువాత నొకకందపద్యమును నొక వచనమును గలవు. అవి చాలవఱకు నిధిల మైనవి. తరువాత నీక్రిందిపద్యము లున్నవి. South Indian Inscriptions Vol. IV. No. 737.)

ఉ. ఆతనితమ్ము ణ్ణన్వయవియ తలమిత్తు ణ్ణసేవ¹ది క్కట

భ్యాతయశోత్తి² నీ(మ)ణ్ణ సుఖస్థితి రాజై³యభివేష్టిత
త్తైతలనాథు లెల్ల నరిగాపులమాడ్కిన తీఱువెట్ట మాం
ధాతయమూతివేణుగైగధర్ముజుల ట్ల⁴తిప్రగల్గుండై.

౧

గీ. పరమహీనులు భక్తులై బంపుం బనులు

సేయు చుణ్ణంగం దపనురస్తి⁵యును గాడ్పు

చొచ్చినచొచ్చిన తనయాజ్ఞ సా(చ్చి) వెలుంగు⁶

భూమి యెల్లను బంగ్గెనభీను డ్డైలె.

౨

స్వస్తి సమస్తభువనా సయ రాజాధిరాజ రాజపరమేస్వర పరమ
భట్టారక రవిమలతిలక సత్యాశ్రయవం(స్య) చాలుక్యాభరణ శ్రీ
ప్రిభువనచక్రనర్తిక శ్రీమత్సైర్వనడి దేవరదివ్యసహస్రవక్షాంబులు
ర౬ గు శ్రాహి శ్రీవేగిదేశచాలుక్య కకాటపరమణ్ణుల
మాటకారపతిదేవ(గురుద్విజభక్తులై న)కుఱుమఱజముణ్ణైన మహామణ్ణ
లిక భీనులకు మెచ్చి బెజవాడ రక్షికంబు దయసేసిన.

1. శేవ-అని చదువవలయును.

2. యశోధి² ”

3. రాజయి ”

4. లట్టులతి ”

5. గన్తి- అని చదువవలయును.

6. వెలుంగ- అని యున్న నన్వయము
గుకరముగా నుండును.

చ. (ఉరుశకవత్స)రంబులు రసోదధివాయుపథేందుసంఖ్యగా
 నృజవాడరక్షికం
 బరిపురభేది రాజపరమాత్మనిచేం బడసె న్రవీందులును
 ధరణియు సంబురాసులు సదాగతిమాగ్గము గల్గునం త్తకును. ౩

9.

శ. స. ౧౦౧౦.

(ఈపద్యము గుంటూరుమండలములో కొణిదెనగ్రామమందలి శంకరేశ్వరాలయములో నొకతాత్పర్యముమీఁద నున్నది. ఆతాతిమీఁదనే గుండిమడ అన్నమంత్రి చేసినధర్మములను గుఱించిన పెద్దశాసనము కలదు. ఈపద్య మాయన్నమంత్రికే సంబంధించిన దయినట్లు కనబడుచున్నది. అన్నమంత్రితండ్రి గుండరుంత్రి త్రిభువనమల్ల దేవునికొడుకు నన్నిచోడుని మంత్రి యయిన ట్లున్నది. ఈనన్నిచోడుండే శ. స. ౧౦౦౨ లో కొణిదెనగ్రామమందలి త్రిభువనమల్లికార్జునమహాదేవరకు కొణిదెనకుఁ మార్పున నున్న దేవఱమూడి యిచ్చినట్లు దేవఱమూడిలో నొకశాసన మున్నది. మఱియు నీపద్యమే శంకరేశ్వరస్వామియాలయములో వేఱొక తాతిమీఁద గూడ నున్నది. ఆతాతిమీఁద నీపద్యముక్రింద “కవునాటిస్థలము అడ్డసుంకఱులు” శ. స. ౧౦౬౭ లో శంకరేశ్వరస్వామికి ధర్మము చేసిన ఘోకశాసన మున్నది. ఈరెంటిలిపియు నొకరీతిగానే యున్నది. దీనినంతయు బట్టి చూడ నీపద్యము శ. స. ౧౦౧౦ ప్రాంతమున చెక్కబడిన ట్లుహింపవచ్చును. Government Epigraphist's Collections No. 175 of 1899.)

చ. గడుసరిలోభి యక్ష్మ మది గన్నపుంగానికి బండ్దికానికిం
 బుడమికి నన్యకాంతలకు భూపతికిం జను మంత్రియన్న ని¹

1. నీ యనియండనోపు. మంత్రియన్న అనునది సంబోధన మగును.

పడిసినయత్థ^౩ మిష్టకు^౨ బద్ధజనాలికి దీనకోటికిని
గుడ్ల^౪ కవారిసత్రములకుం జను సుద్ధ^౪చరిత్రం బాత్రమై.^౫

10.

శ. స. ౧౦౧౨.

(ఈశాసనము గుంటూరుమండలములో నాదెళ్లగ్రామమందు మూలస్థానేశ్వరాలయములో నొకతాతి స్తంభముమీఁద చెక్కిబడియున్నది. South Indian Inscriptions Vol. IV. No. 677.)

* * * * *

శ్రీమన్మహామండలేశ్వరబుద్ధనరేంద్రనకు||

- ఉ. శ్రీరమణీలలాముండు వశీకృతవీరవిరోధి హారనీ
హారసరోజరాజహరహాసయశోనిధి వందిబిందమం
దారుం డపారవిభ్రమజితస్థరమూర్తి^౩ సతుత్త^౪ వంశని
స్తారకుం డెట్టుమండండు బుధప్రణతుం డుదియించె^౫ వానికిని. ౧
- క. సూరికవిస్తుతు ణ్ణనఘండు
చారుచతుత్థ^౪ న్వయాభిచంద్రుణ్ణ గులని
స్తారకుణ్ణ సుజననిధి రిపు
వారణగజరిపుణ్ణ బుద్ధవమ్మ^౪ జనించెను.

౨

2. మిష్టకు- అని చదువవలయును.

3. గుడులకు ,,

4. శుద్ధ- ,,

5. శుద్ధపరిత్రపాత్రమై యని యున్న గవిహృదయానుసారముగా నుండు నని తోచుచున్నది.

10 శ. 1. చతుర్థ-అని చదువవలయును.

10 శ. 2. డుడయించె- ,,

మ. అస్మితాంశుండు వయఃపయోధి నుదయం బయ్యట్లు^౧ మంద్రారప్రి
క్షము హేమాద్రి జనించినట్లు రవిరాగంబొందం బూర్వా^౨చలేం
ద్రమునం దుద్భవమయిన^౩ ట్లతని కుద్యత్తేజా^౪ ణ్డయి^౫ మన్తమ
ణ్డమహీపాలుణ్డు పుట్టె వైరిపురలుంటాకుణ్డు శౌర్యోన్నతిని. 3

క. ఆస్థానగగనతరణి మ
నస్థగితమిగాంకమాలి^౬ నాదిండ్ల^౭మూ
లస్థానమృదున కాసమ
రస్థలహాలి మన్తమండెరా జతిభక్తిని. ౪

ఉ. అంబకసాయకాంబరమిగాంక్షమితం బగుచుండంగా శకా
బ్దంబులు మేషమాససితపంచ్చమి నిజ్జ్వరనాథమంత్రివా
రంబున దేవదేవునకు రాగముతోడ నఖండదీపర
త్నం బానరించె సారవిసుధాకరతారకమై వెలుంగంగాను. ౫

11.

శ. స. ౧౦౫౪.

(ఈశాసనము గుంటూరుమండలములో నిడుబ్రోలుగ్రామమందు శ్రీచోళేశ్వర
స్వామిగుడియెదుట నున్న రాతిమీద చెక్కబడి యున్నది. South Indian Ins-
criptions Vol. VI. No. 123.)

సీ. లాటవిలాసిసీలాలాటతిలకునిం

గేరలికరలగ్న కేలిపద్దుం

గన్నాటసుందరీకన్నావతంసునిం

గుంత్తలీక్తునలకుసుమదాము

౧. బైసట్లు- అని చదువవలయును.

6. మాలి- అని చదువవలయును.

4. మైనయట్లు- "

7. నాదిండట- అని కవిపాఠ మని

5. లేజాడై- "

తోచుచున్నది.

గాడసతీనేత్రకాలాంజనుని నంగ
 భామాకపోలాప్తపత్రరచను
 నేపాలకామినీనీరంధ్రకుచహారు
 నందీతనూకుంకుమాంగరాగు
 రమణతో నాదిదానుల రాసికెక్కి-
 దీనజనముల యడతెల్లం దీచ్ఛుచు(న్న)
 యనఘచారిత్ర మారపండనిన తగిలి
 పొగడ విందుము నెల్లభూభుజలసభల.

శా. పెంచెం జుట్టల నెల్ల(ం) బేమ్మి వెలయ న్నెట్టించె సత్రంబు గ
 ట్టించె న్నకై శివాలయంబు లిలం బ్రాశింద్వాల్చి యొప్పంగ(ం) గ్రొ
 ప్పించె బూన్మతటాకములు జలధిగంభీరంబుగాంచె నిధులు*
 నించె న్నారయపండ(ం)డత్థిభవనానీకంబుల(ం)గ్రీతుకడై. ౨

స్వస్తి॥ శ్రీమ త్త్రిభువనచక్రవర్తి శ్రీవిక్రమచోడదేవరజయ
 రాజ్యసంవత్సరంబుల పదియేడగు నేండ శకవషంబులు ౧౦౫౪ గు
 నేంటి వైశాఖశుద్ధతృతీయ్యయు గురువారమునాఁడు- (ఇత్యాది)

12.

శ. స. ౧౦౫౪.

(ఈశాసనము కృష్ణామండలములో గన్నవరముతాలాకా ఎనమలకుదురుగ్రామ
 మందు శ్రీ కేశవస్వామిగుడియొద్దట నొకరాతిస్తంభముమీద చెక్కబడియున్నది.
 ఈగుడిలోనే వేటొకశాసనములో నీభీమరాజే ౧౦౫౪ సంవత్సరమున- శాకేయుగ
 బాణభేందుగణితే- మఱియొకధర్మము చేసినట్లున్నది. South Indian Inscrip-
 tions Vol. VI. No. 100.)

శా. శ్రీకాంతాప్రియు లిష్టసిష్ట¹జనతాశీర్వద్ధానులు ధా(మ్మి) కు
 ల్నాకీశోన్నతభోగ భాగులు జనానందప్రదు ల్విద్విషా

*. గంభీరంబుగాంచెనిధుల్ - అని యుండవలయును.

1. సిష్ట - అని చదువవలయును.

నీకారణ్యమరుత్సఖులు బహుకలానిష్ఠాతు లుద్యత్సిత
శ్లోకులు గేతజ్ఞుం దమ్ముబంగియు జగల్లుంఠాక²భంగప్రదులూ. ౧

ఉ. అందు గిరి(శు)కంఠె సుభటాగ్రని³ అక్కజుకంఠె దాని శ్రీ
నందనుకంఠె రూపి సురనాతుని⁴కంఠె విలాసు జ్ఞాపగా
నందనుకంఠె శౌచి నలినప్రియుకంఠెం బ్రతాపి దణ్డభి,
న్నందనుకంఠె సూనితు జ్ఞానం దగు బంగి ధరాతలంబునను. ౨

క. ఆతమ్ముబంగికిని రా
మాతిలకం బైనబాదమకు నయవినయా
స్వీతుజ్ఞు బొద్దజ్ఞు బుధసం
ప్రీతికరుడైన తమ్ముభీమజ్ఞు ననంగ్గాను. 3

చ. అతులితపుణ్యమూర్తు లభియాతి నిృపాలకభంగదులు జగ
ద్ధితహితసచ్చరిత్ర లుదియించ్చిరి⁵ అంధునం దమ్ముభీమ జ్ఞా
జ్ఞాతుడై⁶ సప్తసంతతులుం జేకొని నిల్చి ధరామరోత్తమ
ప్రతతికి నగ్రహారము ల(పా)రము లిచ్చె దయానుభా(వ)నను. ౪

శా. ఆదిం జెప్పంగంబడ్డధమ్మువులు ధమ్మారంభు జ్ఞై చేసె వి
ద్యాదానంబు హిరణ్యదాపమును భూదానంబు గోదానక
న్యాయదానంబులు నాంగం బూని మహిలోనను పుట్టపుంబట్టను
త్పాదించ్చె న్నతి తమ్ముభీమ జ్ఞాగి సత్రంబులు ప్రపలు వెక్కులును.

2. లంటాక-అని చదవవలయును.

5. లుదయించ్చికి- అని చదవవలయును.

3. సుభటాగ్రణి ,,

6. జ్ఞాతుజ్ఞయి ,,

4. నాథుని- ,,

13.

శ. స. ౧౦౧౯.

(ఈ శాసనము గుంటూరుపండలయందు కొణిదెనలో శ్రీశంకరేశ్వరస్వామియ్యాలయము దున్న యొకతాతిస్తంభము మీఁద నున్నది. Government Ephigraphist's Collections No. 166 of 1899)

స్వస్తి॥

చ. త్రిభువనగీతకీర్తి సరదేవశిఖామణి గామధారుణీ

ప్రభుతనయుండు మండలికభగ్గుండు¹ భగ్గుపదాబ్జపట్నదుం

డభినవరాముం డయ్యకమకులాగ్రణి గుండియపూండి భక్తితోం

త్రిభువనమల్లదేవండు న్రతీతిగ శంభున కిచ్చెం బేమ్మితోను.

స్వస్తి చరణసరోరుహ శ్రీమన్మహా

మండలేశ్వర త్రిభువనమల్లదేవచోడమహారాజులు శకవషంబులు

౧౦౧౯ యగు నేంటి విషువుసంక్రాంతిని...

1 భగ్గుండు- అని చదువవలయును.

శ. స. ౧౦౬౧.

(ఈశాసనము గుంటూరుపండలములో నాడెళ్లగ్రామమందు మూలస్థానేశ్వరా
లయములో నొకతాత్పర్యముమీఁద చెక్కి బడియున్నది. South Indian In-
scriptions Vol. IV. No. 666.)

శా. శ్రీలోలుండు వడాలుకాటనికి రాజీవాక్షి సూరాంబనాం
గా లీలం జ్ఞనియించె¹ దత్తునికి విఖ్యాతప్రభాభాసి గో
త్రాలంక్తరుండు దారిబుద్ధనకునుం దత్తుత్రి నాదిండ్లను(౯)
మూలస్థానము శూలికి(న్దు)కృతమును మోదప్రసాదాల్లిక మై.౧

చ. అమర శకాబ్దములు హిమకరాగ్ధవియత్పసి²సంఖ్యగాను బా
(వ్య)మున సితేతరాక³తిథి శౌరిదినంబున⁴భక్తి యేర్పకడం
గమలదళాక్షి వెన్నమ ప్రకాశముగాంగ నఖండదీపక
త్నము రచియించె నారవిసుధాకరతారక మై వెలుంగంగాను. ౨

స్వస్తి! శ్రీశకవత్సంబులు ౧౦౬౧ యగు నేంటి పావ్యబ
హుల సప్తమి వడ్డవారమున వెన్నమ శ్రీనాది(౦)డ్లమూలస్థానమహా
దేవరకు నఖండవత్తిక దీపమునకుం బెట్టిన గొఱియలు గి.గి॥

1. జనియించె:- అని చదువవలయును.

3. సౌరిదినంబున- అని చదువవలయును.

2. వియచ్చకి-

15.

శ. స. ౧౦౬౧.

(ఈ శాసనము గుంటూరు పండలములో నాదెళ్ల గ్రామమందు మూలస్థానేశ్వరా
లయములో నొకతొలి స్తంభముమీఁద చెక్కబడి యున్నది. South Indian In-
scriptions Vol. IV. No 672.)

ఉ. హారతుపారశంఖవిమలాభ్రమహోజ్వలక్రీడిం జాలం బొ
ల్పారిన బుద్ధమండలికు నక్రసుతుం డగుచున్నమండం డా
చారపరుండు నాదెల్లం¹ జారుతరం బగువెండికొండ నాం
గోరి శశాంక్తనూలికి విగుర్వనతో² గుడి నిల్పె భక్తునను³, ౧

చ. గడియమదేవిసంస్థనుం డగన్య⁴ గుణాకరధర్మశీలుం డి
క్కుడమి వెలుంగు నొంచెల్లపూండి⁵ మహేశున కిందుశూలికిం
గడు ననురాగోచితమునం గల్గి నిజం బగుమండ నిచ్చె నీ
జననిధులుం దినాకరుండు జంగ్రండునుం గలయంతగాలమును. ౨

ఉ. మేరుగుణావతారుం డగుమేడనికిం గలుహారగల్గి అం
భోరుహ⁷ నేత్రి అన్వయోవిభూషణి నాందగు మేడమాంబకునుం
గారవలీలం బుట్టి గుణకారవసంపృద విస్తరిల్లి గా
న్ధారికి సీతకు నృచికిం దా నధికం బని బ్రస్తుతింపుం⁸ గాను. 3

1. నాదెడలం- అని చదువవలయును.	5. నొంచెవలపూండి- అని చదువవల
యును.
2. విగుర్వనతో అను నది సాధువుగాఁ
గాన్పింపడు. విగుర్వన శబ్దమైనచో
నకారమునకుఁ బ్రసక్తిలేదు. విగుర్వన
ణశబ్దమైనచో విగుర్వణముతో నని
యొండవలయును.	6. అనురాగ-అనురాగము. ఈశబ్దమును
జరిత్రాదిగణములతోఁజేర్చినచో మువ్వ
లోపము సిద్ధించును.
3. భక్తినిక- అని చదువవలయును.	7. యంభోరుహ-అని చదువవలయును.
4. గణ్య- అని చదువవలయును.	8. యశ్వయ- ,,
	9. ప్రస్తుతింప- అని యొండవలయును.

చ. వరశకవత్సరంబు లుడువల్లభతక్తనశేందుసంఖ్యగాం
 బరగి వెలుంగు మాఘుసితపంచ్చమియుం గవివాసరమునం¹⁰
 దురుతరక్తిలోలుం డన నొప్పిన బుద్ధప్రిపాలు¹¹ కాంత దా
 నరు దగుచుండ నాదిండ్ల అందు వ్రసిన్గి¹² శూలపాణికిని. ౪

క. వ్యాలేభచక్తధారికి
 మూలస్థానంబునాదియుక్తికి శ్రీకా
 పాలికి మృదునకు హరునకు
 నీలప్రసకు నీశునికి నుమపతికిని. ౫

క. స్తిరమతి¹³ గడియమదేవులు
 దిరమైయుండంగ నఖండదీపము నిల్వెం
 దరతర మొన్నతముగ నీ¹⁴
 ఖరకరజలజారితారకముగ ధరిత్రిని. ౬

యీదీపంబున కిచ్చిన గొఱియలు గిగి వీనిం జేకొని మన్య
 గొ(న్పు)యకొచ్చు ప్రోలబోయుండు ఆచంద్రాక్షముం బుత్రానుపాత్రి
 కము నిత్యమా నెండు నెయి దివియకుం బోయంగలవాండు.

చ. చిరముగ దేవదేవునకు శ్రీబలిదేవరదేవి శంఖులా¹⁵
 భరణము గీతవాద్యములు (బ)ప్పిన చీరలు ధూపఘంటయు.
 దిరమగుఘంట వరియలము¹⁶ దీపనికాయము భేనుసంఘము
 న్నరు(దు)గమనుమ¹⁷ మండండు ప్రియబాసరనరచియిం చెభ్రతోను.

10. వాసరంబునం- అనియుండవలయును. 14. మున్నతముగనా-అనియుండవలయును.

11. బుద్ధప్రపాలం-	,,	15. సంకులా-	,,
12. నాదిడలయందుం బ్రసిన్గి	,,	16. వర్ణలము-	,,
13. స్తిరమతి-	,,	17. చున్న-	,,

చ. అతిసయ¹⁸ మైన ఛత్రమును నద్దము నుల్లము నాలవట్టమును
జితమగుం జామరావలియుం జిండచయంబులుం గేతనంబులు
న్నతులమహోక్షవాహనున క(ద్రి)జ(నా)తున కిండ్లుమైపులికా¹⁹
యతమణి మస్తమండండు(జ)యాస్పదుం డొప్పంగ నిచ్చెభక్తితోను.
నొంచినిపాడు గోరుకొన్న కొల్పు దేవరకు వీస వి(డువం)గలవారు.

16.

శ. స. ౧౦౬౨.

(ఈశానము గుంటూరుమండలములో నాదెళ్లగ్రామమందు మూలస్థానేశ్వ
రాలయములో నొకతాతిస్తంభముమీఁద చెక్కఁబడియున్నది. మొదట గీ సంస్కృ
తపద్యములును బిదపఁ దెనుఁగుపద్యములు నున్నవి. సంస్కృతభాగములో “కరరసవియ
దిందుమితే శకసమనివయే” యని యున్నది- South Indian Inscriptions
Vol. IV. No. 675.)

శా. శ్రీవేగీవసుధాంగనాతిలక మై శిష్టక్షమాదేవ(బృ)ం
దావాసం బగువానరంబుపతి యుద్యోక్తీర్తిక్ యజ్ఞత్రయ
వ్యావర్ధిష్ణమహిష్ఠతప్రకటపున్యారంభం డై¹ యొప్పె స
ద్యావిం² బోతనసోమయాజి నిచితబ్రహ్మాండతేజుం డిలక. ౧

చ. అతనికి నాత్మజుండు సుజనాగ్రణి దొడ్డపనాయకుండు ద
త్తుతుం డనవద్యకీర్తిక్ మతినూయ్యుండు వానితనూజుం డుజ్వల
వ్రతుం డగుమంత్రి శ్రీధరుండు వానికి సూరవసానికిని బృహ
స్పతినిభుం డుద్భవించె బుధబంధునిధానుండు గంటం డిమ్మహిని.

18. అతిశయ-అనియుండవలయును.

19. నాథున కిండ్లుమాలి కా ,,

1. మహిష్ఠతాప్రకటపున్యారంభం డై- అని చదువవలయును.

2. సద్యావముతో- అని కవియశ్శిప్రాయ మైయుండును.

ఉ. శ్రీలలనా పరిగ్రహుండు శ్రీధరున గ్రతనూభవుండు వి
ద్యాలలనుండు గంటం డుదయస్థితి నొప్పటంచేసి పౌషం^౩
బేలికి యిచ్చె⁴ బేమ్మి నుతికై వదాన్యత వ్రస్సురించె భూ
పాలకనీతినిస్తరణ (వ)ట్టముగట్ట⁵ ధరాతలంబునను. 3

అట్టి కంటనామాత్యకులస్వామి-

క. ధర సిద్ధిబేతచీ(ఱ్ఱ)లి
హరిణమ్మగేంఱుండు బడిగొలాజునుం డాజని
శ్రీవచ్చ⁶లత్తు గోయింద⁷-
గిరివరవజ్రము జగజ్జగీషుండు వేమ్మిని. ౪

ఉ. శ్రీలలనుండు దాయగజసింఘము సో(డి)యగొంక్తధారి(ణీ)
పాలకశేఖరుం డతనిభక్తికి శక్తికి మెచ్చి యందలం
బాలలితాతపత్రనిచయంబునుం గాహాష్టను⁸ దయారస
తూలితదోషపంకుం డగుకంటని కిచ్చె నమాత్యలక్ష్మితో⁹. ౫

క. చతురుపధాశుద్ధమహా
మతి గంటనితమ్ముం డుచితమాగ్గుండు గొంక
క్షితిపాలకునం దనిమిష
పతియందు గురుం(డు)ప్రోలెం బరగుచు నుండె^౧. ౬

౩. పౌషం- అని చదువవలయును.

4. ఏలిక కచ్చెం- అని యుండనోవును.

5. గట్టె- ”

6. సిరివచ్చ- ”

7. గోయింద- ఇది గోవిందుఁ డనునొకరాజుపే రై యుండవచ్చును. గోవింద
యన్నను గోయింద యన్నను నొకమాత్ర యధిక మయినది.

8. గాహాష్టను- అని చదువవలయును.

క. మేలగు నాదిండ్లం ద

న్మాలస్థానమున పుణ్యమూర్తికి భాస్వ

ద్భాల్లాక్షి వహ్నిదగ్గ

వ్యాలాంగభవాంగునకు మహాదేవునకున్.

2

శా. ఇంద్రారాధ్యున కాదిదేవునకు బాలేందు... ..

చంద్రాక్షంబుగ దీపిక నిల్పెను తాహంబుతో

.....(మంత్రి)కుప్పండు శకాబ్దంబు ల్గరత్తున్...

.....నివ్వువునం(ద్విప్త)త్థకసిద్ధాథ్థిక్ యై.

౩

17. ✓

శ. స. ౧౦౬౮.

(ఈపద్యములు గుంటూరుమండలములో కొనిదెనగ్రామమందలి శంకరేశ్వరస్వామిమూలమున దొకతాతిస్తంభముమీఁద చెక్కిబడి యున్నవి—Government Epigraphist's Collection No. 179 of 1899.)

తరువోజ. శరధి గట్టించి రాక్షసుని జయించి

చనిన శ్రీరాఘవస్వామిమనుమండు

గరికాలవంశశేఖరుండు జగదొబ్బి¹

గండండు పొత్తైపికామభూపతికి

ధరజ సీతకు నరుంధతి కెన యనంగం

దగు శ్రీమూదేవికిం దనయుండు ధన్యున్

9. దీపిక స్థిరీపె- అని చదువవలయును.

1. ఇచ్చట నొకమాత్ర యెచ్చయినది. మూర్ఖ, వృద్ధు, అనునట్లు శేఖరు అని పఠించిన సరిపోవును, ఇదియే కనిన్పాదయ మై యుండును,

పరుండు ధీరుండు శత్రుభంజనుం డాది

పతి ద్రిభువనమల్లపార్థివోత్తముండు. ౧

తరువోజ. జలనిధిరసవియత్పశిసంఖ్య దనర

శకునేండ్లు దుందుభిసంవత్సరము(న)

విలసిత మగుతులావిశువుసంక్రాంతి

వెలసిన కమ్మమెలు వినబల్లికుఱువ

యలకాపురికి నెనయగు కొట్టదొన మ

హదేవునకు నిచ్చె నాదిత్యవంశ

తిలకుండు డెంక్లకాదిత్యుం డూజితండు

త్రిభువనమల్లధాత్రీనాథుం డువ్వి. ౨

భూమిదానాత్పరం దానం- ఇత్యాది.

18. ✓

శ. స. ౧౦౩౬.

(ఈశాసనము గోదావరీమండలములో దాక్షరామగ్రామమందు భీమేశ్వరాలయము దున్నది- South Indian Inscriptions Vol. IV, No. 1169.)

*

*

*

*

*

చ. తదవరజుండు బాన్ధవ నిధానుణ్ణు మానధనుణ్ణు సూరిహ్మ
ద్వదనస(రోజభానుణ్ణు) దివాకరు ణ్ణుజ్వలకీర్తి చ(ంద్ర)మా
సదమల¹సవ్వడిగ్గుఖుణ్ణు జంగమకల్పమహీరుహంబు భూ
విదితమహానుభావుణ్ణు (ప)వి త్రచరిత్రుణ్ణు వాత్రు ణ్ణీక్షితిని. ౧

2. కమ్మమెల్విన- అని యుండనోవును.

1. చంద్రమస్సదమల- అని చదువవలయును.

క. శ్రీమద్రాఘవనృపతికి

సామిత్రియు ధర్ముజునకు(శ)క్రాశ్చజ్ఞును

రామునకు హరియుం బోలుగ

... ..వత్తు ఙ్గజునకు నాప్తుశ్చయ్యెను.

౨

ఉ. వాసవసన్నిభు ఙ్గగు దివాకరరాజునకుం బులోమక

న్యాసమశీల యైనెగడు నాయమసానికి నుద్భవించె గం

గ్గాసలితేశహాసశశికాశవికాసపయోజకీర్తికాం

త్రాసహితుండు దీప్రకరధామసుధాముఙ్గు సోము ఙ్గున్నతిని.

౩

క. భీమబలుఙ్గును నచ్చిత

భీమేశ్వరు ఙ్గానవీరపెచ్చూడినృప

గ్రామణిం గొల్చి దివాకరు

సోమఙ్గు విశ్వాసి యయ్యె సూనృతమహిమను.

౪

క. విశ్వాసి సోమనాయుక్తాఙ్గు

విశ్వంభరయంధు నెగడ విశ్రుతమహిమను

శాశ్వతకీర్తిక దయామతి

సీశ్వరపదభక్తి నధిపహితనయశక్తిని.

౫

చ. సుచిరయశోవిలాసు ఙ్గగు సోమనకుం కులపాలికాశిరో

విచకిలపుష్పదామ మగువెన్నమకుం బ్రభవించె భారతీ

కుచతటతారహార(రు) ఙ్గానఘు ఙ్గాలఘుఙ్గు వినిగ్గాలత్సుధా

వచనుఙ్గు ధర్ములోలుఙ్గు దివాకరు ఙ్గి...వై సుధాకరుఙ్గిలను. ౬

2. భీమేశ్వరు ఙ్గాన- అని చదువవలయును.

3. గుల-

”

4. విచకిల-

”

5. దివాకరు ఙ్గివి సుధాకరు ఙ్గిలను- అని యుండనోపు,

క. సారమతి నతులధృతి సువి

చారంబున నీతి నఖిలశకునజ్ఞ(ను)⁶ నా

చారము వడవస... ..

వారాశివ్రితావని(ని)దివాకరు సరియొడ్డిలను⁷.

2

ఉ. (వారిజ)మిత్రతేజ్జ్ఞు దివాకరరాజునకుం బతివ్రతాం

భోరుహవాస నాం బరగు ప్రోలమకుంజ.....మం⁸

ద్వారుజ్ఞు మేరు(ని)... .. స్థి సత్తసంభవా

కారుజ్ఞుసూరి.....⁹సహకారుజ్ఞదేశనమా(ధ)వజ్ఞున్నతిని.¹⁰

మ. సమదారాతిన్మహావనీధరపవి(ని)శత్తుక్తుమా.....

... .. పరవక్ష్యోపరాజీయనః

కుముదాక్షుక్తును వెలనాడ్డి గొంక్షవిభు దిక్కున్నప్రతాపా

... ..

క. ,పంక్షజవననుజ్ఞ¹¹మాత్యపదవీ(స్థి)త్తుజ్ఞై. ౧౦

శా. శ్రీమత్తక్షరసాంబరేందుగణనశ్రీ... ..

... ..

(తరువాతశిథిలము)

6. శకునజ్ఞ- అని చదువవలయును.

7. ఈషాదము సరిగాలేదు. మూఁడునాలుగుపాదములు-

“చారమనం దపసున నొరులు, వారాశివ్రితావనిని దివాకరు సరియే”

అని యుండినఁ గవియభిప్రాయమునకు సరిపోవు నని తోచుచున్నది.

8. జనియించె దీన - అని యుండనోవు.

9. నూరిజన- అని యచ్చుపాఠము. ఇందు ఛందోభంగము కలదు. “నూరిజాత”

అని యుండనోవు.

10. మాధవ జ్ఞున్నతిని- అని యచ్చుపాఠము. ఇందు ఛందోభంగము గలదు.

“మావజ్ఞున్నతిని” అని యుండనోవు.

11. వడవజ్ఞు- అని చదువవలయును.

ఫిరంగిపురము శాసనభాగము.

.. (౯౪ వ పుట కదురుగా)

శ్రీమదాద్వైతములు సహస్రము
సుమున్నుండముపుడియ
కొండునున్ననబప్పుసంఖ్యవల
విరొదిసంవత్సరంబునవచ్చులు
సంబునబహుకృత్యమైంబువిదియ
సుకృత్యంబునపబముహూ
తంబునబహుకృత్యమైరాదిప
రియుండ్రువన్నజలకైదావిక
దుండ్రునగుగన్నబహుపాలునను
ంగుంబుది విరనారాయను
కృత్యమైబునిడివి. బూరినద్దుక
నికురుంబగురమంబుజగము
వినురించినంతానసాగరావ్యవర
తదృశకైతెచ్చుత్రవరబానబ్బు||జాబ
వియమునాదిసకృత్యపావననది
విమలరేఖాంబుపపితైతంబు
నిదేహిస్త్రయితివషాదిభాగేంద
కౌముదిసంప్రల్లకీరవంబుబ
హుమహాపరివాహాదాబహు
నముమముమయితదివాగో
కకంబుజలసారసేసకసంపది
తానకవనదినిరాస్తెగొద్దెత్తమయ
గిరినదురునుపాకృత్యపదవికంబి

19. ✓

శ. స. ౧౦౬౭.

(ఈ శాసనము గుంటూరుమండలముందు, చేబ్రోలగ్రామములో నాగేశ్వర స్వామియాలయములో నొకటిలా స్తంభముమీఁద చెక్కబడియున్నది— South Indian Inscriptions Vol. VI. No. 103.)

శా. శ్రీనారీపతినాభిపంక్తజభవశ్రీపాదజాతోత్తమ

త్యోనాథాంబుజభాస్రగుండ్లు నిజవంశం బెల్ల దీపింపుంగా

దీనానాథకపీంద్రగాయకులు గీర్తికంపుంగం గీర్తికేశుం డై

భూనాథాగ్రణి బుద్ధవర్ష వభతోం బుట్టె న్ననాశౌర్యుం డై.

సగ్ధర. శ్రీరమ్యత్యోవధూకాం

చ్చికి నెనయగు కాంచీపురీనాథు నుగ్రా

కారును లాలాటనేత్రం

గ్గజనహితు ముచ్చంకికాఢ్వైర్తిం బుణ్యా

చాదుం ద్దదుబ్ధవర్షే

శ్వరుండు గొలిచి మునుశాసనం బొబ్బందంగన్నో

దారుం డ్దొంగేఱుసూర్గం

త్రయమువడసి నాతారచంద్రాక్షరలీలను.

౨

ఉ. అవిభవనవ్యయంబున గుణాధ్యుండు గండ్లండు పుట్టె వానికిని

దేవమహిజదాని అగు¹ దేవటిపండ్లండు పుట్టి పట్టచా

స్రావని వలె² తత్సుతుండుదగ్ధుండు విల్లమభీను డంధల

శ్రీవని తేశుచే బడసెం జెల్వగుచంచ్చినికుట్టు విత్తిగాను.

3

ఉ. అతని కుద్భవించె నధిపాగ్రణి గండ్లండు వానికిని గ్గుల

స్త్రీతిలకంబు మేడమకు ధీరుండు వండ్లండు పుట్టె వానికిని

1. యగు- అని చదువవలయును.

2. యేలెం

శీతకరాస్య బూరమకు సింధురవై రిబలుండ్లు రాజమా
నాథుండువుట్టె భీమండువదాన్యుండు ధన్యుండు పుణ్యమూర్తికయై.

చ.....

.....దీధితిరేఖవరేణ్యపుణ్యదో

కాల అనం బెంపుగన్న ఎటియాంబుకు⁴ నుద్యవమయ్యై భారతీ
నిలయుం డనంగం బండ్లధరణీపతి సర్వకలప్రవీణుండై. గీ

చ. తలంపు సదృశభావమునం దద్గతసూక్తులం గూడ వన్నకాన(లు)
గొలసు⁵ గొనంగ వ్రావడ్లు⁶ గోరినభంగిక వచ్చి ముట్టం గో
మలగతి దేపిమాగ్గకములు మట్టపడం గటనంబులొప్పు నా
ద్యులక్రియం జెప్పనేచ్చె⁷ నృపధూజ్జ్క టి భీమయవండ్లండ్లిచ్చుహిని.

మ. స్వరతత్త్వాంబరచంద్రిసంఖ్యం జను తచ్చాకాబ్దచైత్రమలే
తరపంచాదశి సారివాసరసముద్యస్తేషపంక్రాంతి ను
స్థిరతం బొబ్బలుచు⁸ మయూరవాహనునకుం జ్ఞేంబ్రోలంబెట్టించ్చె భా
స్వరదీపం బృతిభక్తిం బండ్లనిపుం డాచంద్రాద్వక్త⁹ తారంబుగాను.

స్తస్తి శకవషంబులు ౧౦౬౭ గు నేంట్టి చైత్రబహుల పం
చ్చాదశియు శనైశ్చరవారమున శ్రీకుమారస్వామిదేవరకు మహామ
ణ్ణలేశ్వర పండ్లయ దమతండ్రి భీమరాజునకు ధర్మాత్థముగా నఖిండ్ల
దీపమున కిచ్చిన ఎస్ల గిగి వీనిం జేకొని నల్లంగాటయబోయునికొడు
కు కొండబోయుణ్ణు దనపుత్రానుపౌత్రిక మాచంద్రాక్రము మహా
సేనమున నిత్యమానెండు నేయు వోయంగలవాణ్ణు శ్రీశ్రీశ్రీ.

8. యనం అని- చదువవలయును.

6. వ్రావడ్లు- అని చదువవలయును

4. యెటియాంబకు,,

7. బొబ్బలు ,,

5. గొలుసు ,,

20.

శ. స. ౧౦౬౮.

(ఈ శాసనము కృష్ణామండలములో బెజవాడ గ్రామమందు ఇంద్రకీలపర్వతము సమీపమున ఖిలమై యున్న మండపములో నొకతాత్తిస్తంభముమీఁద చెక్కఁబడి యున్నది—South Indian Inscriptions Vol. IV. No. 749.

శ్రీస(క)వర్షములు ౧౦౬౮) గు నేంటి కాత్తికబహు (లప)ంచ(మి, యు¹ నాది వారమున సూర్యుగ్రహణనిమిత్తమున శ్రీ వేంగీదేశచాలుక్య నంకకాట పరమండలచూటకాట పతిదేవగురుద్విజ భక్తలుం గుఱుమఱజముండును నైన శ్రీమన్మహామండలికభీమన సన్నివి గ్రహి సోమనపెగ్గడ బెజవాడమల్లేశ్వరమహాదేవరకు నఖండదీపము నకు నిత్యనై(వేద్యా)లకు తానిచ్చిన యిన్నయెఱ్ఱు గిగి! వీనిం జేకొని కుమ్మగురికామనబోయుని కొఱ్ఱు ప్రోలబోయుని కొఱ్ఱు ప్రోలయ(నంది) నిత్యమా నెండు నెయి యాచంద్రాకముం బుత్రానుపాత్రికము నడ పంగలవాండు.

సీ. భీమాపురము డాకరేమి వాల్మీలను ద్రా
చ్యారామ²పురి శ్రీమదమరడాలు
యను³నంద్రధరణి పంచారామముల మహా
దేవరలకు బుద్ధదేవరకునుం
జేంబ్రోల నమ్మహాసేనునకునుం బి(ద)
పురము హుంకారశంకరికిం గరము

1. “బహులపంచమి” అనునమ్మపారము తప్పనుటసిద్ధము. గ్రహణము పంచమి నాఁడు కలుగదుగదా!

2. ద్రాక్షారామ— అని చదువవలయును.

3. నను.

రూఢి కెక్కిన బెజవాడ మల్లేశ్వర

దేవరకు నఖండదీపతతులు

పెట్టి గొంట్టా(ర)ం జెట్టులుం బెక్కు గుడ్డు⁴

నిల్పి⁵ సప్తసంతతు లసంఖ్యలుగం జేసె

దత్తై(నా)మాత్యసోముండు ధన్యుపరుం డ్డు

దారభానుజం డాచంద్రతారక(మఃగ).

శా. (భార)ద్వాజపవి త్రగోత్రుండు జగత్ప్రఖ్యాతిగాం బెట్టెం బు
ణ్యారంభం డొంగొండివల్లభుండు దత్తామాత్యసోముండు దా
తూరా(మ)ప్రముఖోల్ల సత్ప్రకటపంచారామతీర్థకంబులను
సారాఖండదశా ప్తదీపకము లాచంద్రాక్షతారంబుగాను.

21.

శ. స. ౧౦౬౮.

(ఈ శాసనము గోదావరిమండలమున దాతూరామమునందు భీమేశ్వరాలయ
మున నున్నది. శాసనకాలము గల మొదటిభాగము ఖిలమై పోయినది. కాని, యీ శాసన
ములో వర్ణింపబడిన సోమనాథస్వామి 20 సంఖ్యగల శాసనములోని సోమనాథస్వామి
డయ నొక్కడే యని స్పష్టపడుచున్నది. ఆ శాసనము శ. స. ౧౦౬౮ లోఁ బుట్టి
నది. కాన నీ శాసనము కూడ నాప్రాంతమునందే పుట్టియుండును- South Indian
Inscriptions Vol. IV. No. 1180.)

శా. భారద్వాజపవి త్రగోత్రుండు జగత్ప్రఖ్యాతిగాం బెట్టెం భూ
...భుం డొంగొండివల్లభుండు దత్తామాత్యసోముండు దా

4. గుడ్డులు- అని చదువవలయును.

5. నిలిపి-

”

1. పుణ్యారంభండ్డొర- అని యుండవచ్చు.

తొర్రామ ప్రముఖోల్లసత్ప్రకటపంచారామతీర్థంబులను
సారాఖిణ్ణదశాప్తదీపకము లా(చం)ద్రాక్షతారంబుగాఁ. ౧

ఉ. దానదధీచి సోముం డవదాతయశః ప్రసారుణ్ణిపుత్రసం
తాన(స)మృద్ధుండై చెఱ్ఱు¹ధమ్మవివాహము దేవగేహము
.....నము⁴ సత్ప్రబంధము నిధాన మశం జనుచున్న సప్తసం
తానములుం బ్రసిద్ధముగ ధారుణిపై నిలిపెం గ్రమంబునఁ. ౨

22.

శ. స. ౧౦౬౯.

(ఈశాసనము గుంటూరుపండలములో కొనిది నగ్రామమందు శ్రీకేశవస్వామి గుడిగోడమీఁద చెక్కఁబడియున్నది. పద్యములకు ముం దున్నవచనముతో “కేతనవైగ్ధ శకవర్షములు ౧౦౬౯ ట్టి పౌష్యవిషలపాడివమియు గరువారము నుత్తరాయనసంక్రాంతినాఁడొ కొట్టవదొన శ్రీకేశవదేవరకు నఖిణ్ణదీపమునకు నిచ్చిన ఎడ్లుగిగి” అని యున్నది. South Indian Inscriptions Vol. VI. No. 648.)

తరువోజ.

కమల.....

.....

.....దివెలనుత్త

రాయనమునం గేతనామాత్యరత్న

మమర లక్ష్మీధరు డైన కేశవున

కత్యంతభక్తితో నాచంద్రతార

2. ప్రసారుణ్ణి- అని చదువవలయును.

3. చెఱ్ఱువు- ,,

4. ద్యానము- ,,

3.2

శాసనపద్యమంజరి.

కముగాంగ నిలిపె నఖండ దీపంబు

గలియుగకాలంబు కలయం త్రకెల్ల.

౧

క. పతి... ..

.....

.....వరుణు

క్రితక్రిత్యుణ్ణీయమాత్యకేతణ్ణు ధరణిని.

౨

క. వినయనిధి దేచనామా

త్యునకును నెఱమాంబికకు సుతుణ్ణు ధన్యుండు కే

తనపెగ్గడ కేశవదే

వనికీ(౦)దీపంబు నిలిపె వసుమతిలోనకా.

3

23.

శ. స. ౧౦౨౦.

(ఈశాసనము గుంటూరుపండలములో కొనిదెసగ్రామమందు శ్రీకేశవస్వామి గుడిగోడమీఁద చెక్కబడియున్నది. South Indian Inscriptions Vol. VI. No. 647.)

తరువోజ. ప్రభువరశకన్యపాబ్దంబులు గగణ¹

పవ్వతాంబరరాత్రిపతిసంఖ్యం దనరు

విభవాబ్దమునం జైత్రవిమలత్రితీయ్య²

విధుసుతుదినమున విషువుసంక్రాంతిం

ద్రీభువనమల్లఘాత్రీనాథుకులస

తీరత్న మగుకామిదేవి సద్భక్తిం

1. గగనం అని చదువవలయును.

2. తృతీయ్య

ద్రిభవనాధిపున కెత్తించె నఖిలా
దీపంబు కేశవదేవర కొప్పు.

౧

చ. ఇల నమరాద్రినాథునకు నల్లమహిపతి కి(ద్ధ)కీర్తికిం
బాలుపుగ వెన్నమాంబికకుఁ బుట్టిన లక్షణి గామిదేవి మి
శ్రిలి సిరిసంతతిం బడసి కేశవదేవరకును ముదంబుతో
నిలిపె నఖిలాదీప మొగి నింగి శశులు గలయంత్రగాలమును. ౨

24.

శ. స. ౧౦౭౦.

(ఇది గుంటూరు మండలములో కొండెన గ్రామమందలి శంకరేశ్వరస్వామి యాల
యమునం దొకతాతిస్తంభముమీద నున్న యొక కాసనములోని చివరభాగము—
Government Epigraphist's Collection No. 169 of 1899.)

క. ఖమునివియత్పశిమితశక
సమములం దనరంగ విషువుసంక్రాంతినిమి
త్తమున సితకీర్తి ధైరయ
గొమరుగ భీమేశ్వరునకు గుడి యెత్తించెను.

౧

కేశవక్షాములు ౧౦౭౦ గు నేటి వైత్రబహుల ౧గి యు మం
గళవారము సూర్యోగ్రహణనిమిత్తమున సాదముధైరయ గొట్టవొ
నభీమేశ్వరమహాదేవరకు అఖిలాదీపములు రెట్టికి నిచ్చిన ఎఱ్ఱ ౧౦౦
వీని జేకొని భీమేశ్వరమహాదేవర దీవియకాంపు లైన కేతబోయ్యుణ్ణును
నల్లబోయ్యుణ్ణును రె ణ్ణఖిలాదీపములకు నిత్యఅడ్డండు నెయి ఆచంద్రా
క్షాముం బోయంగలవారు॥

గి. యతిచెడినది- నెల్లమహిపతి యని యుండనోవు.

క. (నిర)తము వేయిని జెబ్బది
 (పరు)వడి శకునేం డ్లమర* ఖైర(య) భీమే
 శ్వరునకు నిలిపె(ను)మహిసు
 స్థిరమై యుం(డ)గ నఖండదీపము లొప్పను.

క. (ఇ)హపరధనసంసిద్ధిగ-
 (దీని తరువాతితాయి భూమిలోఁ బాఁతు వడియున్నది)

25.

శ. స. ౧౦౭౧.

(ఈశాసనము గోదావరీపుండలములో దాక్షారామ గ్రామమందు భీమేశ్వరాలయము గోడమీఁద చెక్కఁబడియున్నది- South Indian Inscriptions Vol, IV. No. 1061.)

శా.

భారద్వాజపతి త్రగోత్రుణ్ణ నా¹శుంభన్తుత్తిక సద్వత్తిక వా
 ల్పారంగ్గా నుదియించె² బ్రోలణ్ణ ది... స్ఫురత్తీత్తిక యై³
 ఉ. అజ్జకనకీత్తికలోలుణ్ణ సహస్రకరోపమ తేజా డ్దాసహ
 ప్రాజ్జకనపారుషుణ్ణ శచివాగ్రణి⁴ సప్తతపుణ్యసంచ్చయో
 పాజ్జకతు ణ్ణింద్రధేనుదితిజాభవదాన్యుణ్ణ దణ్ణనాథనా
 గాజ్జకను తమ్ముబ్రోలణ్ణ⁵ ధరామరవంశలలాము ణ్ణవ్వకరను. ౨

* నేండు లమర- అని చదువవలయును.

1. గోత్రుణ్ణను- ,,

2. నుదియించె- ,,

3. దిశాహారస్ఫురత్తీత్తికయై- అని యుండనోవు.

4. సచివాగ్రణి- అని చదువవలయును.

5. తమ్ముబ్రోలణ్ణ- ఇది ప్రయోగవిశేష మని గ్రహించునది.

ఉ. అంబుజగర్భావంశమణి యై దయం బట్టపుమెట్ట యగ్రహం
రంబుగ నిచ్చి యంద్ద యుడురాజశిఖామణికి న్నరున్నివా
సంబెసగంగ నిల్చి విలసన్తతి నొప్పిన దండనాథర
త్నం బగు నాగదేవవిబుధస్తుతు తమ్ముణ్ణు ప్రోల ణ్ణున్నతిని. 3

శకవర్ష ౧౦౭౧ నెట్టి విషాపుసంక్రాంతినిమి త్తమున శ్రీమన్న
హేమణ్ణలిక బొద్దనభీమనమంత్రి గోరణ్ణప్రభువు మ్రానయకొట్టు దణ్ణ
నాయకనాగదేవయ్య తమ్ముబ్రోలయ శ్రీభీమేశ్వరమహాదేవరకుం
బెట్టిన లఖణ్ణవర్తి లోహదణ్ణదివియ గట్టికి....

క. శ్రీమహితం బగుదాక్షా
రామపురాధిపునకు(ను) సురస్థవనునకును
భీమేశ్వరునకు నతులసు
ధీమాణిక్యు... .. ౪

26.

శ. స. ౧౦౭౧.

(ఈశాసనము గోదావరీమండలములో దాక్షారామగ్రామమందు భీమేశ్వరాల
యము గోడమీద చెక్కబడియున్నది- South Indian Inscriptions Vol.
IV. No 1073.)

... ..

చ. అన(ఘు)... ..కుర కాతనికిం గులకాస్త యైన యం
గ్గన ఎఱియూబకును మదనకల్పుణ్ణు పుట్టెం జత్తుభావంశవ
ర్ధాను ణ్ణానవద్యు ణ్ణుత్తమవదాన్యుణ్ణు(మాన్య)ణ్ణు వీరలక్ష్మికిని
గనియగు దణ్ణనాయకశిఖామణి గామన సుప్రసిద్ధం డై. ౧

శా. ధీరోదాత్తుణ్ణు గామినాయకుణ్ణు భక్తిం జేసి నిత్యస్థితిని
భూరిఖ్యాతి శకక్షి తీశసమములు భూశైలదికసంఖ్యయం

౪. తమ్ముబ్రోలయ ఇది ప్రయోగవిశేషము,

దారామంబుల కెల్ల నాయకమునా నత్యున్నతిం* బొల్పుదా
దారామంబున నిల్పె దీపము సదాఖడ్గప్రభాభాసిగాను. ౨

27.

శ. స. ౧౦౭౧.

(ఈశాసనము గుంటూరుచండలములో కొణిదేనగ్రామమందు శ్రీకేశవస్వామి గుడిగోడమీఁద చెక్కఁబడియున్నది. ఈశాసనములో మొదట మూఁడుపద్యములను దరువాత నొకవచనమును చివర నొకపద్యమునుం గలవు. మొదటిమూఁడుపద్యములను 84 సంఖ్య శాసనములోని పద్యములు నొక్కటే. మూఁడవపద్యము మొదటిపాదములో “మద్దమాంబకు” అనుటకు బదులుగా “ముదువమాంబకు” అని యున్నది. ఇదియే సరి యైనపాఠము. నాల్గవపద్యముచాత్ర మిచట వ్రాయఁబడుచున్నది- South Indian Inscriptions Vol. VI. No 643.)

క. ధర గిరి ది గ్రితశకవ

త్సరములు

(శ్వరునకు) నఖండదీపము

మరుదధిపనిభుం డమాత్యమల్లుండు నిలిపెను.

28.

శ. స. ౧౦౭౧.

(ఈశాసనము గుంటూరుచండలములో బొప్పల్లగ్రామమందు శ్రీభావనారాయణస్వామి గుడిగోడమీఁద చెక్కఁబడినది- South Indian Inscriptions Vol. VI. No. 128.)

చ. అరుదాల¹ధర్మకన్తకన్త యగునంధనరేశ్వరు సర్వకన్త.. (వా
రికిం బ్రభవించె నావయశౌరివా

* నత్యున్నతిం- అని చదువవలయును.

1. గణమును బ్రాసయుఁ జెడిసెవి. “అకుతల” అని యుండనోవు,

నికి జనియించె గుండెన మనీషిజనప్రణు(తు)ండు వానికిం
జకితకురంగలోచనకుం జదనగంధికి గుప్పమాంబకును. ౧

క. ధీరుండు గశ్యపగోత్రో

ద్ధానుండు గుండిమడవిభుండుదారుండు మదనా
కారుండు గవలియ యన్నండు .

గారవమునం బుట్టి వంశకరుం డై పేష్టిని. ౨

స్వస్తి శకవషణ్ములు ౧౦౭౧ గు నేంటి ఉత్తరాయనసం
క్రాంతినిమిత్తమున—ఇత్యాది.

29.

శ. స. ౧౦౭౨.

(ఈ శాసనము కృష్ణామండలములో బెజవాడ గ్రామమందు ఇంద్రకీలపర్వత
ము నడుగున భిల మయిన యొకమండపములో నొకతాతిస్తంభముమీద చెక్కబడి
యున్నది. South Indian Inscriptions Vol. IV. No. 731.)

తరువోజ. కరగిరివియదిండ్లుగణనమై పురగం

గాశకునేండ్లు అక్షత్రి¹ తీయయు మి

హిరవాసరమున బాలేందుధరుండ

యిన బెజవాడ మల్లిశ్వరగారి

వల్లభునకుం గొ(ను)² వరవీరచోడ

వల్లభుండు అఖండవ త్రిక్³ దీపంబు

1. నేండు అక్షత్రి - అని చదువవలయును.

2. ఈపాదమందు ప్రాస చెడినది. “వరునకుం గాంగను” అని యున్న సరి
పోవును.

3. ఇచటఁ గవి వినఁది చేసినాఁడు.

సురుచిరంబుగ నాత్మసుత ఎఱకమకును

.....సుభముగాని(చెప్పి)⁴

యిద్దివియకుం చెరియబోయిని కొడ్డు గాటయబోయినివసము
నం బెట్టిన యినుపెట్లు గిగి! వీనిం జేకొని నిత్యమానెండు నయ్య
యాచంద్రాక్షముం బోయంగలవాండు.

30.

శ. స. ౧౦౭౨.

(ఈశాసనము గుంటూరుమండలములో కొణిదేనగ్రామముందు చెన్నకేశవ
స్వామి యాలయములో నొకతాతిమీఁద చెక్కిబడియున్నది. South Indian
Inscriptions Vol. VI. No. 644.)

సీ. దినకరకులుండైన త్రిభువనమల్లండు

కమ్మనాండును గుండికట్టు మొట్ట
వాడియుం జేకొని రూఢిగా నేలంగం

గొట్టియదొన యనుపట్టనమున
నభినవరై వతకాద్రిణి¹ నొప్పిన

గిరిమింది² విహగేంద్రకేతనునకు
ధనదవంశేశుండు పెనుగొండభైరవ

నాయకుకాపయనందనుండు
ఘనుండు బయ్యనసెట్టి సంక్రాంతితిథిని
మిత్రమున నేత్రశైలవియత్తలేండు

4. ఈపాద మసంపూర్తిగా నున్నది.

1. వైవతకాద్రిని- అని చదవవలయును.

2. మింది = మీఁది, ఈరూప మిప్పుడును పడమటిదేశముందు పాడుకలలో
నున్నది.

సంఖ్య సక¹ ధారుణీపాలు సమము లమరం
బ్రబలుచుండ నఖండదీపంబు నిలిపె.

౧

31.

శ. స. ౧౦౭౨.

(ఈశాసనము గుంటూరుమండలములో నాదెళ్లగ్రామమందు గోవర్ధనస్వామి
యాలయములో నొకజాతి స్తంభముమీద చెక్కబడియున్నది- South Indian
Inscriptions Vol. IV. No. 8౦6.)

స్వస్తి.

శా. శ్రీమన్మాతృక వడాలుకాటయకు రాజీవాక్షి సూరాంబ భూ
భామాసన్నిధి(నా) జనించె వినుతప్రా(ధా)న్య దత్తాంత్ర కు
ద్దామశ్రీ జనిమించె¹ వెన్నమ మహాధమ్మిష్ఠి నాదిండ్ల(ను)
నామారత్నము నిలిపె² దీపము జగద్రమ్యంబుగా శౌరికిని.

క. కరగిరిది స్థితశకవ

తనరముల శుక్లసితపక్షదశమియు విధువా

సరమున శ్రీకేశవదే

వరకును దీపంబు నిలిపె వసుమతివెలయును.

౨

8. శక- అని చదువవలయును.

1. జనియించె- ,,

2. నిల్పె- ,,

32.

శ. స. ౧౦౭౩.

(ఈశాసనము గోదావరీమండలములో దాక్షారామగ్రామమందు భీమేశ్వరాలయములో నున్నది- South Indian Inscriptions Vol. IV. No. 1108.)

ఉ. శ్రీరమణుణ్ణ మణ్ణలిక శేఖరుండ

... ..

శీరగుం డాహవాజ్ఞానుండ భణ్ణనభీము

... ..

చ.

... నాంబరగు గుండియబోయుని కంబుజాస్య గో
మలి కులదీపకంబు గుణమండ

... .. అక్షత్రకరాశుల

గ్గలముగ నిచ్చి ప్రోచె నురుఖండితవిద్విషం డెఱియం డిద్ధరను.¹

చ. శకవర్ష...ల? సంఖ్యగుణశైలవియెత్తితరత్తింబవ్వకంగాం
బ్రతి² మం బయిన పంచమితో విషుసంక్రవేల న
స్థకరిపుండైన ఈశునకు³ దక్షవిరో(ధి)కి డాకరేమి దీ
పక(మొ)నరించె శౌర్యార్థి(వ)రభాగవత్తు ణ్ణిద్దవిలాసుండై⁴.

1. డెఱియం డిద్ధరను- అని చదువవలయును.

2. శకవరుషాల- అని కవిప్రయోగింపనోపు.

3. వియెత్తిత- అని చదువవలయును.

4. “బ్రతి” అనినఁ బ్రాసచెడును. ‘బ్రకట’ అని యుండనోపు.

5. యాశునకు- అని చదువవలయును.

6. శౌర్యార్థి- ”

7. విలాసుండై ధరను- అని యుండనోపు.

33.

శ. స. ౧౦౨౩.

(ఈ శాసనము గుంటూరుకుండలములో నరసారావు పేట తాలూకాలోని చెన్నుపల్లి అగ్రహారమందు పశ్చిమపుదిక్కున పరసవేషిశ్వరస్వామి యాలయమం దొక శిలా స్తంభముమీఁద చెక్కబడియున్నది.)

స్వస్తిశ్రీ.

సీ. శ్రీకు బేరాన్వయశఘరుం¹ డనఘుండు

వాసయసెట్టికి వనజవత్ర

నేత్రి దండ్యమకు సుపుత్రుండు గొసనయ

సెట్టి గొట్టియదొనం జెఱువు గుడియుం

గట్టించి పరివారగణసహిముగ సో

మేశ్వరదేవర సాశ్వతముగ²

నిలిపి తటాకంబు మలపించి వ్రిత్తులు

మానులకును గుడిసానులకును

నట్టవోజులకునుం బెట్టుచ హవిబలి³

యచ్చనలకు మేలియమదునకును

దేవభోగముగను దేవర కాచంద్ర

తారకముగం జెఱువు నూరు నిచ్చె.

క. శ్రీవైశ్యవంశవర్ధనుం

డీవసుమతిం గొసనిసెట్టి యీశ్వరునకు గౌ

రీవరునకు సోమేశ్వర

దేవర కొప్పంగ నఖండదీపము నిలిపెను.

1. శేఖరుం- అని చదువవలయును.

2. శాశ్వతముగ-

3. బెట్టిహవిబలి- అని యుండనోపు.

క. పురగిరిది క్తిశకవ

త్సరములం బుణ్యతిథి విశుపుసంక్రమమున ని

ద్ధర గొననయనెట్టి సుధా

కరమాళికి నిలిపె నావగంబము ప్రితిని.

3

(ఈపద్యము పిదపఁ బై యక్షమే విపులముగా గద్యరూపమున
వ్రాయఁబడియున్నది.)

34.

శ. స. ౧౦౭౩.

(ఈశాసనము గుంటూరుచండలములో బాపట్లగ్రామమందు శ్రీభావనారాయణస్వామి గుడిగోడమీఁద చెక్కఁబడియున్నది. South Indian Inscriptions Vol. VI. No. 132.)

క. శ్రీరమణుం(ం)డ త్రిక¹(పికసహ

కారుం)డు వొఱుడూరివిభుడు గశ్యపగోత్రో

ద్వారుం(ం)డనం బరగె నిల సర

సీరుహసంభవకులుం(డు) శివదేవుం(ం)డనను.

౧

క. (ఆ)తనికిం బుణ్యమూ త్రిక²

నాతతగుణనిధికి గుండఘాంబకు ధమ్మో

పేతుండు సత్యనిత్యని

కేతనుం(డై) పుట్టె మంత్రికేతం(ం)డు వేమ్మిని.

౨

చ. అతనికిం(ం) బ్రీతుం(ం)డై ముద్దమాంబకు³(ం)బుట్టెనమాత్యవిద్వం(ం)డూ
జ్ఞకేతనయశాలి యాతనికి సింధురగామిని దోనమాంబకును

1. డత్తిక - అని యుండవలయును.

2. ముమహమాంబకు - అని యుండవలయును. చూ. శా. 27

హితమితభాషి కేతం) దుదియిచ్చె^౩ సమస్తజనానురాగుం) జై
శతమఖభోగి వాని అనుజస్తుండు^౪ విద్వనమల్లం) దున్నతిని. 3

స్వస్తి శ్రీశకవర్షములు ౧౦౨౩ గు నేంటి ఉత్తరాయన
సంక్రాంతినిమిత్తమున శ్రీచున్నహామండలేశ్వర త్రిభువనమల్లదేవ పా
త్రపీ(చోడ)మహారాజుల(రాజా)ధ్యక్షవిద్వనపెగ్గడకొండ్ల మల్లయపెగ్గడ
కమ్మనాంటిలోని ప్రేంపల్లి భావనారాయణదేవర కాచంద్రాక్ష మ
ఖండవర్తిః దీపమునకుం బెట్టిన బిరుదుమాడలు (౧౨)-ఇత్యాది.

35.

శ. స. ౧౦౨౪.

(ఈ శాసనము కృష్ణానదీతీర్థములో అవనిగడ్డగ్రామముందు లక్ష్మీనారాయణ
స్వామి యాలయములో నొకతాళి స్తంభముమీద చెక్కబడియున్నది- South In-
dian Inscriptions Vol. IV. No. 945. See No. 943)

క. శ్రీరమణీయు రణవిజయ

శ్రీరమణీయు నిండుకుండసితవిపులయశః(ః)

శ్రీరమణీయు వరియిత్తురు

(గో)రి కులోత్తుంగచోడగొం క్తనరేంద్రుఁ.

ఉ. ఆరయ నట్టిగొం క్త నిపునన్వయ భిత్వండ్లు వి(శ్వ)శాసన

శ్రీరమణీయమై తనరం జింతమనాయకు డుద్ధరించె గొ

ల్లారివిభుండు వంశమహిమోన్నతు లన్నియు నేర్పడం బ్రతీ

హరిపదార్థకపూర్వముగ నారవితారక శాసనంబుగాఁ.

క. అతనికి నగణ్యపూర్వ

వ్రతయగుగుండమకుం బుట్టె వసుమతి వీర

౩. దుదియిచ్చె- అని చదువవలయును.

౪. వారియనుజస్తుండు-

ప్రతుండు వడిహారిముత్తన

హతశత్రుచయుండు నాయకాభరణం డై.

3

చ. మురహరవిక్రముం డైన¹ముత్తనకు న్నరలోకరంభ నాం
బరగిన మేడమాంబకు శుభస్థితిం బుట్టె మనుష్యలోకసుం
దరి యన నొప్పు నూంకమ లతాలలితాంగి సుమధ్య మల్లికా
(పరిమ)లగన్ధి మత్తపికభాషిణి గోత్రపవి(త్ర)మై² మహిని. ౪

ఉ. శ్రీయుతపుణ్యకీర్తనలు సేకొని నూంకమ భక్తిం జోడనా
రాయణ దివ్యసన్నిధిం జరస్థిరదీపము నిల్పె నాశకా
బైయతి వేదశైలగగనాబ్జమితంబుగ ఫాల్గుణామల
శ్రీయువతీశసత్తిథిని జెల్కుగ నారవితారకంబుగానూ. ౫

36.

శ. స. ౧౦౭౫.

(ఈ శాసనము గుంటూరుమండలములో కొణిదేనగ్రామమందు చెన్నకేశవ స్వామిగుడిలో నొకతాటిమీఁద చెక్కుబడియున్నది. తాటిమొదటిభాగము గుడిగోడ లోఁ జేరినందునఁ గొన్నియక్షరములు కనబడకులేదు- South Indian Inscriptions Vol. VI. No. 634.)

సీ.
... ..

1. డయిన- అని చదువవలయును.

2. యై-

మఱి తల్లి జడచోడమస్తతాలారవి

కులతిలకాంకయగు¹ తొండిళవియట్ట

యంధ్రాధిపతి విజయాదిత్యదేవండు

మహిమమెయిం²దన మేనమామ యట్ట

కరికాలకులరవి వరకామచోడధా³

త్రీవిభు

... ..

... .. విద్ధి నెసగినదియు

లలితలక్షణోపలక్ష్మీతశ్రీదేవి

కీర్తిమహిమ వొగడం గేవలంబె.

౧

క. చోడనిమఱందలు విజయుతు³

కోడలు కామక్షితీశుకులసతి నిఖిలా

మేడితచరిత్రం ద్రిపసతు

లీడే శ్రీదేవికిని మహిదేవి కిలను.

౨

.. ... వత్సరములు ౮ గు శ్రాహిని శకవర్షములు ౧౦౭౫

గు నేట్టి విషువుసంక్రాంతినిమిత్యమున- ఇత్యాది.

1. యగు అను నక్షరములు తీసివైచిన గణములు సరిపోవును.

2. మహిమ మై- అని చదువవలయును.

3. విజయుని- అని యుండనోవు.

37. ✓

శ. స. ౧౦౭౬.

(ఈ శాసనము కృష్ణామండలములో ఆవనిగడ్డ గ్రామమందు లక్ష్మీనారాయణ స్వామి యాలయమునం దొకతాతి స్తంభముమీఁద చెక్కఁబడియున్నది. South Indian Inscriptions Vol. IV. No. 943.)

క. శ్రీకమనియుండు పుణ్య

శ్లోకు (డ)ధఃక్రితవిలాససురవిభుండు జితా

మిత్రానీకుండు¹ యశ

శ్రీకరుణు² వెలనాంటి గొంక్తనృపసింహుం డిలను.

ఉ. ధారుణి నట్టి గొంక్తనసుధావిభు నన్వయభ్రతు్యం డైనకొ

ల్లారివిభుండు శౌర్యగుణమొప్పంగం జితమనాయకుండు దే

జోర(మ)ణియు్యం(డై) పడసె సుస్థిరలీల వెలుంగంగాం బ్రతీ

హరిపదా(ర్థ)మాద్యమున నారవితారక శాసనంబుగా.

క. ఆతనికి వికసితాంభో

జాతానన గుండమకును జన్మించె జగ

త్యాతుండు ముత్తమనాయకుం

దాతతతేజుండు నాయకాభరణుం డై.

చ. క(లి)యు(గ)శూద్రకుం డన జగంబున వీరగుణప్రసిద్ధుం(డై)

వెలసినయట్టి ముత్తనకు...మద(నా)ంగ్గి సుమధ్య పుణ్యదో

హళి యననొప్ప(మే)డమకు నభ్యుదయంబుగం బుట్టె నంబుజో

(జ్వ)లదలలోలనేత్రి మదసామజయాన లతా(సుమ)ల్లికా

మిలితసుగన్ధి గొమ్మమన మేరు(వదాన్య) మహితలంబునన్.

1. జతానేకామిత్రుండు. అని చదువవలయును.

2. శ్రీకరుణు.

శకవర్షములు ౧౦౭౬ అగు నేంటి శ్రావణశుద్ధకాదశి యు
గురువారము(న) శ్రీధనద్రోలి-చోడనారాయణదేవరకుం బడిహారి
ముత్తయనాయకుని కూ(౦)తుఱు కొమ్మమ దనకు ధమ్మపుగా(న)ఖం
డదీపమునకుం బెట్టిన బిరుదుగద్యలు ౧(౬) వీనిం జేకొని కండ్ల బ్రహ్మ
నకొఱ్ఱ (ముత్తయ) దనపుత్రానుపేత్రికము నిత్యమానెండు నెయి
ఆచంద్రాక్షము నడపంగలవాండు॥

38.

శ. స. ౧౦౭౬.

(ఈ శాసనము కృష్ణామండలములో పెదకల్వపల్లి గ్రామముందు శ్రీ నాగేశ్వర
స్వామిగుడిలో నొకతాతిస్తంభముమీఁద చెక్కఁబడియున్నది- South Indian
Inscriptions Vol. VI. No. 88)

స్వస్తి.

సీ. శ్రీసోమవంశవిశేషకుణ్డగు బల్ల

భూపాత్మజుణ్డ దిలీపనిభుణ్డ

చాలుక్యభీమభూపాలు ణ్డన్నరపతి

కబ్బలదేవికి నగ్రసుతుణ్డ

జల్లాధినాథుణ్డ భరథ¹భగీరథ

ప్రస్తుతచారి త్రం బరగుచున్న

యాతనివల్లభి సీతాసమాన సో

మలవేవి సుభ²(గు)ణలలిత కడలు

1. భరత- అని చదువవలయును.

2. శుభ-

పల్లి నాగేశ్వరునకు¹ దీపం బఖిణ్ణ
 వత్తిక యాచంద్రతారకవత్తిక గాంగ
 నిలిపె రసగిరివో² మేందువిలసితంబు
 లై శకాబ్దంబు లువ్వకర నభిమతముగ.

39.

శ. స. ౧౦౭౬.

(ఈశాసనము కృష్ణామండలములో పెద్దకల్లేపల్లి గ్రామముం దున్న శ్రీనాగేశ్వర
 రస్వామిగుడిలో నొకతాతి స్తంభముమీద చెక్కబడియున్నది. South Indian
 Inscriptions Vol. VI. No. 87.)

స్వస్తిశ్రీ॥

ఉ. బల్లనరేంద్రవల్లభి (శు)భస్థితిం గామపరాణి శ్రీకడ
 (ల్పల్లిభు)జంగ మేశునకు భక్తి న(ఖం)డితదీప మాశ శాం
 శోల్లస్థితా(భ) మై వెలుంగుచుండంగ నిలిపె³ రసా)ది భేందులను
 పల్ల లితంబుగాంగ శారదములు ధరణీతల(ంబు)నను. ౧

40.

శ. స. ౧౦౮౦.

(ఈపద్యములు గుంటూరుమండలములో కొడిదెనగ్రామముందు శక్తిశేఖర
 స్వామి యాలయమునం నొకతాతి స్తంభముమీద చెక్కబడియున్నవి. వీనికి ముందు
 శాంత వచనభాగము కలదు. South Indian Inscriptions Vol. VI.
 No. 625.)

క. శ్రీరమణుం డత్తికసూరిచ

శారసుధాకరుండు హరితగోత్రుండు గులని

రి. నాగేశ్వరునకు- అనిచదువవలయును.

1. పల్లె -

స్తారుండు వాముదిండి¹ విభుండు

సారగుణుండు పుట్టె నయితశౌరి ధరిత్రిని.

౧

క. ఆతనికిం బుణ్యధన్యున

కాతతగుణముచికి మేడమాంబకు ధర్మైశా

వేతుండు వారిజభవసం

జాతకులోత్తముండు పుట్టెం జామేశ యరంగాను.

౨

క. సిరక్తిశా సామిరాజున

కతులితచారిత్త గుండమాంబకు లక్ష్మి

పతిసముండు పుణ్యచరితుండు

ధి తిసురగిరినిభుండు బ్రహ్మదేవండు పుట్టెను.

౩

క. మతిగురుం డా బ్రహ్మన శ్రీ

యుతుం డనఘుండు భూసురాన్వయోత్తముండు దయా

న్వితంపై ధర్మైశా... ..

మతిపత్నియ వేదవిహితమాన్గండు భక్తిని.

౪

సీ. అంబరవసువియదస్త్రితాంశుమితశక

ధాన్తి పాబ్ధములు² బహుధాన్యవషణ

వై శాఖసితపక్షవారిజోదరతిథి

గురువాసరమున నగువ్యూహాంగం

గడుభక్తి విశుప్తసంక్రాంతిం గొట్టియడొన

శంకరునకు భక్తిశంకరునకుం

బరమధర్మైశాత్తుండు బ్రహ్మదేవండు దన

తల్లిదంపలకును దారలకును

1. ఇచ్చట నొకమాత్ర యధికమైనది-వామిండి-అని చదువఁదగును.

2. ఇచ్చట నొకమాత్ర యధికమైనది. లుపర్ణము వదలి పలుకవలయును.

బేర్మిఁతోడం గరము ధర్ముఁపుగాంగ న
ఖండదీప మఖిలమండనముగ
నిలిపె వంశమెల్ల వెలుగంగ నాచంద్ర
తారకంబుగాంగ ధాత్రిమింద.*

౧

41.

శ. స. ౧౦౮౦.

(ఈ శాసనము గుంటూరుపండలములో అశ్రావతిగ్రామమును ఆరుశేళ్లక
స్వామియాలయమునం దుత్తరద్వారమునొద్ద నున్న చిన్నమండపములో నొక స్తంభము
మీఁద చెక్కబడియున్నది. South Indian Inscriptions Vol. VI.
Nos. 233, 234 and 235.)

శా. శ్రీకాంతానిలయంబు శిష్టజనతాసేవ్యంబు శాలీవనా

నీకసాంక్షజలాశయోగ్ధతలసన్నీ రేజశోభాన్వితం

బాకీన్నద్విజనంగ్ధనంబు రమణీయ్య! స్థానమై కన్తులో

నాకాధీశపురంబుకంటె నిది మేలునా నొప్పు రాయూ రిలయ. ౧

ఉ. రాజితకీర్తు ల్లి యకరంబునం? గన్తుకులోద్భవులు భర

ద్వాజమునీంద్రగోత్రజులు వలువురు? వారలలోన సగ్ధ

భాజితకీర్తి గంభీర న భావసమన్వితం డుద్భవించెం జే

జోజయశాలి సూన్రితవచోనిధి బంధుజనాశ్రయం డనన్తు. ౨

క. కందం|| సాధులకంస్థప్పండనను

సాధుజనానంగ్ధకరుండు సననతనికి నం

భోధిగభీరుం డన నా

రాధితశంక్తరుండు దేవరా జుదియించెను.*

3

* మింద = మీఁద.

రి. వలువురు - అని చదువవలయును.

1. రమణీయా - అని చదువవలయును.

4. రాజుదియించెను. 11

2. అకరమన - కరరహితమైన యగ్రహా

రమా?

- ఉ. వ్రీత్తం॥ వానికి జన్మమాంబకును వంశకరుం డుదియించె^౧ బ్రహ్మతే
జోనిధిబాంధవాబ్జవనశూర్యుండు^౨ గొమ్మయపూర్ణచంద్రబిం
బానన సర్వలక్షణగుణాన్విత సూరమం బెండ్లి యయ్యె సుం
త్తానవివృద్ధిపొంటె నుచితస్థితిం జారుచరిత్ర నిల్వంగాను. ౪
- చ. జననుతక్తి^౩ గొమ్మయకు సామజగామిని సూరమాంబకును
మనుచరితుండు సత్పురుషమాన్యుండు భూసురవంశశేఖరుం
డన నుదియించె^౪ బెన్నయ గుణాగ్రణి వానిజపత్రలోలలో
చన యగుప్రోలమాంబ విలస్పతిం బెండ్లి^౫ యయ్యె బ్రీతితోను.
- ఉ. లాలితసర్వలక్షణవిలాససమృద్ధికి నాస్పదంబు నాం
జాలి పతిప్రతాపిమలచారుచరిత్రకు నాలవాలమై
శీలమునను సమానమగు శీతకు^౬ ధాత్రికి నద్రి జాతకుం
బ్రోలమ నన్యకామినులు వోలుదురే గుణగౌరవంబునను. ౫
- ఉ. ప్రీతివిశుద్ధసత్పుణ్ణగుపెచ్చయగును దలితాంబుజాస్య భూ
జాతసమాన ప్రోలమకు సత్తనిసజ్జనబంధుమిత్రసం
భూత(సు)పోషకల్పతరుకల్పస్థానం బ్రథవిచ్చె నెల్ల జ్ఞ
ద్యోతసరత్న^౭ మాగమవిధుద్యుతి సర్వజనానురాగుణై. ౬
- మ. పదుమూడేణ్ణ^౮ నా ణ్ణమాత్యపదవిం బ్రాపించి తత్సంపూజా
స్పదుణ్ణై సత్తనిబంధుమిత్రజనసంపత్తారి యై సాధున
మృదశుద్ధప్రతిభాప్రపంచితలనన్తాగ్రస్థితిని సంతతా
భ్యుదయుణ్ణై విలసిల్లె నెల్లజ్ఞ జగత్పూర్ణాచ్ఛక్తి^౯ చ్ఛక్తిచ్ఛవిని. ౭

౧. కరుం డుదియించె- అని చదువవలయును.

౨. సూర్యుండు-

౩. నుదయించె-

౪. బెండిలి-

”

”

”

౫. శీతకు- అని చదువవలయును.

౬. శరత్తు-

౭. పదుమూడేణ్ణుల-

ఉ. మానితసచ్చరిత్ర(కు)పమాన మమానుషమానవంబు సం
త్రానకతుల్య మర్థిజనతాప్రణతాభిమతార్థ మిగి మెయి¹²
మానవనాథమాన్యతకు మన్యుపమంత్రి సమానుణ్ణంచ్చుల
క్షీనిధి నెల్లనిని విబుధమిత్ర నుతింతురు సప్తవీశ్వరులు.

ఉ. మన్యుపవై భవు ణ్ణభిగమస్రతివోదిత ధర్మకవర్తి సా
జన్యనిధాను ణ్ణభిజలజాతహితప్రియనందనుణ్ణ వా
జన్యవిశేషనిష్టకదసత్యయుధిషిరుణ్ణ వెలింగె భూ
మన్యుకులైతము ణ్ణతిసమగ్రత నెల్లణ్ణ ధన్యుణ్ణన్నతిని. ౧౦

ఉ. పాలితధర్మమార్గక ణ్ణనుపాలితసత్యవచోవిలాసుణ్ణ
తాలితపాపకల్మషనికాయ విశుద్ధపవిత్రగోత్రుణ్ణ
మేలిత సర్వేశాస్త్రమతి మిత్రజనాంబుజమిత్రమూర్తిక ది
గ్ధాలితక్షిప్తి నిశ్చలితలక్ష్మీసమన్వితు ణ్ణైర్ల ణ్ణవర్షరను. ౧౧

శ్రీయమశేష్వరదేవరశ్రీపాశారాధకుణ్ణైరనల్లపాచార్యునిలిఖితము
(ఆస్తంభముమీదనే వే టొకప్రక్కను)

చ. క్రితకనియోగలబ్ధ మగుకేవలలక్ష్మికి స్వీంగి గర్వప
ర్వతశిఖరాధిమాఘు లగువారల నవ్వు ననింద్యమూర్తిక ని
గ్గతకలికాలక్ష్మిమండు గావున నెల్లండు నిర్వఞ్ణాతిని
శ్చితమితవాణి గావున విశుద్ధయశోనిధి (దా)న కావునను.¹³ ౧౨

సీ. సకంప్రపావనీపాల¹⁴ నికర మంబరగజ
వియదిదుసంఖ్యం దద్విషువదమల
సంక్రాంతివేల నిశ్చలభక్తితో దీప
(మా)చంద్ర తారాక్షకమై వెలుంగ

12. మై- అనిచదువలయును. 14. శకస్వపస్పర-అనియుండవలయును,
13. ఈపాదమందు యతి తప్పినది.

నెత్తిచ్చెం బరిమేశు నిందుశేఖరుం డమ
 రేశ్వరదేవర కిల ప్రా(ధూ?) ప
 కొలము ప్రితితోడ నివేద్య మిన(ని
 ఘా?) ని (చిమా?) నులకర్థక్ మిచ్చె¹⁵

సరసిజాసనవంశ శేఖరుండు పురుష

కారగుప్తుండు వంశవిస్తారకుండు

గరణయెల్లండు సుచరితాభరణుం డిటు

భాసురంబుగా ధర్మువు సేసి వెలసె.

౧౩

(పై శాసనపు బంతులనడుమ నీక్రిందిపద్యము చెక్కబడియున్నది. ఇటీవల చెక్కబడినట్లు కనబడుచున్నది.)

ఉ. దిట్టకవిప్రసిద్ధిగల తిప్పనసత్తవి సావ్వభౌముం డా
 యెట్టనినం¹⁶ గవిత్వమున నెవ్వరు వానికి నీడుగామిం దాం
 గట్టినగోచి దక్త నొకకాని యు డాంఘిక యత్తి¹⁷ కోటికిం
 బెట్టుట బాపురే బిరుదువెట్టిన వానిక చెల్లు నువ్వారను. ౧౪

15. ఈపాద మనన్వయముగానున్నది.

16. నెట్టనిన- అని చదువవలయును.

17. యత్తి-

42.

శ. స. ౧౦౮౦. (ప్రాంతము.)

(ఇది గుంటూరుమండలములో సిరిపురముగ్రామమందు రావేశ్వరాలయమున నొకతాతిమీఁద నున్న శాసనముచిహ్నభాగము. శాసనకాలమును దెలుపు మొదటి భాగము పోయినది. Government Epigraphist's Collection No. 49 of 1909.)

చ. ఇల వెలనాంట్రిచోడినృపు నిచ్చినదత్తము దీని కన్యధా
దలంచినదుష్ప్రసీతుండు మ(దం)బ్బటి దుర్దేశం జెంది వంద్రియా
కులుండై¹ కాలుప్రాలు సొరం గొట్టిన విడ్డట గాన కంద్ద తా
నెలకొని రారవాంబుధి మునింగి యడంగు ననేకకాలములు. ౧

చ. చెఱువులు నూఱు వేన్న సలచింత్యము సత్రము లగ్రహారములు
గుఱుకొని లక్షగంగు లొకకోటిశివాలయములు సహస్రకం
బఱువదివేలు వావులు సతాధ్వరములు² వదివేలు బ్రహ్మముం
జెఱిచిన(య)ంతవాతకము సిద్ధము దీనికి హింససేసినకా. ౨

క. తనదత్తమన్యదత్తం

బనంజనదు స్వదత్త మెట్లట్ట³ రక్షిం

పనియతం డఱువదివేలేం

ద్దనవరత మమేధ్యక్రిమి⁴యై జనియించును.

3

1. కులుండయి- అని చదువవలయును.

2. బావులు శతాధ్వరములు- ,,

3. మెట్లలట్టల- ,,

4. మమేధ్యముక్రిమి- అని చదువనొప్పు.

43.

శ. స. ౧౦౮౧.

(ఇది గుంటూరుమండలములో కంచెజ్జి గ్రామమందు భీమేశ్వరాలయమునం దలి తాతిస్తంభముమీఁది శాసనము.)

క. శ్రీయువతీ ప్రియు నాభీ

తోయజమునం బుట్టె బ్రహ్మ దురితేతరుం డా

తోయజభవునకు శాలం

కాయన(ఋషి) పుట్టె ధర్మకర్ముకతుం డ(నంగా)ను.

౧

సీ. తద్గోత్రమునం బుట్టె ధన్యుండు పెగ్గడ

దే(చి)దేచికిం బురంధ్రీలలామ

కామవాంబకుం బుట్టెం గాంతియుక్తుండు గోం

కండతనికినాచమ కతిముదమునం

బుట్టె మేడండు జగత్పూజ్యం డాతనికిదా

మవకు జన్మించ్చిరి మహితకీర్తి

ధనుండు నల్లండు గోంక్షండును దే(చి)యును వీరి

లోన నల్లయ బుధలోకనుతుండు

చోడకన్నరవిభుచేత సూర్యువంశ

వయ్యుచే మంత్రిపదవియు వసుమతీశ

చిహ్నములుం బెక్కు విత్తులుం జిరతరముగం

బడసి పురుషార్త¹కారవప్ర(పు)డుం డగుచు².

౨

చ. ఒకటగు శాకహోయనము లున్విక గజాంబరచంద్రసంఖ్యగా
పఱలిన కన్యసంక్రమణవాసరనాథుదినంబునందుం గ(ం)

1. పురుషార్థ - అని చదువలయును.

2. ప్రాధుండగుచు - ,,

(చె)ఱ్ఱుల^౧ భీమనాథునకుం జెలువుగ^౨నిల్పె నఖండదీపకం

బె(ఱుకు)వమంత్రి నల్లుడు ది(నే)శసుధాకరకతారకంబుగాను. ౩

స్వస్తిసక^౩వషంబులు ౧౦౮౧ గు నేంటి కన్యసంక్రాంతి^౪మి
త్తమున శ్రీమన్మహామండలేశ్వర కన్నరదేవచోడ(మ)హారాజుల పెగ్గ
డ నల్లపెగ్గడ కంచెఱ్ఱులభీమేశ్వరదేవరకు నఖండదీపమునకు నిచ్చిన
మొదవులు పండ్రెండు వీని బయిబెట్టె కొని యొడయరి యాచంద్ర
తారకముగాం దనపుత్రానుపపుత్రికమున^౫ నిత్యమా నెండు నెయి నో
యంగలవారు.

44.

శ. స. ౧౦౮౨.

(ఈశాసనము గుంటూరుచండలములో బాపట్లగ్రామమందు శ్రీభావనారా
యస్వామిగుడి గోడమీఁద చెక్కఁబడి యున్నది. South Indian Inscrip-
tions Vol. VI. No. 181.)

క. అనుపమ మగుబండారము

ననఘం బగు సన్నివిగ్రహి... .. బె

క్తు ని(యోగ)ంబులుం దేజము

గొనకొని వడసిన యమాత్యకొమ్మండు వీరిని.

చ. కరగజకేందు^౧సంఖ్య శకకాలము వొల్పుగ భావపట్టు(దే

వరని) నఖండదీప మతిభాసురలీల వెలుంగ నిల్పె వి

స్తరమతిం దల్లిదండ్రులకు ధన్యువుగా శశితారకంబుగా

గురుభుజం డిద్ధవిక్రముండుం గొమ్మనపెగ్గడ ధన్యుం డున్నతిని. ౨

౩. చెఱ్ఱుల- అని చదువవలయును.

4. జెలువుగ- ,,

5. శక- ,,

6. సామ్రాజమున- ,,

1. భేండు- ,,

45. ✓

శ. స. ౧౦౮౨.

(ఈ శాసనము గుంటూరుమండలములో బాపట్ల గ్రామముందు శ్రీభావనారాయణస్వామిగుడి గోడమీద చెక్కబడియున్నది. ఇదియు 44 వ శాఖశాసనము నొక్కనికే. South Indian Inscriptions Vol. VI. No 184.)

- ఉ. శ్రీరమణీయ్య¹ వత్తుండు నశీకృతలోకుండు విప్రవంశని
స్తారణకారణుడు విలసద్గుణభూషణు డిష్ట(జన)² ర
తొరతుండు శ్తమో శ్తముండు శాశికగోత్రుండు గొప్పశౌరి ధ
మోకారు చరిత్రుండు ప్పెరువంగూరిపురిశుండు ధన్యుండు (న్నతిని). ౧
- ఉ. ఆవసుధామరేశ్వరున కన్వయరత్నము కొన్నమాంబకును
భూవినుతుండు విప్రకులభూషణు డుద్భవమయ్యె (గొంక్ల) ధా
త్రీవిభుసంధివిగ్రహి(య)తిస్థిరచి(త్తుండు) మాత్యరత్న మా
గోవిందనామశవర్ధకనుండు గోత్రపవిత్రుండు ధాత్తుం డిత్తయిని. ౨
- చ. గురునిభుండు డయ్యమాత్యనిధి (గొ)ద్దనవెగ్గడ కంబుజాస్యయం
బురుహదళాక్షి గేతమకుం బుచ్చుండు శాశికగోత్రుండు కంబుజో
దరపదభక్తియుత్తుండు వ్రతాపది(నే)శుండు గొంక్లధారుణీ
శ్వరునకు సన్నివిగ్రహి వ్రసన్నమచచ్చుండు గొప్ప డిన్తుహిని. 3
- క. రమణీయ్యోధనదపురవర
మనురంగ నిజరాజధాని యయ్యుండ్లంగ నక⁴
రము నెల్లారును లోపుగం
గ్రమ మొరంగ నేత బాహుగర్వము వెలయను. ౪

1. రమణీయ- అని చదవవలయును.

2. (బంధు) అని యుండవలెను.

3. ఇచట ఛందోభంగమైవది. గోవింద అనికాని గోవర అనికాని యుండవలెను.

4. ఇక్కడ ఛందోభంగము గలిగినది- సరియైనపాదము చింత్యము.

క. వననిధిపరివ్రత మాదిం గల^౧

యనఘశివాలయము లెన్ని... .. (కాం)

చనకలశంబులు వెట్టిన

యిననిభుం డగు గొంక్త ధారుణీశ్వరుచేతను.

౧

(అసంపూర్ణ)

46.

శ. స. ౧౦౮౩.

(ఈశాసనము గుంటూరుపండలములో నరసారావుపేటతాలూకా తిమ్మాపుర గ్రామమున కుత్తరముగా నున్నతాతీస్తంభముమీద చెక్కబడియున్నది.)

శ్లో. శ్రీజయలక్ష్మీ... .. పరమహాలీకాన్వయాబ్జదే... మధామః

వైభవజితమహేంద్రో(జ)యతికులోత్తంగచోడగొంకన(రే)ంద్రః.

వ. ఇట్టి శ్రీ గొంకరాజుల కిష్టభిత్తు డైన (స)రణయ నామావలి
యెట్టిదె.

౨

ఉ. శ్రీవిలసద్విలాసజితజిహ్వానిచే నహిసీమ క్రిష్ణుచే

దేవసమానుచేత నరదేవశిఖామఃచేత ధాన్యవా

టీవరప్రిత్తిశాసనపటీయశి నాంటగి మేలు నాయక

శ్రీనిభుం డొప్పెం బోతయ వశీక్రితసజ్జనలోకుం డై భువిని.

౩

క. జితకాశి దూబవాడకుర

బతి వోతయనాయకునకు భావజరాజ్య

న్వితలక్ష్మీ యుద్దయమయ్యెను

సుతనుశ్రీవిజితరంభ సొక్తమ ధరణిని.

౪

చ. మితగుణశీలరూపములై¹ మేనక నూవ్వక శి రంభం బోలి సం
స్తుతి కెఱవట్టమై వెలయు సొక్తను శీలమునందు మానవీ
వితతి నధఃక్తరించి సుకవిద్విజబాంధవ(వంది) బింద్దస
మ్మతపిపులాత్త²దాన³మహిమం బ్రభదాచ్చినధన్య మెప్పునను.

క. ధర సనదవోలిపడ్డీ
శ్వరదేవ(ర) నత్తకీయ ద్రివగ్గకఫలశ్రీ
కర సొక్తమ మాహేశ్వర
కురివారస్త్రీలలోనం బ్రస్తు(తిం) దనరెను.

౬

చ. సురవనితాచిలాస య(గుసా)క్తమ కుద్భవమైరి దేవతా
వరము(నం జేసి) వీరభటవంశవిరాముణ్ణు(కా)ముణ్ణును మహీ
నరనుతతైయ్యకామూర్తిక సరనణ్ణును గోకమహీశుదేవియై
కురిగిన ల(క్ష్మి)దేవియనం బ్రస్తుతి కెక్కిన కామదేవియును.

౭

క. నరనుతరాజకలాగమ
గురుణ్ణు గులోత్తుంగచోడగొంకధరిత్రీ
శ్వరుం డీశ్వరాంశ మగుటం
బరగినశ్రీకామిదేవి పాన్వకతిం బోలుచు.

౮

క. కామాంబిక నిజాగ్రజాగ
గామని కరభటవారని...చున...బుధచి³
న్తామణి నన్వయననజన
భోమణి... .. దగు నభోమణితేజును.

౯

1. రూపముల- అని యుండనోవు.

2. విపులాత్థకదాన- అని చదువవలయును.

3. ఈపద్యము మొదటిరెండుపాదములకు సరియైనపాఠము దొరకలేదు.

క. అనిం గం(చె)ఱుల⁴కోటను

గణపతి సైవ్యంబు నొడిచి ఘనుగొంకమహీ

(మనసిజు) మెచ్చిచ్చి సురాం

గ్గనలకుం గాముణ్ణో⁵ సనియె గాముణ్ణు మహిమను.

౧౦

క. వీరుణ్ణు సరనయచోడిను

హీరాజేంద్రుణ్ణు మెచ్చ (నే?) టూరి యనిని

శూ(రా?) రిం జెండరాయని

వారిధిసార నెగిచి వైరి(వగ్గ)ముం జంపును.

౧౧

క. సరణయశౌ...మంద్రిపనయ

గురుణ్ణు గు(లోత్తు)ంగ్గ(చోడ)గొంకధరిశ్రీ

శ్వరుణ్ణును...చ్చి యిచ్చెం

బరగిన జేవరము గొణ్ణపడుమతిగోనను.

౧౨

క. పరగుశకాబ్దములు జగ

శ్చరివియపిందుమితిన్(న)రంగా నిస్తుగి వి

స్ఫురదు త్తరాయనం(బున)

గిరిపశ్చిమజేవరమునం గీర్తనం దనరెను.

౧౩

మ. వరగోకేశ్వరనామధేయమున సవ్వజ్జం త్రితిష్ఠించి సు

స్తిరత నిత్యనివేద్యభూసురభు(జ)ద్రీపార్థమై యొప్పంగా

శరణార్జీటం దటాకమును ధరయు శశ్వత్తైలయంత్రబు నా

స్ఫురదించుద్యుతిశాంబరామరకు భిదుభితారకంబై చనను.

౧౪

వసంతతిలకము-శ్రీ రామరామం ద్రిపశేఖరవిష్ణుమూర్తి

వీరాగ్రగన్య భుజచక్రమ పార్వీవేంద్ర

4. చెఱుల- అని చదువవలయును.

5. గాముణ్ణయి- ,,

6. భువగ్గము తరువాతియక్షరము సంజెహాస్పదము.

మారారియః ఘ్రియుగ మానసరాజహంస
కారున్య(దా)నసహకారమహీజరా(జ)⁷

౧౫

సీ. అద్రిపచ్చిగుభూమియందు న్నసిద్ధమై

జీవపోషనోసేయుజేవరంబు

భాడపభీ.....బడిగొలాజానుమ్రాలం

బెక్కుగయ్యము.....వేరుకొనినం

బతి మెచ్చి శాసన....యుడు

నందుగోకేశ్వరదేవరనిలిపి

వరకా.....నిలక్తి నల్లభువల్లభి

గామిదేవులపేర గట్టిచెఱువు⁹

హస్తనకు నిచ్చి ధన్యాభివ్రిద్ధిగాంగ¹⁰

దీ(ప)వత్తికిగానువు ద్రిధముసేసి

భూసురోత్తరువరులకు భూమిదాన

మిచ్చి నల్లిండ్లు నిలిపి తానిస్తవట్ట.

౧౬

... ..

సోదరీపతులదానంబు శాశ్వతముగ

...మముగాను వాత్తియై ధన్యుము

(దీనితరువాతిభాగము ఖలమైనది.)

7. నాలుగుపాదములందును చివరియక్షరము దీర్ఘముగా నుచ్చరింపవలెను.

8. పోషణ యని కవిప్రదయము కాని యీరూపము సాధువుకాదు.

9. చెడు, మాడు నాలుగు పాదములకు సరి యయిన పాదము తెలియ కున్నది.

10. ఈపాదమందు యతి లేప్పినది.

47.

శ. స. ౧౦౮౧.

(ఈ శాసనము గుంటూరుపండలములో నరసారావుపేటతాలూకా చేజెర్లగ్రామముందు శ్రీకృష్ణేశ్వరస్వామిగుడిలో నొకతాతిస్తంభముమీద చెక్కబడియున్నది.
South Indian Inscriptions Vol. VI. No. 598.)

సీ. స్వస్తి శకాబ్దములు శరగజదిక్సంఖ్య
విదితసుభాను¹సంవత్సరమున
పౌష్యమాసంబున బహులపంచాదశి
నమరేంద్రగురువాసరమునం బరగి
యతిశయం బగును త్తరాయనసంక్రాంతి
నఖిలలోకేశ్వరుం డనంగనొప్పి
నాలుగువేలును నన్నూటనలువది
నాల్గులింగంబులనడమ నెలసి
సిద్ధవండు్యం డైనచేంజెఱువులకపో
తీశ్వరునకు భక్తి శాశ్వతముగ
మనుమకులుండైన తాడూరిఘనుండు మూర
మాంబకేతం డఖిలదీపంబు నిలిపె².

1. వంశస్వభాను- అని యుండవలయును.

2. ఈయెత్తుగీతిలో మొదటివి రెండు నాటవలదిపాదములు, చివరవి రెండును జేటగీతపాదములు.

48.

శ. స. ౧౦౮౨.

(ఇవి గుంటూరుమండలములో సత్తెనపల్లి తాల్కూకాలోని సిరిపుగ్రామమందు మూలస్థానరామేశ్వరాలయములో నొకతాతిమీది శాసనములోని పద్యములు. కొన్ని సంస్కృతపద్యములపిదప నీ తెనుగుపద్యము లున్నవి. నాయుద్దనున్నప్రతిబింబపుగాగి తము కొంచెము ఖిలమైనది- Government Epigraphist's Collection No. 49 of 1909.)

మ. సకలోప్వీజనరక్షణక్షము దశాశాపూన్నకీర్తీలతా
ప్రకటన్ దుజ్యాయకులప్రాకారు సత్యవ్రతు
న్సుకవీర్రామరభూజమున్ (బ) డిగులాజ్ఞాను వీరరాజేంద్రచో
డికుమారుం బ్రణుతింపరే శుభటకంటీరు¹ న్నుదారుం బ్రభున్.
చ. ఇల వె(ల)నాంటిగోంక్తవసుధేశుతనూ(భవు)ండైన ... భూ
తలపతి సోడపట్ట ... దంబునం(గ) భజాబలంబు(నం)
(గొలను జ)యిచ్చి యాద్దు (ఁ)పుకుంజరు భీమనింజంపి ఆంద్రభూ²
తలము వదాటువేలు సతత లీలన్. ౨

49.

శ. స. ౧౦౯౦.

(ఈ శాసనము గోదావరీమండలములో దాక్షరామగ్రామమందు భీమేశ్వరాలయము గోడమీద చెక్కబడియున్నది. ఇది మిక్కిలి పెద్దపద్యశాసనము కాని, చాల భాగము ఖిలమై పోయినది- Suth Indian Inscriptions Vol. IV. No. 1039.)

ఉ. సత్తెవీంద్రనం
తానము వైరివారిదసదాగతి బంధునిధానం డన్వయాం

1. శుభటకంటీరవున్ - అని భావము కావచ్చును.

2. యాంధ్ర - అని వదువలయును.

- భోనిధిచంద్రముండు నిపపుంగవుండు.....వీరల
 క్షీనిలయుండు వానీరుహా¹మిత్రసుతేజుండు గ్రిడివారులను². ౧
- చ. గుణనిధి వానినందనుండు గొమ్మని పాలుం డరాతిరాజవా
 రణవరకుంజర³మ్రుగరాజు వివేకచతుర్ముఖుండు ధీ
 మణి విహగేంద్రవిక్రముం డమానుషపౌరుషశాలి వంశభూ
 వణుండును స్రాన్నిధానుండునిశాకరతుల్యుండుగాని (నెంతయును).
- ఉ. మండితక్షీలోలుండు రమాప్రియుం డాతనియగ్రపుత్రుం డా
 ఖండలవైభవాస్పదుండు గండవిభుండు విరోధిబ... (వే)
 దండకిశోరకేసరి వదాన్యదధీది పరాంగనామనో
 జుండు మురారివిక్రముండు శుద్ధచరిత్రుండు సన్నతుం డిలను. 3
- చ. తదవరజుండు న)ంబి⁴హిమధామయశోనిధి వైరిభూపనీ
 రదపవనుండు బాంధవసురస్రమ మద్భిగభీరు డంగనా
 ముదనుండు వంశవర్ధకనుండు ము ...

... ..

౪

(చిట్టచివరిభాగము)

శకవషణ్ముఖులు గరిం నేట్టి రాజరాజసం.....రాయ
 ణసంక్రాంతియు సోమవారమునాండు శ్రీభీమేశ్వరమహాదేవరకు ఓం
 గ్గే(ఋమూర్గ)మున త్రైలోక్యమల్ల.....జిక్తభీమరాజుధర్మా
 త్థకముగాను పెట్టిన (అ)ఖండవత్రిలోహదండదివియ యొక్కట్టికి
 కిలరమున బోలున(లు)వురు బూ(ణ్ణ)గాను మూ(ణ్ణ)వు నడపున
 శాలబోలసూరె వసమునం బెట్టిన ఇనుపయెడ్లు గిగి.....గొని
 నిత్యపడి గొలావంగల త్రిభువనాంకుశ నేతిమాన(౧)- లిఖితం పెద్ద
 నాచాయ్యకా.

1. వారిరుహ-అని చదువవలయును.

2. కుంజరా- అని చదువవలయును.

3. గ్రిడి వోరులను

,,

4. నంబి యనునది రాజాశేరు.

50.

శ. ఖ. ౧౦౯౩.

(ఇది గుంటూరుపండలపండు సిరిపురములో రామేశ్వరాలయము దున్నయొక తాళిమీఁది శాసనములోని భాగము - మిగిలిన భాగము చక్కఁగాఁ దెలియుట లేదు.

Government Epigraphist's Collection No. 48 of 1909.)

మ. మం

బరదుద్ధాభినురాపగాంబురజత ప్రఖ్యాతకీర్తి ప్రభం
గరమొప్పను సహకార)వల్లభునిపౌఠుశ్రేష్ఠ గోంగక్షితీ
శ్వరసూనును వెలనాంటిచోడి(జ)నపునుసామాన్యమే చేర్చొ(కనను).

* * * * *

సీ. రామనిధివ్యోమరాజవత్సరములు

వత్తికల్లంగా ఖరవత్సరమునం

బరగిన(యట్టి యీ) గిరివశ్చిమంబులోం

బూండ్లు¹వండ్రెం డ(పూ)వ్వకభా(తి)

శ్రీకరంబై యొప్పు సిరిపురంబున నుత్త

రాయణంబునయందు రమణతోడ

వఱలంగ నెఱియన వరతనూజం డగు

బొల్లన బాలేందుభూషణునకు

పరమభక్తిం దాండిపాలగోత్రుల్లు మ

నోజనిభండు గడుమహతోత్సవముగ

మణ్ణితంబుగా నఖిణ్ణదీపము వెల్పై

వారిజాప్తచంద్రతారకముగ.

౨

1. బూండులు- అని చదువవలయును.

51.

క. స. ౧౦౮౫.

(ఈశాసనము గుంటూరుచండలములో కొజిడెనగ్రామమందు శ్రీశంకరేశ్వర స్వామిగుడిలో నొకతాతిమీఁద చెక్కుబడియున్నది. ఈపద్యము చివరను“(స్వ)స్త్రీశ్రీమత్త్రిభువనచక్రవర్తి= శ్రీరా(జరా)జదేవో విజయరాజ్యసంవత్స(రం)బులు ౨౮ శ్రాహి శకవమంబులు.....” అని యున్నది. వర్ష సంఖ్య ఖిలమైపోయినది. ద. కా. 6-1౬8 సంఖ్యలశాసనములో “స్వస్త్రీ శ్రీమత్త్రిభువనచక్రవర్తి= శ్రీరాజరాజదేవ(ర) విజయరాజ్యసంవత్సంబులు ౧౧ జ్జగు శ్రాహి శకవమంబులు ౧౦౭౮ ది యగునేంటి ఘోషబహుళ యౌకాదశియు శనివారము నాండు”—ఇత్యాదిగా నున్నది. దీనిని బట్టి రాజరాజదేవరాజ్యము ౧౦౬౭ వ సంవత్సరమునఁ బ్రారంభమైనట్లు కన్ఁబడుచున్నది కావున నాతనిరాజ్యకాలములో ౨౮ వ సంవత్సరము ౧౦౮౫ శకసంవత్సర మగును. South Indian Inscriptions Vol. VI. No. 626.)

చ.

...త మగుచుండం (X)...వరకాం(త్రి)దీపమా

యతిశరకాండ¹శకాబ్దముల నివలసిల్లుచుండం(గా)

నతిసయ²లీలతో విషు(వున)ంధ్ర వినిమ్మకలధమ్మకమ్మాత్రికయై.

(మొదటిపాదమును రెండవపాదములోఁ గొంతభాగమును ఖిలమై పోయినవి.)

1. శరకాండదిగ్గిత్- అని యుండనోవు.

2. నతిశయలీల- అని యుండవలయును.

52.

శ. స. ౧౧౦౦ ప్రాంతము.

(ఈశాసనము గోలకొండదేశములో వెలిగిందల యనుప్రాచీననామముగల కరీం నగరముపట్టణమునందు అవ్వల్తాలూకాదారు (కలెక్టరు) కచ్చేరీలో నున్న యొకతాతి మీద చెక్తబడియున్నది. అక్షరముల యాకారమును బట్టి ౧౨ వ శతాబ్దములోని దని తోచుచున్నది.)

సర్ధర. శ్రీకాంతాకాన్తుచే (నా)శ్రితవిబుధజనాశీస్థిరప్రాజ్యరాజ్య
శ్రీకాంతాకాన్తుచే విప్రితనిజభజనిప్రింశనీతాన్యరాజ
శ్రీకాంతాకాన్తుచే దిక్షితిగగనసమాశ్లేష్టనిస్పృష్టకీర్తి
శ్రీకాంతాకాన్తుచే నూజ్జ్వలరిపుగ్రరాజీమిగారాతిచేతక. ౧

చ. వి॥ పరనరపాలమకాలిమశిభాసురదీప్తిలతావితాన వి
స్ఫురితపదాబ్జుచే నహితభూతలనాధవరూధినీసరో
వరమధనప్రభూతమదవద్విరదాధిపుచే విరోధిభూ
ధరశిఖరప్రభిన్నవిదితత్రిదశేంద్రనిశాతహేతిచేక. ౨

శ. సుతకరివరిమిగఁగతి...తి
సుర(స)తి(క)మలసరసిరుహు.

3

(అసంపూర్ణము.)

53.

శ. స. ౧౧౧౦.

(ఈశాసనము దాక్షారామమునందు భీమేశ్వరాలయముం దున్నది. శాసనకాలము గలమొదటిభాగము ఖిలమైపోయినది. “శ్రీమన్మహామణ్డలిక దోరపనాయకుల ప్రధాని సోమనరెగడ కొడ్డు దత్తనరెగడ” శ.స. ౧౦౮౦ మున శ్రీభీమేశ్వరదేవర కఖండ వర్తిదీపము నిలిపినట్లు ౧౧౭౯ సంఖ్యగల శాసనమువలన దెలియుచున్నది గాన బ్రస్తు

తశాసనక్తర యగుసోమనఁగైగడ యదత్తామాత్యునికొడు కని తలంచినచో నీశాసనకా
లము ౧౧౧౦ (౧౦౮౫+౨౫) అని యూహింపవచ్చును. South Indian
Inscriptions Vol. IV. No. 1180.)

శా. భారద్వాజపవిత్రగోత్రుణ్ణ జగప్రఖ్యాతిగాం బైత్తేం భూ
(హారా)భుం ధ్దోరగాండివల్లభుండు దత్తామాత్యసోముణ్ణ దా
తూరామ ప్రముఖోల్లసత్ప్రకటపంచారామతీర్థంబులను
సారాఖణ్ణదశా ప్రదీపకము లాచంద్రాక్షతారంబుగాక. ౧

ఉ. దానదధీచి సోముం డవదాతయశఃప్రసారుణ్ణ¹ పుత్రసం
తాన(స)మృద్ధుండై చెఱువు² ధన్యు³ వివాహము దేవగేహ(ము)
...వనము³ సత్ప్రబంధము నిధాన మనంజనుచున్న సప్తసం
తానములుం బ్రసిద్ధముగ ధారుణిపై నిలిపెం గ్రమంబునక. ౨

54.

శ. స. ౧౧౨౨.

(ఈశాసనము గుంటూరుచండలమునం దమరావతిగ్రామములో అమరేశ్వరుని
గుళాయమునకు వెలుపల తూర్పుదిక్కునఁ బాఠియున్న యొకతాళిపలకమీఁద నున్నది-
South Indian Inscriptions Vol. VI. No. 216.)

—| మొదటివైపు |—

ఉ. శ్రీపరమేశ్వరపాదసరసీరుహాయుగ్మమునందు సంభవం
బై పరగెం జ్జతుర్థకకుల మండులంబుట్టిరి భూరికీర్తు లు
(ద్వీపిత)సమృద్ధిచిత్తు లినతేజు లనేకులు సద్గ(ణ)...ం
దీపుడమిం బ్రసిద్ధముగ నెఱ్ఱమనాయకుం డున్నతస్థితిక. ౧

1. ప్రసరుణ్ణ- అని చదువునది.

2. చెఱువు ,,

3. ముద్యానము ,,

చ. ఘనుండు డుదియించె¹ నాతనికిం గంజ్జదశేక్షణ రేకమాంబకుం
దనయులు వుట్టి రిద్దగుణధాములు సోమనవెన్ననలు యశో
ధనులన నందు సోమయకుం దమ్ము పనాయకుండు స
జ్జన(రవి)జన్మ డాతనికిం జు కసానికి.

(దీనిపిదప నీవైపునఁ గొన్నిపంక్తు లున్నవి. అవి సీసపద్యభాగ
ములుగాఁ దోచుచున్నవి. పాదవిభాగము చేయుటకుఁ గూడ నను
కూలముగ లేవు గావున విడువబడినవి. ఎఱ్ఱమనాయకుం డొకానొక
పూడిలో తటాకము త్రవ్వించిన ట్లున్నది.)

—(రెండవవైపు)—

క. కరనయశశిధరిత్రీ

పరిగణనం బొంది శకనృపాలాబ్జంబు

ల్పరంగ నక్షతదియయు

ధరణీసుతదినమునందు దాత్పయ్యముతోను.

3

స్వస్తి శ్రీమతు గొట్టిపత్తి ఎఱ్ఱమనాయకుండు శకవర్ష
ములు ౧౧౨౨ గు నేంటి వైశాఖశుక్ల త్రితియ్య భామవారమునాండు
దనతల్లి (తరువాతిభాగము ఖలమైనది.)

55.

శ. స. ౧౧౨౨.

(ఈశాసనము గుంటూరుమండలమందు. అమరావతీగ్రామమందు అమరే
శ్వరస్వామిమూలయము వెంపల తూర్పుదిక్కున పాతియున్న యొకతాతిపలకమీఁద
నున్నది. South Indian Inscriptions Vol. VI. No. 215.)

శా. శ్రీరమ్యంబగు వారిజాసన.....పట్టవృథ

మూకరంభుం డిల నప్పనా... ..ద్యస్తాత్రిగా వానికిం

1. డుదయించె. అని చదువవలయును.

దారాకల్పవధూ.... గువిద్దాసానికిం బుత్రకుం
డారంగా.... టైబుధు లత్యంత్తంబు వన్నింపంగా. ౧

చ. గుణ(నిధి స)జ్ఞనప్రభుండు గొంఁటెనపెద్దికి సత్పతివ్రతా
(మణియ)గు మాంకమాంబికకు మానుషపౌరుషగౌరవ ద్వి(జా
గ్రణి) నిజభక్తితోపితవిరాజితచంద్రధరుండు సత్య(భా
వ)ణుం డుదయించె నూజితలసంతతి యప్పనపెద్ది యిద్ద(రక)౨

శా. ప్రస్తుత్యంబుగ నిట్లు దా నుదయమి¹భాస్వద్దశా...ండ్లై
స్వస్తిశ్రీనిభుం గేతభూవిభు నిజస్వామిని సదాసు....
తస్తాత్ర శ్రవణియ్యం²జేయుచును మిత్రశ్రేణి రక్షించుచో
న(స్తాకు)ండ్లై యప్పదేవండు సముద్యత్తీర్తి వర్షైక్ న్మహిని.

క. విద్యతస్థం (జె)ప్పందగును
సద్విజా రాయారిపూర్వశాసను శ్రీభా
రద్వా(జ)గోత్ర శివుచర
ణద్యయపూజితుని నప్పనం బ్రధిత(య)శుక. ౪

చ. అమలశ కాబ్జములు గరసహస్రకరక్షితిసంఖ్య(గా)ంగం జౌ
వ్యము సితపక్షశై వతిధి నారు దినంబున నుత్తరాయనం
బమరిన సంక్రమాణమున నప్పన వెట్టె నఖండదీప ము
త్తముం డమరేశుమ్రాల శశితారక మొప్పి వెలుంగుచుండంగా.

1. మే- అని చదువవలయును.

2. శ్రవణియ్యం- ,,

56.

శ. స. ౧౧౩౧.

(ఈ శాసనము గుంటూరుమండలమందు సత్తెనపల్లి తాలూకాలో వేల్పూరి గ్రామమందు శ్రీరామలింగేశ్వరస్వామియాలయము వెలుపలిమండపములో నొక స్తంభముమీఁద చెక్కబడియున్నది- Government Epigraphist's list No 554 of 1925)

చ. శకసమములు మహీగుణవృషధ్వజసంఖ్యగం జైత్రకృష్ణప
క్షకతిథిం జంద్రజాహనజసంక్రమణంబున వేల్పునూరితో
నికి వరరామనామునకు నెమ్మిం బ్రదీపము గేతవల్లభో
త్సుకమతిం బెట్టె దాం గసది సూరమదేవు లఖండ మున్నతిని.
శ్రీమన్మోమండలేశ్వర కోటకేతరాజులు భోగస్త్రి కసది
సూరమదేవులు శకవషంబులు ౧౧౩౧ ణ్ణగు నేంటి చైత్ర బౌ బు
ధవారమున విషువుసంక్రాంతియందు దమతల్లి యమరసానికి ధర్మా
ర్థముగా వేల్పు- (అసంపూర్ణ.)

57.

శ. స. ౧౧౪౦ ప్రాంతము.

(ఇది కృష్ణామండలము నందిగామతాలూకాలోని మోగల్లుగ్రామమందు శేణుగోపాలస్వామిగుడియొడుట నున్నతాతిమీఁది శాసనభాగము. శాసనసంవత్సరమున్నభాగము ఖిలమైపోయినది. కాని గద్యభాగములో నీదానము కాకతీయగణపతి దేవుని పుణ్యమునిమిత్తము చేయఁబడిన ట్లున్నది. కావున, శాసనము శ. స. ౧౧౪౦ ప్రాంతమునాఁటి దనకచ్చును- Government Epigraphist's Collection Nos. 265-67 of 1924.)

శా. శ్రీమంతుం డగుబచ్చునామయం బ్రభాశ్రీరమ్మ్య శ్రీరాముండే
జోమిత్రుం డగునన్నవోతి దయంగాచుం గాత నిత్యంబు సు
త్రామారాధితపాదపంకజసముద్యత్సుందరుం డైనశ్రీ
భామాధీశుం డభీష్టసత్ఫలము లొప్పం బ్రీతితో నిచ్చుచున్. ౧

దీనితరువాత సీసపద్య మున్నది, గాని, ఖలమైనది. దానియంత
మందలి యెత్తుగీతి—

బ్రస్తుతంబుగా విలిచి గోపాలదేవు
నకు హితముగ నాచంద్రతారకముగాంగ
దేవభోగంబుగా నిచ్చె ధీరనుతుండు
బచ్చుసూర్యుండు సుజనైక బాంధవుండు.

9

58.

శ. స. ౧౧౮౬.

(ఈ శాసనము గుంటూరుమండలములో కొడిదేగ్రామమందు శంకరేశ్వరస్వామి
యాలయములో నొకతాతికంబముమీఁద చెక్కఁబడియున్నది. South Indian
Inscriptions Vol. VI. No 628)

శా. శ్రీమత్తైస్తుభరత్ భూషణరుచిశ్రీరమ్యవక్షస్థలుం
డామందారలతాంత్రదామనవదివ్యామోదపాదాబ్జజా
తామేయామరసింధువారిక్రితపూతాసేషలోకుండు నాం
గా ముల్లోకవిభుండు సక్రి గలం దైక్యవ్యాప్తి దా నాన్యుండై.
ఉ. ఆతరిదాల్పునాభిదలితాబ్జమునం దుదియించె బ్రహ్మ సం
ప్రీతిగ నావిరించికి మరీచి జనించె మరీచి కన్వయ
ఖ్యాతుండువుట్టెంగ స్యపుండు¹ గ స్యపుం² డనుమునికుద్భవిం చెల్లో
కాతతరమ్యమూర్తిగ మలాపుండు సూర్యుండువంశక త్తయై.
మ. ఘనుడా సూర్యుంకనకన్వయాదిజుండనంగ్రారాజధమ్మంబతా(౧)
దనువై శాశ్వతరాజయోగమున నొంద్దం బుట్టె చైవశ్వతుం³

1. కేవల- అని యుండవలయును.

2. గశ్యపుండు= ,,

3. దైక్యపుండు= ,,

దనఘనం దాతని కుద్యపించు మను వుద్యద్యేదశాస్త్రార్థశ

త్వనిజాచారసమస్తధర్మనయశాస్త్రప్రాధి కాచాయ్యుండై. 3

గద్య. ఇట్టి మనువంశంబున నిత్యోకు వుట్టె నిత్యోకువంశంబునం గకు
స్థండు వుట్టె నాతనికిం బ్రధివి దనపేరం జేసినం బ్రధుండు⁴వుట్టెం
బ్రధువంశంబున మాంధాత్మండువుట్టె మాధాంతవంశంబునంబురు
కుత్సుండు వుట్టెం బురుకుత్సువంశంబున సాగరంబు దనపేరం
జేసిన సగరుండు వుట్టె సగరవంశంబున దిలీపుండు వుట్టె దిలీపవం
శంబున భాగీరథి దనపేరుగాం దెచ్చిన భగీరథుండు వుట్టె భగీ
రథవంశంబున నతీతానాగతవంశకర్త యైనరఘువు వుట్టె రఘువం
శంబున నారాయణావతారుండై న శ్రీరాముండు వుట్టె శ్రీరామ
వంశంబున నలుచక్రవర్తి⁵ వుట్టె నలునికిం బుండరీకుండు వుట్టె
పుండరీకవంశానుక్రమంబున నాదిరాజులకంటెం బ్రసిద్ధుండై కరి
కాలచోడచక్రవర్తి⁶ వుట్టి భానువంశంబు గరికాలవంశంబునాం
జేరుకొని చతుస్సాగరపరియంత్రోమహీచక్రంబు నిర్వక్రంబు
గా వాలివాతం బాలించి-

క. కరికాలచోడవరపతి

వరగంగ నిజలాంఛనములు బలువిడి హిమవ

ద్గిరితటముల సేతుమహీ

ధరతటముల నిలిపెం జక్రధరతుల్యుండై. ౪

క. కావేరిదళులు గట్టంగ

వేవేపల్లపుండు దనదు వెట్టికి రామిని⁷

దావాని నుదిటికను వోం

గావడిం గరికాలవిధుండు గాలం దుడిచెను. ౫

4. జేసినప్రభుండు- అని యుండవలయును. 6. పయకంత్త అని యుండవలయును.

5. నలచక్రవర్తి " 7. రామి- "

క. ఇనుపాదము లర్చింపంగం

జనుచో(ం)జని అర్ఘ్యమంత్రజలపాత్రలు దా

వినువీది నాంగం బంచెను

ఘనముగం దనయాన వొడిచి కరికాలుం డిలను.

౬

క. అట్టి కరికాల స్రవతికిం

బుట్టెను మహిమానచోడు భువినతనికిం దాం

బుట్టిరి గరికాలుండు సిరి

కట్ట ననుంగులుం దొండమా(నఘ)నదశవచ్చులు.

౭

క. ఆకరికాలనరేంద్ర

ప్రాకటవంశమునం బుట్టె భాస్రరకులర

త్నాకరచంద్రుండు రిపునిప

భీకరుం డధికుండు చోడవిజ్ఞన విరుదై.

౮

క. చూడిగ బిజ్జన దనురెం

డాడినభూపతుల శిరిము లశిముఖమునం జెం

డాడుచుం గయ్యము లిరువది

ఏడెన్నంగం బొడిచె జయమహీవల్లభుం డై.

౯

క. బల్లహుతో ఘనవిజ్ఞన

వల్లాటమునోవచ్చుపాముం బట్టినం గని యా

బల్లహుం డిచ్చె గుణాంగము

గొల్లభిగొని జనులు గండ్లగోపాలుం డనను.

౧౦

క. దండ్లి (జగ)దొబ్బగండ్లండు

గండ్లరగండ్లండు వీరఖణి బిజ్జన యు

ద్దండండు దాం బదుమువ్వర

గండం డనుధార నిలిపెం గటకములోనను.

౧౧

చ. వి॥ బిరుదనం జన్మయా తెలుంగుబిజ్జనమనుమండు^౧మల్లిదేవం డ

చ్చెరు వగుచున్నపాత్రపియ చెన్నగువీడుగ వాలి పాకనాం

డిరువదియొక్కవేయిం జననేలుచు బల్లహుదండ్లు గెల్చి త

త్తరివరకుంధమాక్తికలతాతతిం బూచె నిజాసిపుత్రికను.

౧౨

చ. అతనికిం బుట్టి రొప్ప మధురాంత్రకపాత్రపిచోడసిద్ధిభూ

పతియును మల్లిదేవండును బాహుపరాక్రమవిక్రమక్రములు

వతనరనాథభా^{౧౦}కషణస్థిరపాదసరోజవై ధవులు

వితతసముద్రకాంచి యరివేష్టితభూపరిరక్షణక్షములు.

౧౩

క. క॥ ధరం బాత్రపి^{౧౧}సిద్ధినరే

శ్వరునికి నుదియించి భూమి సన నేలిరి స

చ్చరితులు పాత్రపిసోమి

శ్వర^{౧౨}దేవండు మల్లిదేవవసుభాధిపుండును.

౧౪

ఉ. వి॥ భూపదిలీపుండై పరగుపాత్రపిసిద్ధని తమ్ము మల్లభా

త్రీపతికిని సమ సైజగతీపతికిని సుతు లుచ్చరించి రా

శాపరిపూర్ణ^{౧౩}కీర్తనలు భుజాబలవత్తులు నైన తొంట్టియ

య్యోపిలిసిద్ధియుం గులసముద్ధరణుం డగుమల్లిదేవండును.

౧౫

క. క॥ ఆపాత్రపిసోమిశ్వర^{౧౪}

భూపతికిం దమ్ము మల్లభూపాలున క

య్యోపిలిసిద్ధికిం దమ్ముండు

దీపితసితకీర్తి మల్లిదేవండు వరగెను.

౧౬

9. మన్తండు- అని యుండవలయును.

12. సోమేశ్వర అని యుండవలయును.

10. ఫాల-

,,

13. పూర్ణ

,,

11. బాత్తపి.

,,

14. సోమేశ్వర

,,

చ. వి॥ పరగిన మల్లిదేవజనపాలుండు పొత్తపిచోడవంశశే
ఖరుం డినవంశకత్తక యనంగాం గడు వాలి విరోధిరాజసం
హరణుండు దొంటితాతలక్రియం దగుపొత్తపిరాజధానిగా
ధర సకలంబునేలె విదితంబగుబాహుపరాక్రమంబునను. ౧౭

క. ఆమల్లిదేవనికిం గుల
భామాతిలకంబు పుణ్యభాగిని గౌరీ
శ్రీమహాదేవికిం బుట్టెం ద
పోమహిమ ఫలమ్ము ధాన పొడ వై నగతిని. ౧౮

క. ఇనుం దుదయ మైన యట్ల
మ్మను పుదయం బైనయట్లు మఱి రఘురాములు
జనియించినట్లు గులవ
ద్ధానుం డోపిలిసిద్ధివిభుండు దానుదియించెను. ౧౯

మ. వి॥ కరికాలోత్తమరాజవంశమునం దా గౌరీమహాదేవికిని
సురభలు గల్పకుజాతములు రసనదీతో(యంబు)¹⁵ సంతామణులు
ధరనేకాక్రితిం బుట్టెనో యన జగదాంగుండై¹⁶ యిచ్చు దీ
నుర కియ్యోపిలిసిద్ధివల్లభుండు గన్నుకందన్నువన్నికంపంగా¹⁷ ను

ఉ. ఓపిలిసిద్ధివల్లభు జయోన్నతుం డేంకణచక్రవర్తీ నా
జ్ఞాపరిరక్షితాఖిలదిశావలయును ఘనదానకన్నుక లీ
లాపరిపూర్ణ¹⁸ రమ్యశుభలక్షణమూర్తి జయంత్రు నశ్వసి
త్వ¹⁹ పురుషూతుం బేరుకొనంగాం జనుంజోడకులైక భూషణును.

15. సురనదీస్తోమంబు- అనియుండనోపు. 18. కణ్వుకలీలాపరిపూర్ణ-అనియుం

16. జగద్దానాంగుండై ,, ధవలయును.

17. గణ్వుకందన్నువన్నికంపంగా ,, 19. శివ- ,,

మ. సకలాధీశ సతోత్తమాంగమణిభూషారమ్యపాదాంబుజం²⁰దా
టకనారాయణ భానువంశ ని పచూడారత్ను సిష్టేష్టబం²¹
ధృకపీంద్రద్విజరతుం గాశ్యప²² సుగోత్రం బాటక²³ వ్రావతపు
త్రకు మా యోపిలిసిద్ధిం జెప్పందగు నుద్యద్గండ్డగోపాలునిని. ౨౨

చ. త(న)నిజ విత్తి మింద²⁴ విదితంబుగ నోపిలిసిద్ధి విన్నసి
ధనకు నన్దుందమ్ముండు²⁵ వ్రతాపమునం జని కమ్మనాండు సే
కొని గణపతీశు²⁶ దయం గూడి తదాజ్ఞ వహించి యేలెం బా
వనమగు నాటువేలును వవక్రపరాక్రమవిక్రమంబునను. ౨౩

వ. ఇ క్లేలి సప్తసంతానంబులు దేవబ్రాహ్మణదత్తులు సమస్త ధర్ముకం
బులుం బ్రతిచాలించి॥ స్వస్తి చరణసరోరుహవిహితవిలోచన
త్రిలోచన ప్రము ఖాఖిలప్రిధ్వీశ్వర కారితకావేరీతీర కరికాలకుల
రత్నప్రదీపాహితకుమారగజాంకుశ యొటయురెపురవరాధీశ్వర
సూర్యుకవంశోద్భవ కాశ్యపగోత్ర²⁷ తేంకణాదిత్య జగదాబ్బ
గండ్డ కీర్తికనారాయణ సమస్తప్రశస్తి సహితంబు శ్రీమనుమహా
మండలేశ్వర యోపిలి సిద్ధన దేవచోడమహారాజులు స్వస్తి శ్రీశక
వషకంబులు ౧౧౮౩ గు తారణసంవత్సర కాత్తికశుద్ధ శ్రీ
యేకాదశిశు క్రవారమునం గమ్మనాంటిలోన నిజరాజధానియైన
కొట్టియదాన శ్రీశంకరేశ్వరశ్రీమహాదేవరకు గణపతిదేవమహా
రాజునకు ధర్ముక(పు)గా హవిబళలి యచ్ఛుకనలకు²⁸ నంగ
భోగరంగభోగాలకు నందుల మొగడచెఱుపు దేవభోగ మాచం

20. పాదాబ్జ- అని యుండవలయును. 25. ననుంగుండమ్ముండు-అనియుండవలయును.

21. శిష్టేష్ట-

26. గణపావనీశు- అని యుండనోవు.

22. గాశ్యప-

27. కాశ్యపగోత్ర- అని చదువునది.

23. బాటక-

28. హవిబళుచ్చుకనలకు- ,,

24. మింద = మీద

ద్రాక్ష-తారకము సర్వ-కారపరిహారముగా నిచ్చితిమి మంగళ
మహ శ్రీశ్రీ.

59.

శ. స. ౧౧గి౭.

(ఇది హైదరాబాదురాష్ట్రమునందు కరీంనగరముమండలములో ఉప్పరపల్లె గ్రామమున నొకదేవాలయములో తాతిస్తూభముమీఁద చెక్కఁబడినశాసనభాగము. Hyderabad Archaeological Series No. 3. అనుప్రతికనుండి గ్రహింపఁ బడినది.)

ఉ. శ్రీమదనూనదానజలసేవకుం బాయక మ్రోయువట్పద
స్తోమనినాదము నివనుచు సూరెల నెప్పుడుం బ్రస్తుతించు సి
ద్ధామరకోటికి న్వరదుండై న గణేశుండు సుస్థిరస్థితిం
గామసమానమూర్తి యగుకాటయ కీవుత మిష్టసంపదల్. ౧

క. చరణసరోరుహరాగ
స్ఫురణ స్తహిషునిశిరంబు వొలుపుగ సంధ్యా
భరుచి నెనయ మెట్టిన స
త్తురుణాన్విత దుగ్ధి వరము గాటయ కొస(౦)గుఁ. ౨

క. ఉరగేంద్రదిగ్గజములకుం
బరమోత్సాహముగ నాతపత్రమువోలె
స్థర యెత్తిన కిరివరుం డగు
వారి గాటయ కీవుతము దయామతి శుభముల్. 3

క. దేవాదిదేవుం డమిత
స్థావరజంగమమయుండు సర్వేశుండు గా
రీ(వ)రుం డనవరతఁబును
సీవుతం గాటయకు దయ నభీష్టఫలంబుల్. ౪

క. హరిదత్వం డజాచ్యుతశం

కరమూర్తిః ద్రయీమయుండు గమలాపుండు భా

స్థుండు ద(యం గాచుచుండెడుం)

గరుణారసపూర్ణహృదయుం గాటయుం బ్రీతిని.

గి

స్వస్తి శ్రీమదపారపారావారపరిపూర్ణతమహీతలంబున సకలజన
వినుతం బగునంద్రదేశంబునకు (వి)భూషణం బైన యనుమ
కొండ యనుపురవరంబు నిజరాజధానిగా నొప్పుచున్న కాకతే
భూపాల క్రమంబున జనవినుతయశోవిలాసుండును జయలక్ష్మీనివా
సుండును నైనరుద్రనరేంద్రసుపుత్రుండును¹ సదారాధిత త్రినేత్రుం
డును విబుధజనవనవసంతుండును రమణియ్య² సీమంతినిజయతుం
డును సకలజనమనోరంజనుండును నరాతిరాజమదభంజనుండును
శరణాగతరాజశరణ్యుండును వినతాఖిలరాజవరేణ్యుండును ధై
ర్యామరసానుమంతుండును దు(రం)గమరేవంతుండును సత్య
హరిశ్చంద్రుండును విభవామరేంద్రుండును నైన గణపతిదేవమహీ
నాథునకుం బ్రధానియై-

క. కనకాచలధీరుండు జన

వినుతచరిత్రుండు గాయ్యవిదుం డినతేజం

డనఘండు గుణనిధి బెజ్జమ

తనయుండు బుధదీనభానుతనయుం డనగాంఁ.

జి

మ. ప్రతిపక్షక్షితిపాలకుంజరమదప్రారంభసంరంభ ము

ధృతబాహునిహిత ప్రచండనిశితోద్యత్తడధారానఖా

1. గణపతిదేవుండు రుద్రనరేంద్రనితమ్ముఁ డైనమహాదేవునికొడు కైనట్లు పెళ్ళ
శాసనములం దున్నది.

2. రమణీయఁ అని యుండవలయును,

హతి భేదించి యఖర్వగర్వబలశౌర్యస్ఫుర్తిం గంఠీరవా
కృతియై (సన్నత) విత్తి దాల్చి వెలసెను రే(చెల)రుగ్రుండిలక.

సకలజనవినుతయశుండును గుణగణాలంకారుండును నైన కా
డైక్లికి(ం) సాభాగ్యసాందర్యచాతుర్యంబులు గలిగి^౩ పరగిన
పరమపతివ్రత యైన బెజ్జమాంబకుం బ్రియనందనుండును ననవరత
ధర్ముసమేతుండును పతిహితాచరణుండును గాకతెరాజ్యభార
ధారేయుండును సద్గుణప్రఖ్యాతుండును నతులబలకరాక్రమసమ
న్వితుండును నైన రేచెలరుద్రునకుం బ్రధాని.

క. కులతిలకుండు వసుధామర

జలధిసుధాకరుం డశేషజననుతచరితుం

డలఘుండు రిపుతరుదావా

నలుం డనంగాం బరగె రాజెనాయకుం డుష్టిని.

౫

బృహరలోని వీరభటావలి వధించి గోధుమతతి తలదెంచి ఉద
గిరి^౪సాధించి పడిరాయనిం దోలి దాతారామభీమేశ్వరదేవర కక్ష
యదీపంబు లునిపి ధర్ముసమేతుం డైనరాజెనాయకునికి ధర్ము
(పత్నియు)సుచా రిత్రయు వనితాలలామయు నైన రవ్వ(మాంబకు)
సుపుత్రుండు.

క. సరనిధి^౫గంభీరుండు సు

స్థిర తేజుండు వంశ శేఖరుండు దయా

శరుండు బుధాంబుజదశశత

శరుం డని వన్నికంప^౬నొప్పం గాటయధాత్రిని.

౩. చాతుర్యంబులుం గలిగి- అని చదువునది.

౪. ఉద్గిరి- అని యుండనోపు.

౫. శరనిధి- అని చదువునది.

౬. కష్టికంప- ,,

(దీనిపిదప నొకపెద్దవచనము గలదు. అందు కాటయ ౧౧గీ ౨ వ శకసంవత్సరమునకు సరియైన “మన్మథసంవత్సరమాఘశుద్ధ ౧గీ గురు వారమునాండు పంచలింగాలకును పెంచరఫల్లీ” దానము చేసి నట్లున్నది.)

60.

శ. స. ౧౧గీ.

(ఈశాసనము గుంటూరుపండలమునందు కాజగ్రామములో అగ్రత్యేక్యగస్వామి యాలయము తూర్పుగోడమీఁద చెక్కఁబడియున్నది.)

స్వస్తి సమధిగతఁచమహాశబ్ద మహాసామంత మహాసామం
తాధిపతి మహాప్రచండదండనాయక పదవిరాజమానులైన శ్రీమహా
(దం)డనాయక మల్లినాయకుండు తమతల్లి కొమరమదేవులకు ధర్ముక్
వుంగాం గ్రంజ వితీశ్వరమహాదేవరకు అఖండదీపానకుం బెట్టిన మేం
కలు ౨గీ।

(దీని తరువాతఁ గొన్నియక్షరములు భూమిలోఁ గప్పవడి పోయినవి.)

సీ. నుతనిధిశరరుద్రమితశకసమపుష్ప

సితవసుతిధి సూర్యకసుతదినమున

మకరసంక్రమవేల సకలధరాధినా

ధుండగుచోడని దండనాధుం

డనఘుండు మల్లన దనమాతగొమరమాం

బికకు ధర్ముక్పుగాంగం బ్రీతితోడ

కనకాద్రిధైర్యుక్ం (డ)ఖండ్లవక్త్రకి సప్త¹

వింశతిగొరుల² వెలయనిచ్చి

1, పంచ ఆని యుండనోపు,

2, గొట్టెల- అని యుండనోపు.

అచల(పుత్రి)పతికి నైతీశ్వరాంకున
కమరగణనమద్వదాంబు(జు)నకు
వరదునకుం ద్రిలోకవంద్యున కెత్తించె
దీప మఖిలలోక దీపకముగ.

61.

శ. స. ౧౧౨౩.

(ఇది కృష్ణామండలములో నేదాద్రిగ్రామముందు లక్ష్మీనరసింహస్వామిగుడిలో
నికటాతిమిఁది శాసనము. Government Epigraphist's Collection
No. 307 of 1924.)

సీ. శ్రీశక(భూపా)భిషేకవత్సరములు

గుణముని(భూ)చంద్రగణన మాఘ

విశదపక్షంబున దశమియు సోమవా

సరమున గణపతిహృతలే(ంద్ర)

(ర)మనియ్య¹కాయ్యభారకుండు (వాయ...౦) కంటి

కాక నుత్పలదళాక్షి

సూరమాంబకుం గీర్తిసారోదయుం డన్న

యకుం బుణ్యముగ జగత్ప్రకటితముగ

శ్రీవిభాతి సూరేశ్వరదేవదేవు

శివు భవానీశు సుప్రతిష్ఠితునిం జేసె

దేవతులితుండు ధారుణీదేవకులుండు

దామనామాత్యుం డాచంద్రతారకముగ.

క. శ్రీరమణమంత్రి దామయ

కోరిక దగ లెంకవంటి కోభిమతవి?

1. రమణీయ- అని యుండవలయును.

2. కోకవినుతవి- అని యుండవలయు నేమో.

స్తారప...దయుండై శ్రీ

సూరేశ్వరదేవు పేర శోభితుండయ్యెన్.

౨

చ. వెలయ నుమేశ్వరాయతనస్థర మొప్పంగం జేసి యందు నం
దులం దనరించి చిత్రవిత్తులు న్రతిభ న్రచియింపబంచె పే
శలముగ మంటపంబు విలసన్నతి^{శి} వ్రిత్తముగా నొనర్చుటం
బాలుపుగంబ్రస్తుతింపం దగుం బోచయదామని గీర్తై ధామునిన్.

సీ. ఈహితనిధిగా నేగ సూరేశ్వర

దేవ(దే)వుని సుప్రతిష్ఠసేసె

ఆదేవునకు భోగ మచ్చోట నిరువుట్టి

యత్తమక్షేత్రంబుం గ్రొత్తచెఱువు

వెనుకదక్షిణభాగమున చెండు మఱుతులుం

దగువ్రిత్తి యాచంద్రతారకముగం

గొమరైన లోహితగోత్రండు దామనా

య్యైత్తజం దగుపోచనాయ్యుఁ పుత్రం

డంచితముగ దామనామాత్యుం డిచ్చె శ్రీ

గణపతిక్షితిశకాయ్యైభరణ

భవ్యమూర్తి లెంకవంటి కోకునకు న

ష్ణయ్యకుం బుణ్యముగ జనస్తుతముగ.

౪

62.

శ. స. ౧౧౭౫.

(ఈశాసనము నెల్లూరుమండలములో ఒంగోలుతాలూకాలోని చండలూరుగ్రామ
మందు రామలింగేశ్వరస్వామి యాలయము నెదుటనున్న తాతిమీరద చెక్క బడియున్నది.
Nellore Inscriptions Vol. 2. No. 238.)

శి. విలసన్నతి- అని యుండవలయును.

శా. శ్రీశాఖాబ్జము¹ లింద్రియాద్రిశశిధాత్రీసంఖ్యగా విస్ఫుర
 ద్వైశాఖంబున సప్తమిని దివసక్రీడావరంబున² వడ్విజి³
 గీశుం బ్రీతిం బ్రతిష్ఠసేసె వరభోగేంద్రుండు సేవైకవి
 ద్వావరుండు⁴ చతుర్త్వ⁵ వంశుండు బుధాధారుండు మారుండిల్.

స్వస్తి సమస్తప్రశస్తిసహితరి శ్రీమన్మహాప్రధాని సర్వాధికారి
 మాయిదేవపెగ్గడ తంనేలిన అద్దంకి సింగ్గళదేవనికి తనకూ అభివిద్ధిగా
 చెందలూరి చెంనామల్లినాథదేవర (అసంపూర్ణి.)

63.

శ. స. ౧౧౭౭.

(ఈశాసనము కృష్ణమండలములో బెజవాడలో ఇంద్రకీలపర్వతము నడు
 గున భిలయిన మంటపములో నొకతాతిస్తంభముమీద చెక్కబడియున్నది-
 South Indian Inscriptions Vol. IV. No. 716. ఆతాతిమీదనే యీ
 శాసనముపైని శ. స. ౧౧౭౭ లో గొంటూరినారాయణదేవరాజుల ప్రధాని కూచెన
 పెగ్గడ అఖండదీపము వెట్టించిన ట్లున్నది. ఈశాసనము కూడ నాకాలమునందే పుట్టి
 న ట్టూహింపవచ్చును.)

ఉ. (పాత్రు)ల సత్సంధుల విపశ్చిదసీకముం బ్రోచి నీ(తిచే)
 ధాత్రికి నెంతయేనియు ముదం బొనరించిన యీపరాంగనా
 పుత్తుండు దమ్మునారి బలింబోలి మహీతల మేలుం గావుతను
 ధాత్రియు నబ్జమిత్తుండు సుధాకరుండుం గ్గలయంతకాలమును.

1. శాకాబ్జము- అని యుండవలయును.
2. దివసరాడ్వారంబున- అని యుండనోపు.
3. ఇచ్చట గణము తప్పివది- సరియైనపాఠము చింత్యము.
4. విద్వాకూరుండు- అని యుండనోపు.
5. చతుర్థ- అని యుండవలయును.

64.

శ. స. ౧౧౮౮.

(ఈశాసనము గుంటూరుమండలములోని పెద్దకాకానిగ్రామములో వేణు గోపాలస్వామియాలయము నెదుట నున్న యొకశిలాస్తంభముమీద చెక్కబడి యున్నది. South Indian Inscriptions Vol. IV. No. 700.)

శ్రీశకరాజాభిషేకసంవత్సరంబులు ౧౧౮౮ ధుందుభిసంవత్సర మాఘశుద్ధదశమియు గురువారమునాండు కోటకాకాంటిని కీర్తిశ్రీగోపినాథుని మాణికము ప్రతిష్ఠసేసి తిరుముట్ట మెత్తించి అంగరంగభోగములు దేవునికి సమర్పించె.

క. కందం! శ్రీకీర్తి గోపినాథునిం

గాకాంటిపురేశుం గొలిచి కాస్తుభరత్న

శ్రీకనురూపము నాంగ

లోకములో మాణికము వెలుంగ్గుచు నొప్పెను.

క. వినుతింప మానికమునకుం

దనయుండు గీర్తియన బుట్టి ధర్మపరుండై

వనజోదరు శ్రీకాయ్యము

నొనరంగం జేయించుచుండై నుత్తమచరితను.

(దీనితరువాతిభాగము చాల ఖలమైనది.)

65.

శ. స. ౧౧౯౭.

(ఈశాసనము గుంటూరుమండలములో నంబూరుగ్రామమందు మల్లేశ్వరాలయములో నొకతాతి స్తంభముమీద చెక్కబడియున్నది. South Indian Inscriptions Vol. IV. No. 703.)

క. (ధర)రిసి(ని)ధిరుద్రసమితిం

(బర)గుగ భాద్రపదక్రిష్ణపంచమి గు(రు)వా

సరము(న)సంగయకాముండు

చిరతరముగ మండపంబు (సే)యించె ధరకా.

౧

66.

శ. స. ౧౨౩గి.

(ఈశాసనము కృష్ణామండలములో గణపేశ్వరగ్రామమందు దుర్గాంబగుడి లో నొకాతిస్తంభము మీద చెక్కబడి యున్నది- South Indian Inscriptions Vol. IV. No. 952.)

సీ. స్వస్తి సమస్తరాజన్యచూడామణి

కిరణరంజితపాదసరసిజా(తుం)

డగుకాకతియ్యధరాధీశుశ్రీవాకి

లికి నంగరక్షయై ప్రకటశౌర్యుఁ

ధనుం డనం బరగి యమ్మనుజేంద్రుం షాసగిన

వెలనాంటినాయకస్థలము విత్తిం

బెనుపొందం బడసిన పెదసీలినాయని

యగ్ర నందనులు భయాత్తిహారులు

పురుహూతనిభుం డగు బోలైయ¹నాయుండు

నాయకాగ్రణి గాళినాయకుండు

ననంగం (బ)రగి రవని నతులప్రతాపసం

పన్ను లధిక బాహుబలులు ఘనులు².

౧

ఉ. వారియనుంగుండమ్ముండు సువన్న³గిరింద్రసమానధైర్యుఁడం
భోరుహమిత్ర తేజుండు వ్రభుత్వసమ గ్రుండు వల్లినాయకుం

1. బోలైయ- అని చదువవలయును.

2. ఈపద్యములో సీసపాదము లైదును గీతపాదములు రెండును గలవు.

3. సువన్న- అని చదువవలయును.

డారంగ నగ్రజాన్తీ⁴ననంతసమంచితధమ్మకాయ్యములు
ధీరుడు సేయుచున్న దగ దేవగురుద్విజపూజ లొప్పంగాను. ౨

చ. వరగుణరత్నరాసి యగువలైయోకును శివపాదపద్మ
 ట్చరణపతివ్రతాగుణవిశాలయశోనిధి యన్నెమాంబకును
 వరసుతుండైనపోచయ యవాయ్యోభుజాబలశోయ్యోశాలి సుం
 దరజితను న్నభుండ్లు రుచిధామసుతేజం దుదారమూర్తియై. 3

సీ. తమతల్లిదండ్రులకు^ఠ ధన్యుఁ పు రాజ్యాభి

ప్రిద్ధియుంగాం దనబుద్ధిం గోరి

శరగుణరవిమిత శక సమాసితపుష్ప

సురపతితిధియును గురుదినమును

వెలనాంటిలోపల వినుతింపంగాం బేరు

గలిగి క్రిష్ణాబ్ధినంగమమునందు

పొలుపై న పెదదీవిపురమున గణపతీ

శ్వరదేవునకు గొని కరము నేభ

యంతి⁷నొసగి పెయ్య లేంభది⁸ వెరసిను

రును నఖిండదీపమునకు భక్తి

దనరంగా రవీందుతారకముగ నిచ్చి

పుల్లరియును విడిచె భూనుతుండు.

8

కామరాజగడ్డను సుక్షేత్రము యేండుము॥ శ్రీ॥

4. అగ్రజానుమతి- అనునది సాధురూపము కాని యట్లు దిద్దిన పంచోభంగ మగును.
5. రాశి యగువల్లెయ- అని చదువునది.
6. తల్లివండులకును భర్త్యుకవు- అని చదువవలయును.
7. శేంబడింటి-
8. లేంబడి-

67.

శ. స. ౧౨గీర.

(ఈ శాసనము గుంటూరుమండలములో నకరికల్లుగ్రామమునందు నరసింహ స్వామియాలయములో నొకతాతిమీఁద చెక్కఁబడియున్నది.)

క. శ్రీనారీసహితంఁడై

శ్రీనరసింహుండు తనదు సేవాపరులను

శ్రీనగరకంటి నెప్పుడు

శ్రీనిలయులంజేసి కరుణం జేకొనికాచును.

౧

శ్లో. సదా నగరకంటిశో నృసింహో భక్తవత్సల¹

తరంగితకృపాదృప్త్యా² పాయా ద్వో సాన్వకాళికం³.

౨

క. స్వస్తి శ్రీశకవషణస

విస్తరణం బెట్టిదనినం వేయిటిహింద⁴

నిస్తారం మిన్నూఱును⁵

ప్రస్తుతి నేంబదియు నాల్గు వరలెడిచోటను.

3

సీ. శ్రీముఖవై శాఖ శితపక్షపంచమి

నాదివారమున మధ్యాహ్నమందు

నగరకంటను శాంతనరసింహ్వదేవర

సంనిదా .. మననంతలమునను⁶

1. వత్సల:- అని చదువునది.

2. దృప్త్యా- ,,

3. పాయాద్వసాన్వకాళికమ్- అని చదువునది.

4. హిందీ- అని చదువవలయును.

5. నిస్తారమిన్నూఱును- ,,

6. అక్షరములు కొన్ని లోపించుటచేత సరియైనపాఠము నిర్ణయించుట కమర్శగాకయూన్నది.

జగములు న్రోవం బాంచాళిపురంబుశ్రీ
 గోపశయ్యమనసు కోకిడిప్పక
 అరుగ భూవరు డిచ్చె⁷ నని చెల్లనిచెను⁸
 బుడ్డంకుం టొబడి పుట్టుపాలము
 అదియు నూరుగా సమపింఁచెం జెనుకాలి
 సింగవిభుండు నారసింహస్వామకును
 నారసింహపురము నలినొప్పము నన
 వేమ మహింధ్ర¹⁰ పుణ్యవిహర మయ్యె.

౪

68.

శ. స. ౧౨౯౮.

(ఈశాసనము గుంటూరుమండలములో అమీనుబాదాగ్రామమందు మూలం
 గూరప్తుగుడి యున్న కొండమీద చెక్కబడియున్నది.)

సీ. శాకాబ్దములు సహస్రమును నిన్నుంటతొం
 బదియెనిమిది యగు భవ్యసంఖ్యం
 గలిగి యొప్పారెకు నలవత్సరంబున
 మాఘమాసము పూణిమాదినమున
 విశ్వోత్తరుం డనవేమభూపాలుండ్లు
 దమకులస్వామిని కమృతకిరణ
 రేఖావతంసకు శ్రీమూలంగూరగ్గు
 కఖలజగన్తాత కంగరంగ

-
1. భూవరు డిచ్చె-అని యుండనోవు.
 2. నిచ్చెను- అని చదువవలయును.
 3. డేబది- ,,
 10. నలినొప్పమును ననవేమ మహింధ్ర- అని యుండనోవు.

యొక పితృదపథూటి దా నుత్సహించె
 రాయజగతాపగంగభూరమణుం దాజి
 నమరం బెండ్లికొడుకు మల్లావనీశుం
 తెలంగి సురకాంతతోం బెండ్లిసేయునపుడు.

3

ఉ. పన్ని తురంగమంబునకుం బక్తైరవెట్టినవాతకా (పే?) రిచే
 విన్నభయంబునం గలంగె వీసరనాండునుం జక్రగో(ట్ట)మును
 మన్నియ (వడ్డైక్కేలియ) మ(ల...ధ్యన) వేంగి గళింగ లాదిగా⁸
 నిన్నియు నొక్కనాండ.....(నే)ఱువ భీమనిపాలుభాడికిని.⁷
 (ఈచివరపద్యమునకుఁ బైపద్యముతో సంబంధ మున్నట్లు
 తోచదు.)

70.

శ. స. ౧౩౦౩.

(ఈశాసనము గోదావరీమండలములో దాక్షారామమున భీమేశ్వరాలయములో

ఉన్నది- South Indian Inscriptions Vol. IV. No. 1379.)

శకవరుషంబులు ౧౩౦౩ గు నేటివైశాఖ శు. ౧౦ గు ।

సీ. వండ్రిదీపావలి నాట్యకల్యాణపఱా

మకనివారగయాకామంటపములు

దిరుచ్చుమాలియ దివ్యలింగంబుల

గుప్తు వజ్రంపురాకోట గోపు

రములు వాతాళగేహములు సోపానభాం

జ్ఞాగారవివిధధాన్యాలయములు

5. బెండిలి- అని చదువవలయును.

6. ఈపాదమునకు సరియైనపాఠము నిర్ణయింపవీలులేకున్నది.

7. ధాటికిని- అని కాని, దాడికిని అని కాని యుండవలయును.

వంటయిండ్లు¹ సతుద్వా²రకవాటములు

వ్రేమ దా³తొరామభీమనాథు

నగర నాచంద్రతారకోంన్నతులు దిశల

వెలయు జేయించె ననవేమువేచురాను(?)

విజయ⁴చండ్ల ధాముని⁵జగనాబ్బిగండ్లం డహిత

ఖంశనోద్దండదోద్దండమండనుడు.

ప్రకాశభారతీయోగికావ్యం । పెద్దనాచార్యులిఖితంశ్రీ ।

71. ✓

శ. స. ౧౩౦౩.

(ఈశాసనము దా³తొరామములో భీమేశ్వరాలయమున నున్నది. శాసనకాలము చెప్పబడలేదు, కాని, కావ్యకర్త యొక్కచేత కావున ౭౦ వ శాసనము నిది యనేకకాలమునందే పుట్టియుండు నని యూహింపఁదగి యున్నది- South Indian Inscriptions Vol. IV. No. 1380.)

సీ. అమరాద్రి భీమేశ్వరావాస మభిన

ప్రకము శ్రీసప్తగోదావరంబు

వలయాచలేంద్రంబు వజ్రపుతాకోట

గులపర్వతంబులు గోపురములు

దిరుచుట్టుమాలియ యరవిందజాండ మ

మత్స్యలోకము నాట్యమర్చిపంబు

పరివారదేవతాభవనంబు లీచతు

దేశభువనంబులు (దా)రకములు

1. యిండులు- అని చదువవలయును.

2. విజయ- అను పద వాచికముగా నున్నది.

3. చండ్లధాముండ్లు- అని యుండనోవు.

గనకకుంభతతులు గాంగ దాతౌరామ
మన్నవో(ంతు)వేమనానుజుండ్లు
గడు నపూర్వశ్రీప్తి¹ గావించి వాసన
కెక్కె శ్రీవేమ సితయశుండ్లు².

ప్రకాశ భారతీయోగికావ్యం! పెద్దనాచార్యులీఖితం॥

72 ✓

శ. స. ౧౩౩౧.

(ఈశాసనము గుంటూరుమండలములో ఫిరంగిపురముగ్రామమందు వీరభద్రస్వామిగుడి యెదుట శిలాస్తంభముమీద చెక్కబడియున్నది. Epigraphia Indica Vol. XI.)

సీ. శాకాబ్దములు సహస్రమును మున్నూంటము
పుదియొక్కండును నైన భవ్యసంఖ్య
వఱలువీరోధిసంవత్సరంబున ఛాల్లు
నంబున బహుళపక్షంబువిదియ
శుక్రవారంబున శుభముహూతంబున
శ్రీధాన్యవాటిపురాధిపతియం
గ్రిష్టవేణ్నజలక్రీడావినోదుండ్లు
నగుగన్నభూపాలుననుంగుంబుత్రి
వీరనారాయణుండు వేమవిభునిదేవి
భూరిసద్గణనికురుంబ సూరమాంబ
జగము వినుతింప సంతానసాగరాఖ్య
వరతటాకప్రతిష్ఠాత్నవం బొనఁచెన్.

1. సృష్టి- అని చదువునది.

2. వాగ్దేవపాదము “శ్రీలక్ష్మణ వేమసితయశుండు” అని యుండనోవు.

సీ. జాహ్ను వీయమునాదిసకళపావననదీ
 విమలతీర్థాంభోజపవిత్రతంబు
 సవిధదేశస్థాయి¹ శివమూళిబాబేందు
 కౌముదీసంపుల్లకైరవంబు
 బహుమహాపరివాహపాథోభరద్వాన
 ఘృమఘృమాయితదిశాగోళకంబు
 జలసారణీసేకసంవధి-తానేక
 వనవినీతాధ్వగాధ్వశ్రమంబు
 బలవదురుమత్స్యకచ్ఛపమశికురీర
 తిమి తిమింగిళ విక్రమక్రమవిహార
 తరళతరతుంగభంగకదంబచుంచి
 తాభవిధి సంతానమహాపయోధి.

౨

సీ. కపటసూకర మైనకైటభాసురవైరి
 ఖురపుటంబులం బరిక్షున్న మయ్యె
 రఘుకులోద్వహాధనుర్యంత్రముక్తము లైన
 చిచ్చుటమ్ముల పేండిం జేవదటగెం²
 గుంభసంభవునిహస్తాంభోరుహంబున
 నాపోసనం బయి³ప్రస మొందెం
 బౌషాణముల నచ్చభల్లగోళాంగూల
 కపియూధములచేతం గట్టవడియె
 వనధి యేధంగి సరివచ్చు ననంగవచ్చు
 నారసాతలగంభీరవారి యగుచు
 నపగతాపాయ మగుచు శోభాభ్య మగుచు
 ననుపమం బైనసంతానవనధితోడ.

౩

1 స్థాయి- అని చదువునది.

2. నాపోసనం బయి- అనిచదువునది.

3. దక్షిణం

(దీనితరువాత నీయర్థమునే తెలుపు స్మృతపద్యములుగలవు.

ఆపద్యముల చివర-

విద్యాధికారీ శ్రీనాథో వీరశ్రీవేమభూపతేః

అకరో దాకరో వాచాం నిర్దళం ధర్మశాసనం.

అనియున్నది.

73.

శ. స. ౧౩౩౨.

(ఈశాసనము గుంటూరుమండలములో అమీనాబాదాగ్రామమున కీశాన్యమాల నున్న పుల్లరిబో దనుకొండ పడుమటిప్రక్కను వరాలగాది యను బండ కుత్తరముగా చెక్కుబడియున్నది- Government Epigraphist's Collection No. 543 of 1909.)

సీ. శాకాబ్దములు సహస్రంబును మున్నూంట

ముప్పదియేడును యొప్ప¹మిగుల

మహనీయ మైనమన్తధవత్సరంబున

మఖమూసమునం బూజ్ఞిమాదినమున

హేమాద్రిదానచింతామణి యరిరాయ

బసువశంకరుం డాజిఫల్గునుండ్లు

సమదారిరాయవేశ్యాభుజంగుండ్లు వే

మయః రాచవేమనత్కౌవరుండ్లు

దల్లిసూరాంబచే సముత్పన్న మగుచుం

బరగు సంతానవాధికై వరువగాంగ

నొలయు గిరివాహినుల జగనొబ్బగండ

కాలువ ఘటించె నాతారకంబుగాంగ.

శ్రీనాథకృతి.

1. నొప్ప- అని చదువునది.

74.

శ. స. ౧౩౩౯.

(ఇది కృష్ణామండలము నందిగామ తాలూకాలోని వేదాద్రిగ్రామమందు లక్ష్మీ
వరసింహస్వామి గుడిలో నొకాతిహించిన చెక్కబడియున్నది- Government
Epigraphist's Collection No. 396 of 1924)

శుభవస్తు, స్వస్తిశ్రీశకపక్షాంబులు ౧౩౩౯ అగు నేంటి హే
మశంబ్బి సంవత్సర శ్రావణ శు గు గు స్వస్తి శ్రీమన్మహామండలేశ్వర
మహారాయ రాయపరమేశ్వర అవఘళిరాయమానమద్దళన శింగ్గిణీ
తంకార రాయపక్షిసా(ళు)వా బిరుదప్రతాప వేరోజు(సు)లుతాను
రాజ్య ప్రతిష్ఠాప(నా)చాయ్యుండైన మసదనయేలిఅబి()బునిదామ
లు మలక వొడయు(ల)ంగారి అనుజన్తుండైన శరభుమలుక జైనదివొడ
యలు తూర్పుకదేశము క్రిష్ణవేణ్యాతీరం వోడపల్లి వజీరుబాద యేలు
చుంన్న తననిజహితుండైన యీబదిమలుకంగారిని శ్రీకృష్ణవేణ్యా
తీరము శ్రీరంగరాజుకొండ యేలం బుత్తెంస్తేను సకళధంమ్యముల
లోనుంన్న పరమధంమ్య మని తమవొడయులైన జైనదిమలుక
వొడయులకుంన్న నిదామలుమలుక వొడయలకుంన్న వేరోజుసులు
తాని భొందాలచ్చుంగారికింన్నిం బుణ్యముగాను జైనదిపురము చెఱువు
గట్టించ్చి అన్నదాన వుదకదానములు వెట్టి శ్రీరంగరాజుకొండ
శ్రీకృష్ణవేణ్యా నీళ్లతేవు పృథివింన్ని ఆకాశముంన్నుం . గలకాలము
ఆచంద్రాక్షస్తాయీగాను సౌపానములు గట్టించి పృథివి రాజ్యము
చేయుచుండెను.

శా. శ్రీరంగక్షితిపాలులైలమునకుం జెంనొద్దువాయవ్యమం
దారంగ్గాం దగు నీజిదీమలుక దానాచంద¹తారాక్ష మే

భూరంగం బగుం గృష్ణవేణ్యదరళీ*పూతోదకప్రాప్తిచే
(సా)రంగ్గాఖ్య వహింపుంజే శె వారా సాపానమాగ్గ్గంబిలనూ.
మంగళమహా శ్రీశ్రీ జేయును.

75.

శ. స. ౧౩౩౯.

(ఇది 74 వ శాసనముక్రిందనే యున్నది. Government Epigraphist's Collection No. 307 of 1924.)

గీ. మారుండు చెసిన ధమ్మంబు నుండనీక¹

చెటిచి ధమ్మంబు దనదని చేసినట్టి²

నరుండు అఱవడి³ వే లేండ్లు నరకమండ్లం

గూలి క్రిమికీటకాకృతిం గుండ్లచుండ్లు.

⁴శ్లో. శ్రీకృష్ణాతటిసీతతోన్నతరమాశ్రీరంగభూపాల

సాగల్యాభిప యాజిదీమల్లు (జి)కృత్వాయశోధామకం

సోపానాంకితశాసన ప్రకటితం శాకాబ్జపద్మద్భవ

శోచిత్రేశశి హైమశంభికరదాద్యావాసరే శ్రేయశే శ్రీ శ్రీ.

సీ. తగవును ధమ్మంబు దయయును నేప్రొద్దం

దనమనంబునం గలిగి⁵దనరు నేతుమ

*రజనీ- అని యుండనోపు.

†నవురా- అని చదువవలయును.

1. ఒరుండుచేసినధమ్మంబు నుండనీక- అని చదువునది.

2. చెటిచిధమ్మంబు తనదని చేసినట్టి-

”

3. అఱవడి-

”

4. సుస్మృతస్థోకము రెండవపాదములో ఛందోభంగము కలిగినది. వాల్మీకి పాద మనస్వయముగా నున్నది.

5. గల్గి- అని చదువునది.

సత్రంబు జలివంది సతతంబు వేడ్కతో
 విలశిల్లంగం బెట్టి వెలయు నితండు
 ముదమంద వేమాద్రి ముండ్రే వుక్రిష్ణకు
 సాపానములు దీచ్చెం జతురుం డితండు
 చెఱువులుం బెండ్లిండ్లుం జేయించె బ్రేమతో
 గలిగిన సత్తీర్తి ఘనుం డితండు
 అనుచుం గొనియాడుదుగు నిన్ను నఖిలసభల
 మలుక మహాబూవు వరపుత్ర కలితఘాత్ర
 దానగుణశీల నిర్వుల¹⁰ ధర్మలోల
 మహితగుణసాంద్ర యీజెదీమలుకఘండ్ర.

3

శుభమస్తు.

76.

క. స. ౧౩౫౦.

(ఈకావ్యము గోదావరీమండలములో పితాపురమునందు కోమటిపేటలో నున్నతాతమసీదు వీధియరంగుమీఁద నున్న యొక స్తంభముమీఁద చెక్కబడియున్నది. ఈమసీదులోనే వేటాఁచో నున్న యిం కొకకాసనములో “స్వస్తి శ్రీశకవంశంబులు ౧౩౫౨ అగు నేంటి సాధారణసంవత్సర మాఘ శు ౭ శు గొంతిమధవ పెరుమాళ్ళకును వాసిరెడ్డి పోతినేండు నగరదక్షిణభాగాన లక్ష్మీదేవర్ నగర కట్టించి ప్రతిష్ఠ చేయించెను.” అని యున్నది.)

6. విలసిల్లంగం- అని చదువునది.

7. వేదాద్రి- అని యుండనోవు.

8. బెండ్లిండ్లు- అని చదువునది.

9. గాత్ర- ”

10. నిర్వుల- ”

పీ. నిండ్ల నెవ్వనికీర్తి నిఖిలలోకంబుల
 చంద్రికావిష్కార¹ సాంద్రగరిమ
 పుండ్ల² నెవ్వనియింట్ట పుండ్రకీకాక్షుని
 ప్రాణవల్లభయైన పద్మనయన
 (పం)డ్ల నెవ్వనికృపాపాదోధి నిలయెల్ల
 ధాన్యసంపూర్ణ³ వదాన్య యగుచు
 మండ్ల నెవ్వనికోపమహిమానలంబుచే
 అరివీర⁴ గేహంబు లక్షణంబు
 అనుచుం గొనియాడుదురు నిన్నునఖిలసభల
 వేమభూపాలకారుణ్యవిమలపాత్ర
 ప్రబలకరతేజ వాసయ ప్రభుతనూజ
 మనుజుడేవేంద్ర పోతకుమారచంద్ర.

౧

77.

క. స. ౧౩గీర.

(ఈశాసనము విశాఖపట్టణమండలములో పంచధారలగ్రామమందు శ్రీధర్మం
 గేశ్వరస్వామిగుడిలో ఆస్థానమండపము దొకతాతిమీఁద నున్న శాసనములోఁ జిట్టచి
 వరభాగము. దీనికి ముందున్న గద్యములో “శ్రీశుభాభ్యుదయ కళవర్ణంబులు ౧౩గీర
 అగు నేంటి పరిధావినఃవత్సర వైశాఖశు ౧గీ మొదలుగాను చంద్రవంశ్యుండైన నాగేం
 ద్రదేవచక్రవర్తిఁకిని భవానిదేవమగారికిని సుపుత్రుండైన కుమారయెఱ్ఱమయంగారు
 పరమేశ్వరశ్రీతిగాను ఆయాదేవస్తావాలయందుల దేవశృకు సమష్టింఁచిసిన ధర్మకాల
 వివరం” అని యున్నది. South Indian Inscriptions Vol. VI. No. 663.)

1. విస్ఫార- అని చదువునది.

3. సంపూర్ణ- అని చదువునది.

2. మండ్ల

4. నరివీర-

ఉ. శ్రీ శ్రీ (త)వ(తు)ం డిద్దక్కులసింఘసుధాకరమూర్తి సంతతో
పాశితబంధురక్షణకృపావశవర్తి చతుఃసుద్రస
మ్మిశ్రితకీర్తి లోభిన్మపమిండం... డికరి¹ నవ్వలో
కాశ్రయచక్రవర్తి మహిమాధ్యుండునాగయయెఱ్ఱుండువ్విలోను.

78.

శ. స. ౧౮౯౩.

(ఇది గుంటూరుమండలములోని ఎనమడలగ్రామముందు వీరేశ్వరస్వామి గుడి
ప్రకారముమీఁద నున్న శాసనము.)

సీ. గుణబాణగతిచంద్ర గణసంబు శాలివా

హనశకవర్షంబు లవనియందుం

బరగు నందనభాద్రపదశుద్ధదశమిని

సోమవారమునాండు ప్రేమతోడ

నెనమడల* వీరన్న కిరువుగాం బ్రకార

మును భోగరాగంబు లనువు పఱచె

తననాథుం డయ్యపదండ్డనాయకునకు

పుణ్యంబుగా నని బుధులుపొగడ

తారతారకమందారశారదాభ్ర

తుహినహిమకరవిఖ్యాతినహరహంబు

గెలుచుసత్తీర్తి ధనముగా మెలంగ నేర్పు

మల్లనరనాథుచినబొమ్మమనుజవిభుండు.

౧

స్వస్తి శ్రీజయాభ్యుదయ శాలివాహనశకవరషంబులు ౧౮౯౩

అగు నేంటి నందనసంవత్సర భాద్రపదశుద్ధ ౧౦ సోమవారమునాండు

1. గణము తప్పినది.

* ఒకమాత్ర యధికముగా నున్నది. నెనమడలో అని చదువవలయును.

రాయసం ఆయ్యశరుసయ్యవారు కొండపీటిసింహాసనము పాలించు
గాను ఆయన సేవకుండు చినబొమ్మనాయండు వీరేశ్వరుని ప్రాకారము
ఖమండపములు సమర్పించెను॥ ఆయన మఱిది బాణాల వీరయ్య పద
కము సమర్పించెను॥

79. ✓

శ. స. ౧౮౬౦.

(ఈపద్యము గుంటూరుమండలములో కొండపీటికోట యుత్తరపు (కొండపల్లి)
ద్వారము కుడివైపుగోడమీఁద చెక్కఁబడియున్నది. అచ్యుతదేవరాయలు శ. స.
౧౮౬౦ ప్రాంతమున రాజయ్యెనుగావున నీశాసనము శ. స. ౧౮౬౦ ప్రాంతమునఁ బుట్టిన
దనవచ్చును.)

సీ. నిర్మించె నేమంత్రి నిరుపమప్రాకార

నవకంబుగా గోపినాథపురము

నిలిపినాం డేమంత్రి నియతవైభవముల

గోపికావల్లభుం కూర్చి వెలయ¹

పాలించు నేమంత్రి ప్రకటధమఃఖ్యాతి

మహిమమీరంగ సంధమండలంబు

గలిచినాం డేమంత్రి లలితవిక్రమమునం

బ్రబలుండై యవనులబలము నెల్ల

నతండు భూపాలమంత్రింద్రసతతవినుత

ధీవిశారదుం డచ్యుతదేవరాయ

మాన్యహితవతఃనుండు శౌర్యమహితయశుండు

భానుతేజుండు రామయభస్మరుండు.

౧

1. కూర్చి వెలయః అని చదువునది.

80.

శ. స. ౧౮౬౨.

(ఈపద్యములు గుంటూరుమండలమునందు వంకాయలపాడుగ్రామములో గోపి సముద్ర మనుపెద్దచెఱువు గట్టుక్రింద నున్న శిలాస్తంభముమీఁది పెద్దసంస్కృతశాసనముల నున్నవి. ఈశాసనములో కర్ణాటరాజగు ఆచ్యుతదేవరాయలచంద్రి రామ స్తరునిసోదరియు “ప్రతాపయల్లప్రభు” ధర్మపత్నియు నగుచిన్నాంబ గోపినాథ ద్రమనుపేర నొకతటాకమును ౧౮౬౨ వ శకసంవత్సరమందుఁ ద్రవ్వించె నని బడినది.)

చతురజనానీతసప్తపావననదీ

తీర్థకాపవిత్రితాధికజలంబు

సవిధదేశవిశాలసరసరసాలాది

ఫలరసజంబ్బాలభాసురంబు

కలకంఠచంచురీకశుకకలాలాప

కలితమందమనోజకౌతుకంబు

ఘటితకుల్యాగతఘనసీరసంచూర

సంవర్ధితానేకసస్యచయము

చక్రవాళాచలోపమచారుసేతు

బంధబంధురసీరంధ్ర(భా)నురోర్తి

చుంబ్బితా(ంబ)ర మత్యంతసుకృ()ణిస

నాధశుభనిధి శ్రీగోపినాధజలధి.

జనతృప్తమాన్వని జలముం బూనకయున్న

పవనజుచే దాంటంబడకయున్న

మంథానభూధరమధితంబుగాకున్న

మాంటిమాంటికి నుబ్బి మరలకున్న

గరళంబు దనలోనం గలిగి లంగకయున్న¹

నొకవే(ల)లోంబడి యుండకున్న

1. లొంగకయున్న - అని యుండవలయునా ?

(బ)డబాగ్నికీలలం బరిత(పిం)ప్పకయున్న

నొడంగూడి()నవారి నొరయకున్న

జలధి సరివచ్చు మాధుర్యచారుజలము

నపగతా(ఖ)లదోషంబు నగుచు ధరణిం

దననదీనత్వమహిమచే ననుదినంబు

వెలయు శ్రీగోపికానాథజలధితోడ.

౨

సీ. శ్రీమించు గన్నడక్షితివరాచ్యుతరాయ

సన్నం త్రిరత్నంబు జలజనాభు

పాదాబ్జసేవాతిభాసురహృదయుండ్లు

కొండవీటిధరామండలేంద్రుం

దైనరామయభాస్రరామాత్యుసోదరి

యనఘ ప్రతాపయల్లార్యపత్ని

పర్వతేశ్వరదేవు భక్తిం బ్రతిష్ఠించి

గ్రామా(ది)భోగము ల్లుగంజేసి

చిన్నమాంబిక నిజ(కృ)తస్థిరతరాగ్ర

హారవంకాలపాటిశు(భా)పరాఖ్య

రామచంద్రపు(రా)భ్యణ్ణకసీమయెండ్లు

విప్ర(స)త్ఫలసంధానవిమలమతిని.

3

సీ. కణ్ణాకటభూపాలఘనకృపాక(లి)తవి

స్తీన్నకాగజా... .. ండ్లు

చండప్రతాపభాస్రయండ్లు భాస్రరదండ

నాధుసోదరి మహోన్నతగుణాభ్య

పూని షోడశమహాదానవిద్యాప్రాశిం

జిరక్తిరి గనిమన్న చిన్నమాంబ

దుగ్ధాంబునిధితోడం దులహాంగు గోపికా

నాథసముద్రంబు నలుపువీర

ధరణిం గట్టించ్చె నాచంద్రతారకముగ-

౪

(అసంపూర్ణము.)

(ఈపద్యములలో మొదటిపద్యము మాత్రమే మాతృకనుబట్టి నేను వ్రాసినది. తక్కినవి వంకాయలపాటి సత్యనారాయణ యనునాయన వ్రాసి పంపినవి. వీనిలోని వర్ణకము మెల్లడల యథామాతృక మని చెప్ప ననువుపడదు. శ్రీనాథుని ఫిరంగిపురశాసనపద్యముల ఛాయ యీపద్యములందు స్పష్టముగాఁ గానవచ్చుచున్నది.)

81.

శ. స. ౧౮౭౫.

(ఇది గుంటూరుమండలములో దుర్గిగ్రామమందు వంకేశ్వరస్వామి గుడి ముఖ మండపములో నొకతాతిస్తంభముమీఁద నున్న శాసనము శ. స. ౧౮౭౩ ప్రాంతమందు శాసనదేవపండితులు తమతండ్రి వాయిపండితులచేర వంకేశ్వరదేవుని బ్రతిష్ఠచేసినట్లు మఱియొక శాసనమునం దున్నది.)

సీ. కాకితాన్వయు డైన¹ గణపతిదేవని

పండితుం డ్లగువాయిపండితుండు

యేపార² దుగ్ధవంకేశ్వరదేవుని

క్రితి³ నూత్ననగరప్రతిష్ఠశేష⁴

క్రితము ముంన్నూరేండ్లకిందట ఇప్పుడా⁵

నగరికంభము⁶ తాలు పగిలియుంన్న

1. యుండైన- అని చదువునది.

4. సేసె- అని చదువునది.

2. ఏపార- ,,

5. క్రిందట నిప్పుడా- ,,

3. ధృతి- అని యుండనోవు.

6. కంబము- ,,

మలిపించి తెప్పించి నిలిపించె కంభముల్⁶

తలంప'గోచరమైన తరము తెత్తి

జగతి ఆచంద్రోతారాకాశముగుచు నెరయ

నిఖిలజనులలర ప్రఖ్యాతిని వహించె⁷

(భాగ్యసప్తభాగ్యనిధి)¹⁰ పరమవైష్ణవసజ్జనపారిజాత

కోరి సద్గుణమణి పెదకూరపాటి(పంశాద్భిచంద్ర)

దీపితోదారి మాదయగోపశవురి.¹¹

౧

ప్రమాదీచనంపత్సర పుష్పశు ౧౦ సో॥ కూరపాటి గోపినేడు
దుగ్ధవంశేశ్వరదేవుని కంభంప్రతిష్ఠ సేకను.

82.

శ. స. ౧౧౦౦ ప్రాంతము.

(ఇది కర్నూలుమండలములోని ఎగువ అహోబలపంచాయతీ అహోబలస్వామి యాల
యముగోడమీద నున్న పద్యము. వ్రాతతప్పులు పెక్కులు గలవు. లిఖితబట్టి శాసనము
౧౧౦౦ ప్రాంతము దశవచ్చును.)

సీ. తిరిగెం గవ్వంబై శరధిలో నొకకొండ

పుగ్గనివిల్లయ్యె నొకకొండ

అలంగా(చు)టకై హరియెత్తె నొకకొండ

పుదధిలోపల దాంగె నొకకొండ

6. కంబము- అని చదువునది.

7. తలంపం గోచరమై,,

8. నాచంద్ర- ,,

9. నిఖిలజగములం బ్రఖ్యాతిని వహించె- అని యుండనోవు.

10. మండలీకరణములు చేసినభాగములు విడిచినచో వైదు గీతపాదము లగును,
పెక్కుచోటుల విసంధు లున్నవి.

11. శారి- అని చదువునది.

రయమునఁ బెకలించె రావణుం డొకకొండ
 స్మృతైఁ గుమారుచే నొకకొండ
 వరముని అజ్ఞ గర్వ మణంగె నొకకొండ
 వుద్వీకం జట్టుపైటై నొకకొండ
 పున్నకొండలుం గపులెత్తి రుద్రవిడిని
 చారుధీరత నీతోడ సవతుశాయ
 యెన్నివిధములం దలంచిన యింకం గలరె
 అలఘుదోర్దండ వీణెతిమయకొండ).

౧

ప్రాతతప్పులు మెండుగా నుండుటచే వానిని సవరించి యిప్పుటి
 వర్ణక్రమానుసారముగాఁ బైపద్యము క్రిందఁ జూపఁబడినది.

నీ. తిరిగెఁ గర్వంబయి శరధిలో నొకకొండ
 యుగ్రునివిల్లయ్యె నొక్కకొండ
 యాలఁ గాచుటకునై హరియెత్తె నొకకొండ
 యుదధిలోపల దాఁగె నొక్కకొండ
 రయమునఁ బెకలించె రావణుం డొకకొండ
 స్మృతైఁ గుమారుచే నొక్కకొండ
 వరమునియాజ్ఞ గర్వ మణంగె నొకకొండ
 యుద్వీక జట్టులు పైటై నొక్కకొండ
 యున్నకొండలఁ గపులెత్తి రుద్రవిడిని
 చారుధీరత నీతోడ సవతుసేయ
 నెన్నివిధములం దలంచిన నింకఁగలవె
 అలఘుదోర్దండ వీణె తిమ్మయ్యకొండ,

83.

శ. స. ౧గీ౧ర.

(ఈపద్యము గుంటూరుమండలములోని అమీనుబాదాగ్రామమందు మూలమున రమ్మగుడి తూర్పుద్వారము కుడిప్రక్కను చెక్కబడి యున్న శాసనములో నిమిడియున్నది. ఇది గోలకొండరాజయిన ఇబ్రాహం (Ibrahim) పాదుషాగారి సేనానాయకుడైన అమీనాల్ ముల్క్ (Amin-ul-mulk) గారు శ. స. ౧గీ౧ర కు సరియైన నందనసంవత్సర వైశాఖ శు ౩ గురువారమునాడు చెక్కించిన ప్రతాపధర్మశాసన మని యున్నది. ఇబ్రాహంగారు కొండవీడురాజ్యమును సంపాదించిన విషయమును జెప్పనవసరమున నీపద్యము చెప్పబడినది.)

“మొదలను శాలివాహనశకవర్షంబు లగు ౧గీ౦౨ అగు నేండు విక్రమసంవత్సర చైత్ర బ ౧ర భవుమవారంనాండు హజరత్ యిభరాహిం పాదశహవొడయలుంగారు తమనామజాదు అంపితేను-

దాటగ¹ నేంగి వుద్దగిరి² దాకొని వెంకటరాజుం దోలి ముం
గోటలు లగ్గవట్టి వినికొండయు బెల్లముకొండ తంగైడల్
పాటపరిక³ హరించి మరి బల్లిని గైకొనె కొండవీడు క
నాటకరాజధాని యిభరాముండు బాహుబలంబు మీరుచునూ.

యీలాగు ప్రతాపాన కొండవీటి రాజ్యం పుచ్చుకొని రాజ్యం పరిపాలిస్తున్న వుండెను.

84. ✓

శ. స. ౧గీ౨౨.

(ఈశాసనము కడపమండలము సిద్ధవటము ప్రాంతగోటయొక్క తూర్పుద్వారము గోడమీద చెక్కబడియున్నది. Government Epigraphist's Collection No. 564 of 1915.)

1. ధాటిగ- అని చదువవలయును.

2. యుద్దగిరి-

స్వస్తి.

శాకే శాంబుక¹ బాణభూపరిమితే వ[షేచ వి]శ్వావసా
వాన్న త్యేన చిరాయుషాచ గుణభాజా చంద్రతారం భువి
యస్యా నంత్రన్మపేణ తేన జన్మకే నైవోటుకూర్గణే
ప్రాప్త సిద్ధవతో య ముజ్వలశిలాసాలో విశాలః కృతః॥

సీ. [శాలి]వాహననామశకవషేములు వేయు

నేనూంటయిరువదియేడు చనిన

విశ్వావసు వనంగ్ర వెలయు వత్సరమున

సకలహిందూరాజ్యసార్వభౌమ

వీరవేంకటరాయవిభుండు చంద్ర[గిరింద్ర]

సీమసామ్రాజ్యంబు సేయుచుండ

జంబులమడకభూసంగ్రామజయశాలి

కటకపురీచూరకారహరి

౨

నందేల క్రిష్ణమనరనాథభయదాన

దక్షదోదకండ్ విచక్షణుండు

అఖిలకన్నాటసింహాసనాధీశ్వర

దక్షిణబాహుభిదానధారి

విదళితకొండ్రాజువేంకటాద్రి విభుండు

చెన్నూరిహరణసంపన్నగృహుండు

విబుధస్తుతకకుస్థవిజయప్రబంధాది

కావ్యనిబంధనగ్రంథకతక

3

శ్రీమదెల్లమరాజు చెరువు[పే]ర తటాక

ఘటనానుభావసంఘటితయశుండు

1. శాకేద్ర్యంబక - అని యుండనోవు.

ద్రవిడసూమధురాదిధాటీచలద్రయ

బలరక్షణాక్షీణబాహుబలుండు

పెనుగొండసమరయావనపాదుషాగవఁ

ఖిపీకరణచణాఖివక్తభుజుండు.

ర[ం]గమాంబాకుమారవతంసరత్నంబు

పరభీమచిరుదులభాణుబండ్డి

౪

విమతావసీశ్వరవేశ్యాభుజంగుండు

బల్లరగండాంకభాసురుండు

మన్నహంప్వీరుండు మగలరాయండు[రా]చ

బెబ్బులి పరరాజభీకరుండు

మట్టి తివేంగళమానవాధిపరత్న

రత్నాకరుం డనం త్రరాజశౌరి

తమతండ్రి యల్లభూరమణుండు ...

తిరుపతి రాజుపైం బెరిగికొట్టి

౫

తనకత్తిమొనం దెచ్చుకొనిన[సి]ద్ధవటంబు

చెల[ంగత]నపేర చెరువుసేసె

హృదయ ముప్పొంగ సిద్ధవటేశ్వరునకు

జౌపచారికమైన సాలాంతరముగ

పురముచుట్టును వరణమై పరిణమింపు

ధాత్రిం గట్టించ్చె నాచంద్రతారకముగ.

౬

2. చెలంగంగం డనపేర-అని చదువునది.

85.

శ. స. ౧౫౩౪.

(ఈపద్యము నెల్లూరుమండలములో ఆ త్తకూరుతాలూకా కల్లూరుగ్రామమందు కవాలయమండగతి నున్న యొకతాతమీద చెక్కబడియున్నది. పద్యమునకు బూర్వ భాగమునం దున్న వచనములో “శాలివాహనశకవంశంబులు ౧౫౩౪ అగు నేంటి పరి ధావినంవత్సర కార్తిక బ ౧౨ సో” నాడు చింతపట్ల రుద్రప్పనాయఁడు అనంత పాగర మను చెఱువు తూర్పుటలుగునీకు “ముప్పదిమూడుశిలా స్తంభాలు నిలిపి యిరుగ డల సంతనిసారువులు సాహనాలు కలుగు” కట్టించినట్లున్నది—నెల్లూరి శాసనములు- ౧-౨౪౫)

సీ. అవగాహనేహాసమాయాతవిబుధరా

త్తమనీయ్య¹ మణిశతాంగము లనంగ

తాటాకసేతుసందర్శనేచ్ఛాగత

సిలేసమున్నతమహాశిఖరు లనగ²

నీతి నుజ్వలధరావేత్తపంపాదిత

మూలీకభస్మతీకమూతుక లనగ³

ముక్తామణీయుక్త మోహనాంబరచుంబ్బి

వరుణరాజన్యగోవురము లనగ²

నిలిపెం గుల్లూరి నల్లచెర్వులుగునండ్లు

ముప్పదియుమూడు¹ రాకంబములుం జెలంగ

చింతపట్లపురస్థాయి శ్రీనిధాయి

రుచిరగుణహారి చెంచయరుద్రశౌరి.

౧

1. కమనీయ- అని చదువవలయును.

2. లనంగ- ”

3. మూడు- ”

86.

శ. స. ౧౧౮౮.

(ఈపద్యములు గుంటూరుమండలములో అమరావతి గ్రామమందు అమరేశ్వరని
యాలయము మండపములో నొకతాతిపలకమీఁద చెక్కబడియున్న శాసనములో
సన్నపి. Government Epigraphist's Collection No. 260 of 1897)

ఉ. యింద్రుండు ధాన్యవాటి నమృతేశు ప్రతిష్ఠ యొనర్చె పంటరె
డ్డింద్రుండు అన్న వేమధరణీశ్వరుచే శే పునఃప్రతిష్ఠ ఆ -
చంద్రదినేంద్ర తారకము శాశ్వత మవునని యీశ్వరాజ్ఞచే -
హంద్రిక పెద్దమంత్రి సుగుణాంబుధి నిల్పెను సుప్రతిష్ఠయును. ౧
చ. వరవసువేదబాణశశివన్నితమా శకవత్సరంబులను
అరయంగ అక్షయబ్దమున హంద్రిక కోనయపెద్దమంత్రి యి
ద్ధరవిచంద్ర తారకము దన్నలకోట అమరేశలింగమును
స్థిరతరభక్తితోడ ప్రతిష్ఠ యొనర్చె పుణ్యశాలియై. ౨

ఈపద్యములందు దోషములు మెండుగా నుండుటచే వానిని
సవరించి యిప్పటివర్ణక్రమమును బట్టి యీక్రిందఁ జూపుటయైనది.

ఉ. ఇంద్రుండు ధాన్యవాటి నమృతేశుఁ బ్రతిష్ఠయొనర్చె బంటరె
డ్డింద్రుండు అన్న వేమధరణీశుఁడు చేసెఁ బునఃప్రతిష్ఠ యా
చంద్రదినేంద్ర తారకము శాశ్వతమా నని యీశ్వరాజ్ఞచే
హంద్రిక పెద్దమంత్రి సుగుణాంబుధి నిల్పెను సుప్రతిష్ఠయును. ౧
చ. వరవసువేదబాణశశివన్నితమా శకవత్సరంబుల
న్నరయంగ నక్షయబ్దమున హంద్రిక కోనయపెద్దమంత్రి యి
ద్ధరవిచంద్ర తారకము దన్నలకోటమరేశలింగము
స్థిరతరభక్తితోడను బ్రతిష్ఠ యొనర్చెను బుణ్యశాలియై. ౨

87.

శ. స. ౧౬౦౦.

(ఇది కృష్ణామండలములో నందిగామగ్రామమందు రామలింగేశ్వరస్వామి గుడిమండపములో నొకతాతిస్తంభముమీఁది శాసనము. Government Epigraphist's Collection No. 252 of 1924.)

చ. అరయంగ శాలివాహనశక*హాయనముల్ వెయినారునూరువో
మరిదగు పింగళాబ్దమున మాఘమునందలి శుద్ధపంచమిన్
విరివిగ వాళిరెడ్డి ఘనవీరయరామన నంద్రిగామలో
స్తరహరుకై యొనఁచెన్ ముఖమంటపమా శిశిభాస్థరంబుగనూ.

88.

శ్రీముఖ.

(ఈశాసనము కృష్ణామండలములో బెజవాడగ్రామమందు మల్లేశ్వరాలయములో విఘ్నేశ్వరునిమందిరమునెదుట నొకతాతిస్తంభముమీఁద చెక్కబడియున్నది. శకసంవత్సరము శేను. South Indian Inscriptions Vol. IV. No. 775.)

శ్రీముఖసంవత్సర మాఘశు ౫ ఆ దాసమహంతి కుమారుడు
శివమహాపాత్రుని అంన చొకాఱిపాత్రుడు మల్లేశ్వరుని గుల్లోని కేశవ
నాథని గుడి సుంసం శేయించెను॥

శా. బౌరాదాసయచొక్తపాత్రు(౦)కుసమోన్నత్యదానవారాశి(యై
శ్రీ) రంజిలై (డి)మోటుకీపురి(౦)బ్రతిష్ఠించెన్ ముదంబొప్ప(౦)గాం

*శాలివాహనశక- అని చదువవలయును.

†శశి- అని చదువవలయును.

1 పాత్రుం డసమానాన్నత్యవారాశి యై- అని యుండనోవు.

౧౧౪

శాసనపద్యమంజరి.

దాశేంద్రగ్రహసూర్య(మై) పెంచితే దక్షాధ్వరధ్వంసునిక
కారుణ్యకరమానసాంబురుహిణీకళ్యాణ⁴వీరేశ్వరుక.

శ్రీశ్రీశ్రీ జేయునుక.

2 తెలయంగా- అని యుండనోపు.

3 కారుణ్యకర- అని చదువునది.

4 మానసాంబురుహునిం గల్యాణ- అని యుండనోపు.

శాసనపద్యమంజరి
సంపుటము.

సంపుటము.